

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY GNIEWOSZÓW NA LATA 2023-2028

Spis treści

I. Wprowadzenie	5
1. Metodologia opracowania Strategii.....	7
2. Podstawy prawne	10
3. Spójność z dokumentami strategicznymi	14
3.1. Dokumenty europejskie	14
3.2. Dokumenty krajowe	15
3.3. Dokumenty regionalne.....	17
3.4. Dokumenty lokalne	17
4. Diagnoza problemów społecznych	18
II. Charakterystyka gminy Gniewoszków	20
1. Położenie.....	20
2. Sytuacja demograficzna.....	21
3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza	23
4. Edukacja i wychowanie.....	25
5. Kultura, sport i rekreacja.....	26
6. Opieka zdrowotna	27
7. Bezpieczeństwo publiczne	27
8. Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej	28
9. Pomoc społeczna	36
10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	41
III. Analiza wyników badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców Gminy	42
1. Struktura badanej próby.....	42
2. Problem alkoholowy	44
3. Problem nikotynowy	47
4. Problem narkotykowy.....	48
5. Problem przemocy.....	51
6. Korzystanie z urządzeń elektronicznych	57

7. Hazard	57
8. Rynek pracy	58
9. Ubóstwo i wykluczenie społeczne.....	59
10. Sytuacja osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	61
11. Zdrowie.....	65
12. Główne problemy społeczne w opinii mieszkańców	67
IV. Analiza wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów	69
1. Struktura badanej próby.....	69
2. Problem alkoholowy	71
3. Problem nikotynowy	72
4. Problem narkotykowy.....	74
5. Problem przemocy.....	77
6. Działania profilaktyczne.....	84
7. Korzystanie z urządzeń elektronicznych	87
8. Uczestnictwo w grach hazardowych	88
9. Zdrowie psychiczne i fizyczne.....	90
V. Diagnoza sytuacji społecznej	92
1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej.....	92
2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością	97
3. Zdrowie psychiczne	101
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych	103
5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	109
6. Aktywność i integracja społeczna seniorów	114
7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	118
8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa	123
VI. Część programowa	127
1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych.....	128
2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	129

3. Ramy finansowe Strategii	142
4. System wdrażania Strategii	144
5. System aktualizacji Strategii.....	146
6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii.....	146
7. Monitoring i ewaluacja	147
8. Wnioski i podsumowanie.....	152
VII. Bibliografia.....	154
VIII. Spis rysunków, tabel, wykresów.....	155
1. Spis rysunków	155
2. Spis tabel.....	155
3. Spis wykresów.....	157

Wykaz skrótów:

BP – Biblioteka Publiczna

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GUS – Główny Urząd Statystyczny

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

KP – Komisariat Policji

NGO (ang. *non-government organization*) – organizacja pozarządowa

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PKI – Punkt Konsultacyjno-Informacyjny

pp. – punkt procentowy

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

UG – Urząd Gminy

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

I. Wprowadzenie

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gniewoszów na lata 2023-2028² jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności,

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

² Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gniewoszów na lata 2023-2028” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, lokalna polityka społeczna wymaga od jej realizatorów strategicznego podejścia. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gniewoszków na lata 2023-2028 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Gminy, diagnozę sytuacji społecznej, diagnozę problemów społecznych oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, ramy finansowe, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- ✓ wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- ✓ wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- ✓ zdrowie psychiczne,
- ✓ profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- ✓ przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- ✓ aktywność i integracja społeczna seniorów,
- ✓ promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- ✓ wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje, działania interwencyjne i najważniejsze problemy wynikające z przeprowadzonej diagnozy.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gniewoszków na lata 2023-2028 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego. Określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów oraz pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Pozwoli to na zapewnienie mieszkańcom gminy Gniewoszków dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

1. Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gniewoszków na lata 2023-2028 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele, zarówno strategiczne jak i operacyjne, mają za zadanie przybliżyć Gminę do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców pożądanego jej obrazu w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien on precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowane na rozwój społeczno-gospodarczy Gminy i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb, mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Spójna wizja Gminy w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców działań.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, Program Wspierania Rodziny, czy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Uwzględnienie ich oraz merytoryczna spójność dokumentów umożliwia pełne wykorzystanie potencjału Gminy w poszczególnych aspektach lokalnej polityki społecznej. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Etap	Charakterystyka
Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych, trendów społecznych oraz wnioski z przeprowadzonej na terenie Gminy diagnozy problemów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej, które wpływa na jej rozwój i wykorzystanie dostępnych zasobów.
Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest narzędziem służącym instytucjom samorządowym i NGO odpowiedniemu wspieraniu oraz wzmacnianiu potencjału lokalnej społeczności. Z tego powodu proces jej tworzenia i wdrażania nie może pomijać udziału osób szczególnie nią zainteresowanych, czyli mieszkańców. Włączenie lokalnej społeczności w procesy decyzyjne nazywa się partycypacją społeczną, a jej najczęściej spotykanymi formami są konsultacje społeczne, warsztaty strategiczne z lokalną społecznością, a także badania diagnozujące zagrożenia oraz potrzeby mieszkańców w obszarach ujętych w dokumencie. Uspołecznienie Strategii i powierzenie części odpowiedzialności za jej charakter mieszkańcom daje możliwość zaplanowania działań adekwatnych do rzeczywistych oczekiwań społeczności lokalnej oraz stwarza warunki do pełniejszego wykorzystania jej potencjału.

Przed przystąpieniem do opracowania Strategii, w 2022 roku wśród mieszkańców oraz uczniów gminy Gniewoszków przeprowadzone zostały badania, mające na celu: zidentyfikowanie problemów społecznych występujących w społeczności lokalnej, rozpoznanie przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe, określenie skali oraz zakresu występujących problemów społecznych, a także pokazanie rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

2. Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych danej gminy miejskiej bądź wiejskiej lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest uwarunkowana prawnie. Podstawą jurydyczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *„opracowanie oraz realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej,*

profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka³”.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

1. *Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),*
2. *ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.),*
3. *ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2000),*
4. *ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 z późn. zm.).*

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. *Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.),*
2. *ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1577),*
3. *ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),*
4. *ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1744),*
5. *ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 615 z późn. zm.),*
6. *ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1205),*
7. *ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),*
8. *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).*

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2268 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM

1. *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.),*
2. *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.),*
3. *ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 633 z późn. zm.),*
4. *ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2123).*

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA SOCJALNEGO

1. *Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573 z późn. zm.),*
2. *ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 690 z późn. zm.),*
3. *ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1812),*
4. *ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1818),*
5. *ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1915 z późn. zm.),*
6. *ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176 z późn. zm.),*
7. *ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2085 z późn. zm.),*
8. *ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 377 z późn. zm.),*
9. *ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2021 z późn. zm.),*
10. *ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 172 z późn. zm.),*
11. *ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1009 z późn. zm.),*

12. *ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 504 z późn. zm.),*
13. *ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1285 z późn. zm.),*
14. *uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023 (M.P. z 2018 r. poz. 1007),*
15. *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2021 r. poz. 1092).*

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. *Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1672 z późn. zm.),*
2. *ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 z późn. zm.)*
3. *ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217 z późn. zm.).*

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE DZIAŁANIA WOBEC OBYWATELI INNYCH PAŃSTW

1. *Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2354 z późn. zm.),*
2. *ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1105),*
3. *ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1264 z późn. zm.),*
4. *ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (t.j. dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.).*

3. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gniewoszów na lata 2023-2028 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, kraju, na poziomie regionalnym oraz lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

3.1. Dokumenty europejskie

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- ✓ rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- ✓ rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- ✓ rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich:

- ✓ „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- ✓ „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- ✓ „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;

- ✓ „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- ✓ „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych;
- ✓ „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
- ✓ „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁴.

3.2. Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gniewoszków na lata 2023-2028 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- ✓ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian

⁴ Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

w systemie zarządzania rozwojem. Jej głównym celem jest: *tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym*”.

- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁵. W Strategii wyznaczono 5 celów szczegółowych:
 1. Wzrost zatrudnienia.
 2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.
 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
 5. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja celu odbywa się w 3 obszarach:
 1. Współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie,
 2. Kultura – tożsamość i postawy obywatelskie,
 3. Kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

⁵ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

Ponadto wymienić można również dokumenty mające wpływ na kształtowanie polityki społecznej, takie jak:

- ✓ Strategia Demograficzna 2040;
- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030;
- ✓ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej;
- ✓ Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030;
- ✓ Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021-2035.

3.3. Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gniewoszków są: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego, Strategią Rozwoju Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2030 oraz Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2026.

3.4. Dokumenty lokalne

Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym dla gminy Gniewoszków jest Strategia Rozwoju Gminy Gniewoszków na lata 2016-2022, która nakreśla podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej, a jej zasadniczym celem jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców.

4. Diagnoza problemów społecznych

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki⁶.

Metodologia badań własnych

Niniejsza diagnoza realizowana na zlecenie gminy Gniewoszków, ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących wśród mieszkańców oraz uczniów.

Wybór metod i technik badawczych

W celu poznania opinii oraz postaw mieszkańców gminy Gniewoszków zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań. Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza⁷. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedno, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych.

Badania wśród mieszkańców oraz uczniów zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą techniki **CAWI** (ang. *Computer Assisted Web Interviews*). Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna

⁶ Szatur – Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej, s. 109.

⁷ Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych, s. 60.

online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie.

Dobór próby i narzędzie badawcze

Najczęściej badana zbiorowość jest zbyt liczna, aby zankietować jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Badania zostały przeprowadzone na przestrzeni września i października 2022 roku i wzięło w nich udział **64 dorosłych mieszkańców** oraz **46 uczniów** z terenu gminy Gniewoszków.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych, składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru.

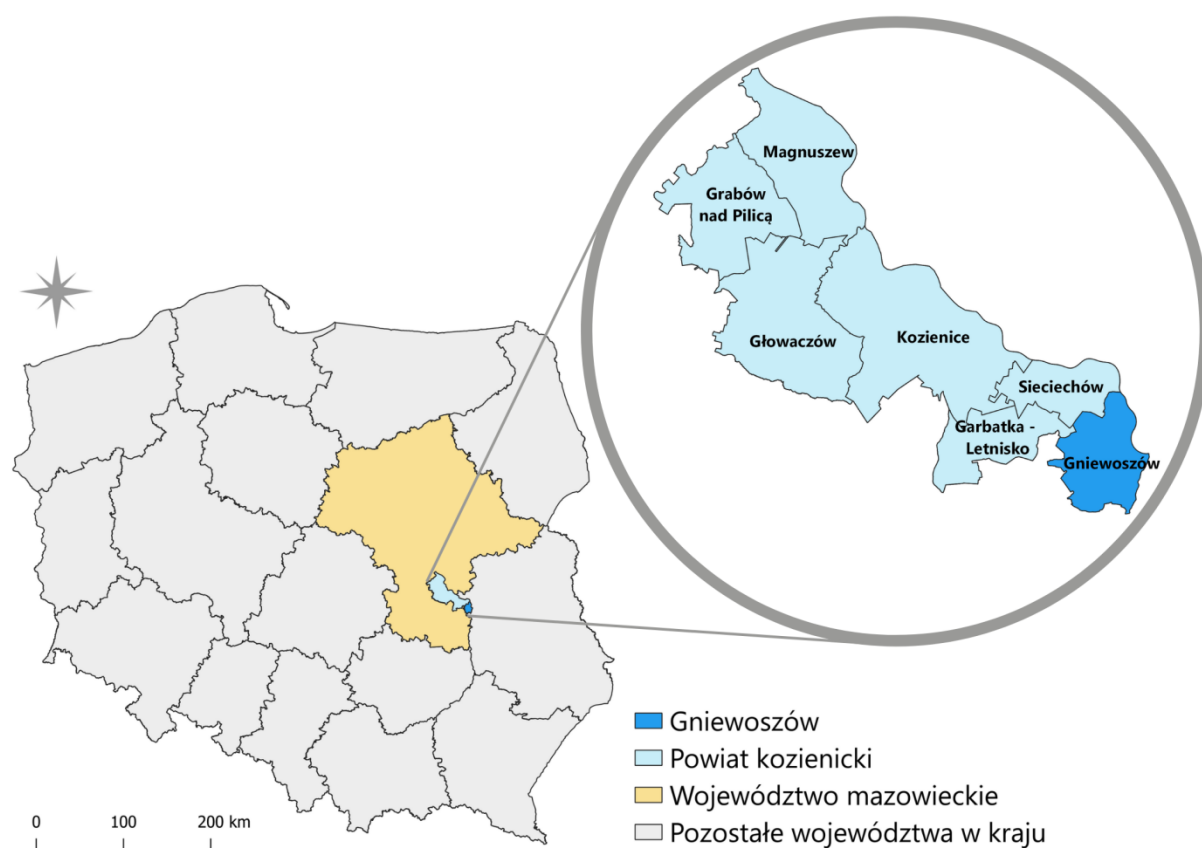
Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 2%).

II. Charakterystyka gminy Gniewoszków

1. Położenie

Gniewoszków to gmina wiejska położona w województwie mazowieckim, w powiecie kozienickim. Teren Gminy zajmuje obszar 8 429 ha, co stanowi 9,2% powierzchni całego powiatu. Gmina ma charakter rolniczy i charakteryzuje się korzystnymi warunkami do produkcji rolniczej i sadowniczej. W skład Gminy wchodzi 19 miejscowości: Borek, Boguszówka, Gniewoszków, Kociołek, Marianów, Markowola, Markowola Kolonia, Mieścisko, Oleksów, Podmieście, Regów Nowy, Regów Stary, Sarnów, Sławczyn, Wólka Bachańska, Wysokie Koło, Zalesie, Zdunków i Zwola.

Rysunek 1. Położenie gminy Gniewoszków na mapie powiatu kozienickiego, województwa mazowieckiego i Polski

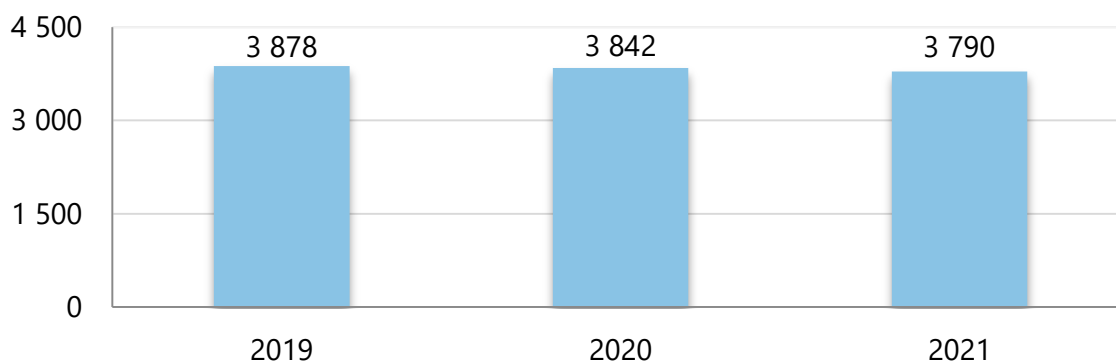

Źródło: Opracowanie własne

2. Sytuacja demograficzna

Gminę Gniewoszków w 2021 roku zamieszkiwało 3 790 osób (stan na 31.12.2021 roku). Na przestrzeni ostatnich 3 lat liczba mieszkańców ulegała niewielkiemu zmniejszeniu – w stosunku do 2019 roku zmalała o 2,3%, natomiast w porównaniu do 2020 roku zaobserwować można spadek o 1,4%.

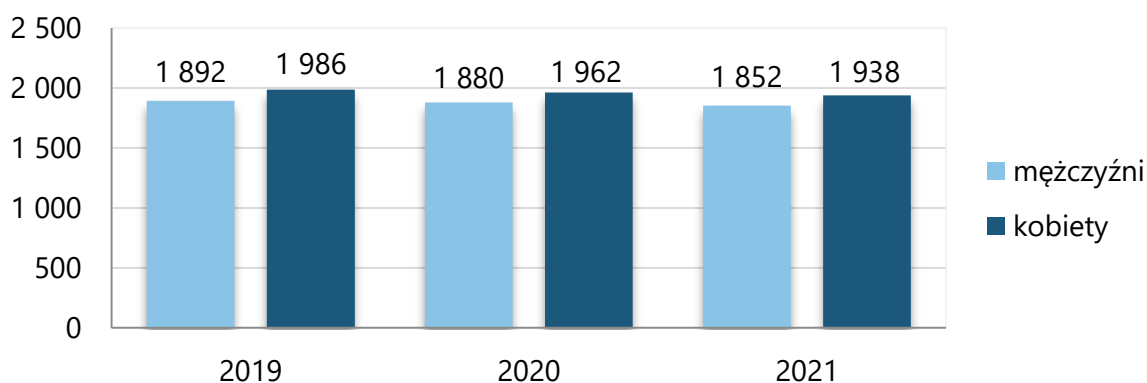
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Gniewoszków w latach 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących gminę Gniewoszków była nieco niższa od liczby kobiet – w 2021 roku stanowili oni bowiem 48,9% (1 852 mężczyzn) ogólnej liczby ludności Gminy, natomiast kobiety 51,1% (1 938 kobiet). Współczynnik feminizacji w Gminie wyniósł 105, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadało 105 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Gniewoszków na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Gniewoszków w 2021 roku przyrost naturalny kształtował się na poziomie -38, co daje wartość -9,96 na 1 000 ludności. Na przestrzeni lat 2019-2021 można zauważyć, iż przyrost naturalny zawsze przyjmował wartości ujemne, a w 2021 roku był najniższy.

Tabela 2. Liczba urodzeń, zgonów i wartość przyrostu naturalnego w gminie Gniewoszków w na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba urodzeń	13	14	21
liczba zgonów	34	28	36
przyrost naturalny	-25	-21	-38

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Gniewoszków według ekonomicznych grup wieku w roku 2021 przedstawiała się następująco:

- ✓ 17,6% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 18 roku życia;
- ✓ 58,0% mieszkańców Gminy było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia;
- ✓ 24,4% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Gniewoszków. Na przestrzeni lat 2019-2021 dostrzegalny był stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, odsetek osób w wieku produkcyjnym ulegał spadkowi, natomiast wśród osób w wieku poprodukcyjnym można zaobserwować wahania. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się na nieco odmiennym poziomie w odniesieniu do wskaźników w całym kraju. W Polsce jest to 18,2% osób w wieku przedprodukcyjnym, 59,2% w wieku produkcyjnym oraz 22,6% w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2019-2021 (w procentach)

wyszczególnienie	2019	2020	2021
wiek przedprodukcyjny	17,7	17,3	17,6
wiek produkcyjny	59,1	59,0	58,0
wiek poprodukcyjny	23,2	23,7	24,4

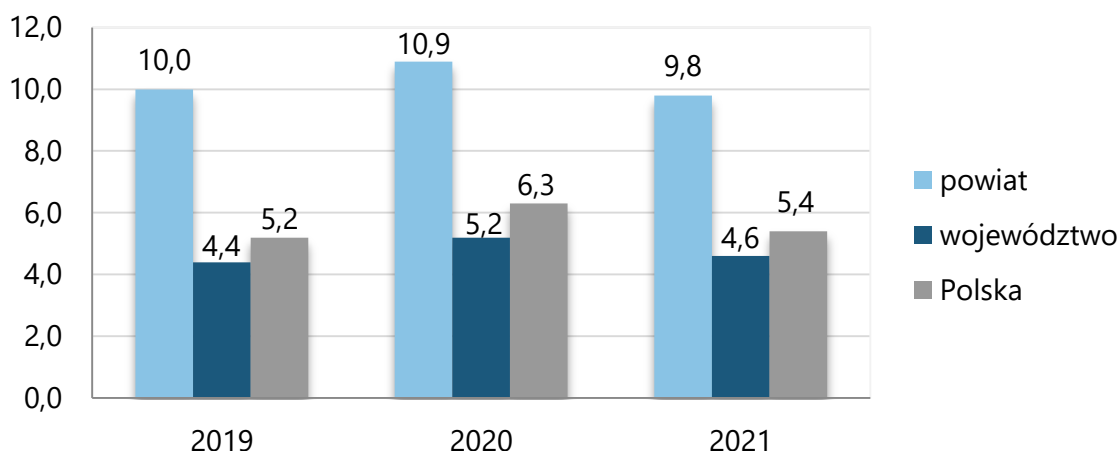
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie kozienickim. W 2021 roku wynosiła ona 9,8%, a więc była dwa razy wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie mazowieckim oraz znacznie przewyższała tę w kraju. Na przestrzeni lat 2019-2021 stopa bezrobocia w powiecie ulegała wahaniom, a najwyższą wartość osiągnęła w 2020 roku, co może być skutkiem pandemii COVID-19. W przypadku województwa mazowieckiego, jak i całego kraju, również zauważalne są wahania tego wskaźnika na przestrzeni ostatnich lat. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejny wykres.

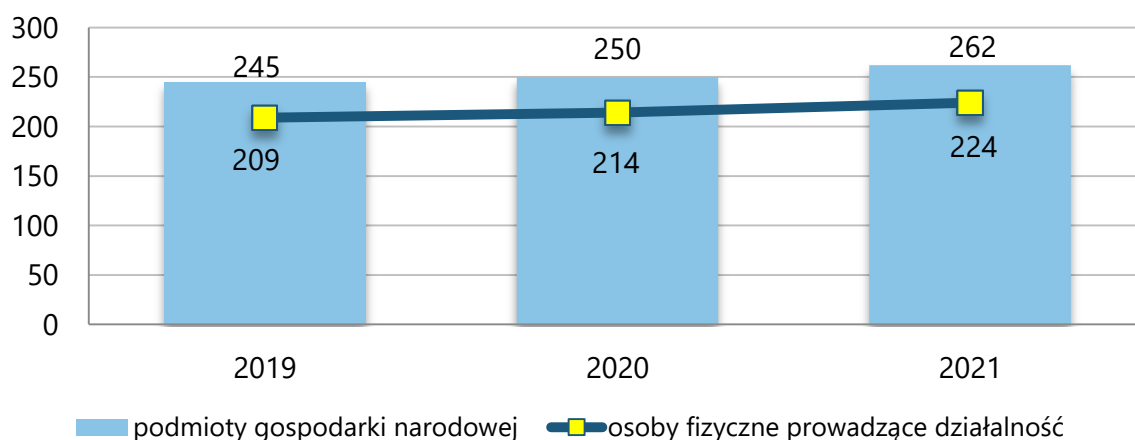
Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie kozienickim na przestrzeni lat 2019-2021 w porównaniu do województwa mazowieckiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Gniewoszków na koniec 2021 roku w rejestrze REGON zarejestrowane były łącznie 262 podmioty gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w liczbie 224 (85,5%). Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Gniewoszków ulegała wzrostowi.

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie Gniewoszków według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – jest ich 255 (stan na koniec 2021 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Gminie 7. Na terenie Gminy działalności nie prowadzą średnie i duże przedsiębiorstwa.

Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Gniewoszków według klas wielkości (stan na koniec 2021 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. Edukacja i wychowanie

W skład **bazy oświatowej** gminy Gniewoszków wchodzi:

- ✓ Zespół Szkolno-Przedszkolny w Gniewoszowie,
- ✓ Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Skłodowskiej-Curie w Wysokim Kole.

W roku szkolnym 2020/2021 łącznie do wszystkich placówek oświatowych na terenie gminy Gniewoszków uczęszczało 425 dzieci. Według stanu na dzień 30.09.2021 r. do szkół podstawowych w Gminie uczęszczało łącznie 296 uczniów – to o 2 mniej niż rok wcześniej. Liczba dzieci w przedszkolach w 2021 roku wyniosła 129 i tym samym była o 3 niższa niż w 2020 roku.

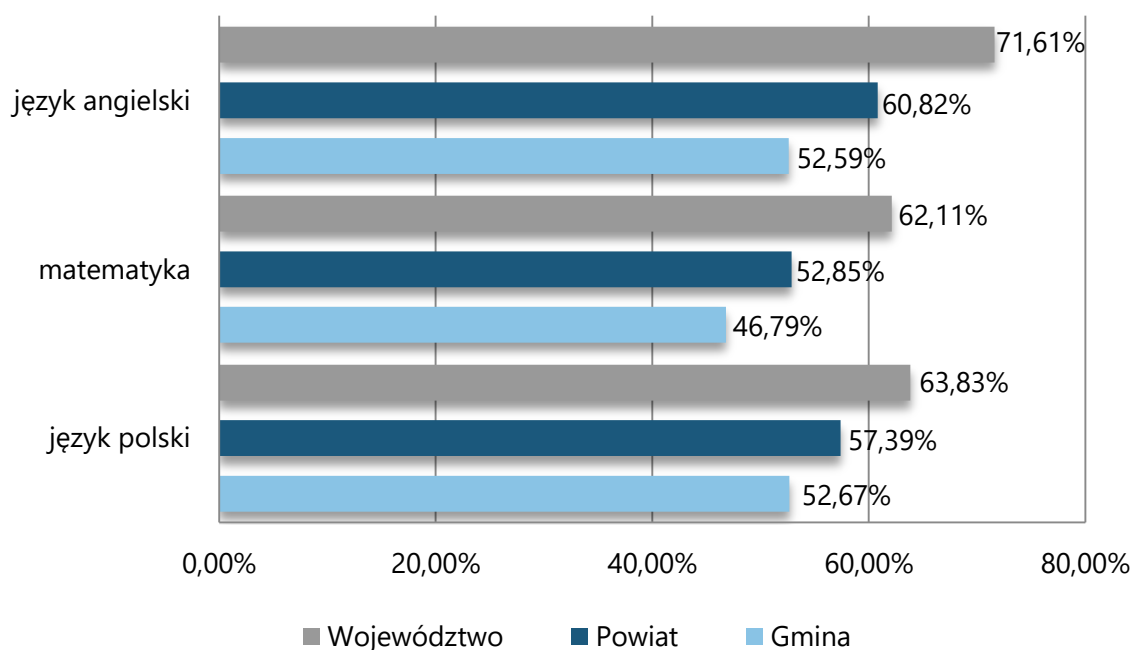
Tabela 4. Liczba uczniów i przedszkolaków w placówkach na terenie gminy Gniewoszków w latach 2020-2021 (stan na 30.09. każdego roku)

	2020	2021
wychowanie przedszkolne	132	129
szkoły podstawowe	298	296
RAZEM	430	425

Źródło: Raport o stanie Gminy Gniewoszków za 2020 i 2021 rok

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Gniewoszków, powiatu kozienickiego i województwa mazowieckiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z Gminy uzyskali znacznie gorsze wyniki ze wszystkich części niż młodzież z całego powiatu oraz województwa.

Wykres 5. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2022 roku uczniów z terenu gminy Gniewoszków, powiatu kozienickiego i województwa mazowieckiego

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

5. Kultura, sport i rekreacja

Aktywność kulturalna na terenie Gminy prowadzona jest przez **Bibliotekę Publiczną Gminy Gniewoszków**. Służy ona rozwojowi i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, informacyjnych i kulturalno-oświatowych mieszkańców. Na koniec 2021 roku odnotowano 3 000 odwiedzin – 2 razy więcej niż w 2020 roku oraz wypożyczono 3 759 pozycji – to o 30,3% więcej niż w roku poprzednim.

W 2021 roku Biblioteka w zakresie działalności kulturalnej zorganizowała: „Tydzień bibliotek”, konkurs recytatorski, lekcje biblioteczne, *Pasowanie na czytelnika uczniów klas I*, spotkanie autorskie z Panią Moniką Oleksą, *Narodowe czytanie*, spotkanie dla dzieci z Panem Poetą oraz konkursy literackie i plastyczne „Moja mała ojczyzna”.

6. Opieka zdrowotna

Na terenie gminy Gniewoszków funkcjonuje **Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej**, który świadczy usługi w zakresie Podstawowej Opieki Zdrowotnej w ramach umowy zawartej z Narodowym Funduszem Zdrowia.

W 2021 roku lekarze udzielili 11 390 porad lekarskich. W porównaniu do 2020 roku ich odsetek zmniejszył się o 5,2%, z kolei w stosunku do 2019 roku zauważyć można spadek o 34,5%.

Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące udzielonych porad w gminie Gniewoszków w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
Liczba porad udzielonych przez lekarzy	17 398	12 010	11 390

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

7. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W gminie Gniewoszków funkcjonuje **Komisariat Policji**, który działa w ramach Komendy Powiatowej Policji w Kozienicach.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewniają **3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej** – OSP Gniewoszków, OSP Wysokie Koło oraz OSP Sarnów. Jednostka w Gniewoszowie należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

8. Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej

Na przestrzeni dekad zmieniały się sposoby zarządzania w biznesie i administracji, a co za tym idzie – funkcja jednostki w wewnętrznym systemie. W wyniku koncentracji na wynikach, coraz mniejszą rolę w strukturach organizacyjnych pełnił człowiek a w efekcie zwiększyła się skala wykluczenia społecznego. Narastanie nierówności społecznych wpłynęło na konieczność intensyfikacji oddolnych działań podejmowanych przez środowiska dotknięte nimi, na kanwie czego zainicjowany został ruch spółdzielczy, umożliwiający całym grupom społecznym zaspokoić podstawowe potrzeby, a u jego podstaw leżała podmiotowość jednostki oraz wartość pracy indywidualnej. Ówczesne przesłanki umożliwiły wykreowanie się ekonomii społecznej znanej obecnie, czyli ekonomii skoncentrowanej na jednostce i oddziaływaniu społecznym, zarządzanej w sposób autonomiczny i partycypacyjny oraz wykazującej nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty ponad bezwzględnym zyskiem⁸.

Obecnie rozwijający się sektor ekonomii społecznej wpisuje się zarówno w politykę gospodarczą, poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców gmin i powiatów oraz konkurencyjności lokalnych podmiotów, jak i politykę społeczną, gdyż odpowiednie wykorzystanie potencjału PES umożliwia aktywizację zawodową, rozwój turystyki, kultury, czy mieszkalnictwa, a także reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym⁹.

Ekonomia społeczna prowadzona jest przez szereg podmiotów, wśród których znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. stowarzyszenia, fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, itp.

⁸ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej, str. 10.

⁹ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, EStrateg. Model włączenia ekonomii społecznej do lokalnych strategii i programów, Biblioteka Ekonomii Społecznej i Solidarnej, 2021.

Wśród podmiotów ekonomii społecznej wyszczególnia się podmioty ekonomii solidarnej, których celem działania jest w szczególności aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej

Podmioty ekonomii społecznej prowadzą szeroką działalność na rzecz lokalnej społeczności i grup zagrożonych lub doświadczających wykluczenia społecznego. Doświadczenie wynikające z podejmowanych działań umacnia przyzwolenie tych podmiotów do powzięcia części odpowiedzialności za kierunek i kształt lokalnej polityki społecznej. W dotychczasowych praktykach wiodącą formą współpracy międzyinstytucjonalnej w tym obszarze było zlecanie zadań publicznych oraz usług społecznych odpowiednim fundacjom i stowarzyszeniom, niemniej wraz z rozwojem sektora ES zasadne jest włączenie wszystkich jego podmiotów do tworzenia lokalnych

rozwiązań, w tym w zakresie rozpoznawania problemów społecznych, opracowywania dokumentów strategicznych, wdrażania działań i ich oceny.

Rysunek 4. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019

W świetle ustawy o ekonomii społecznej rozszerzona została sfera zadań publicznych możliwych do realizacji przez organizacje pozarządowe, która dała im możliwość *działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych*, z kolei ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych uregulowała kwestie obszarów usług możliwych do realizacji przez PES w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów oraz w oparciu o prawo zamówień publicznych. Korelacja ustawy o ekonomii społecznej, ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz

o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kreuje obraz szerokiego spektrum działalności i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, wśród których znajduje się 14 obszarów usług oraz 43 sfery zadań. Zdefiniowane poniżej usługi społeczne są ściśle związane z katalogiem zadań w ramach pożytku publicznego.

Tabela 6. Zakres usług społecznych oraz zadań publicznych

Katalog usług społecznych z zakresu:	Zadania publiczne w obszarze:
polityki prorodzinnej	✓ działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka
wspierania rodziny	✓ wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej ✓ działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży
systemu pieczy zastępczej	✓ wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
pomocy społecznej	✓ pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób
promocji i ochrony zdrowia	✓ ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej
wspierania osób niepełnosprawnych	✓ działalności na rzecz osób niepełnosprawnych
edukacji publicznej	✓ nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania
przeciwdziałania bezrobociu	✓ promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy
kultury	✓ kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
kultury fizycznej i turystyki	✓ wspierania i upowszechniania kultury fizycznej ✓ turystyki i krajoznawstwa
pobudzania aktywności obywatelskiej	✓ działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych ✓ upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka

	oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji ✓ udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego ✓ upowszechniania i ochrony praw konsumentów
mieszkalnictwa	✓ tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej
ochrony środowiska	✓ ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego
reintegracji zawodowej i społecznej	✓ działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ✓ działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości ✓ rewitalizacji ✓ działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ✓ działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych

Źródło: Opracowanie własne

Wśród zadań publicznych wskazanych do realizacji przez organizacje pozarządowe znajdują się dodatkowo działania w obszarze wzmocnienia integralności społeczności lokalnej, zapewnienia bezpieczeństwa, wsparcia grup wykluczonych i mniejszościowych oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, w tym:

- ✓ udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa,
- ✓ działalności charytatywnej,
- ✓ podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- ✓ działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego,

- ✓ działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn,
- ✓ działalności na rzecz integracji cudzoziemców,
- ✓ działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym,
- ✓ ratownictwa i ochrony ludności,
- ✓ promocji i organizacji wolontariatu,
- ✓ działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej,
- ✓ porządku i bezpieczeństwa publicznego,
- ✓ obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
- ✓ pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą,
- ✓ działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami,
- ✓ pomocy Polonii i Polakom za granicą,
- ✓ działalności na rzecz kombatanów i osób represjonowanych,
- ✓ działalności na rzecz weteranów,
- ✓ promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą,
- ✓ przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Ważnym aspektem rozróżniającym usługi społeczne od zadań publicznych realizowanych przez PES jest sposób, w jaki dany podmiot otrzymuje je do realizacji.

W przypadku zadań publicznych rozróżnia się ich 5, w tym:

- ✓ otwarty konkurs ofert,
- ✓ „małe granty” (tryb pozakonkursowy),
- ✓ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez organ administracji publicznej w razie wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej,

- ✓ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez Prezesa Rady Ministrów ze względu na ważny interes społeczny lub publiczny,
- ✓ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu na podstawie samodzielnie złożonej oferty.

Realizacja usług społecznych następuje z kolei poprzez zlecanie zadań w formie:

- ✓ zlecenia usług,
- ✓ zlecenia instytucji,
- ✓ bonu na aktywność (regranting),
- ✓ kooperacyjnego rozwiązania problemów.

Na terenie gminy Gniewoszków **nie funkcjonują przedsiębiorstwa społeczne**.

Rozwijanie sektora ekonomii społecznej i współpracy publiczno-pozarządowej możliwe jest przy aktywnym udziale **lokalnych organizacji pozarządowych**, których celem działalności jest budowa kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”¹⁰.

Na obszarze gminy Gniewoszków funkcjonują organizacje pozarządowe w tym takie, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Należą do nich:

- ✓ Stowarzyszenie „Lepsza Gmina Gniewoszków”,
- ✓ Stowarzyszenie Miłośników Przeszłości „Gniewosz”,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Borku „Nasz Borek”,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Oleksowie,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Sarnowie „Sarenki”.

¹⁰ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z NGO określone są w Programie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W programie przewidzianym do realizacji w 2023 roku uwzględniono 7 celów szczegółowych:

- ✓ Umacnianie poczucia współtworzenia i współodpowiedzialności obywateli za społeczność lokalną, za rozwój zasobów ludzkich, organizacyjnych i materialnych służących zaspokajaniu potrzeb mieszkańców Gminy,
- ✓ Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców,
- ✓ Wzmocnienie współpracy samorządu i organizacji pozarządowych oraz zapewnienie im udziału w realizacji zadań własnych samorządu służących rozwojowi Gminy,
- ✓ Uzupełnienie działań Gminy w obszarach mniej zagospodarowanych przez samorząd,
- ✓ Pobudzanie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków spoza budżetu Gminy, w tym funduszy unijnych oraz wspieranie organizacji, które pozyskują środki inne niż z budżetu Gminy na realizację zadań publicznych, będących zadaniami Gminy,
- ✓ Upowszechnianie i wprowadzanie w życie postanowień ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ✓ Wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych.

9. Pomoc społeczna

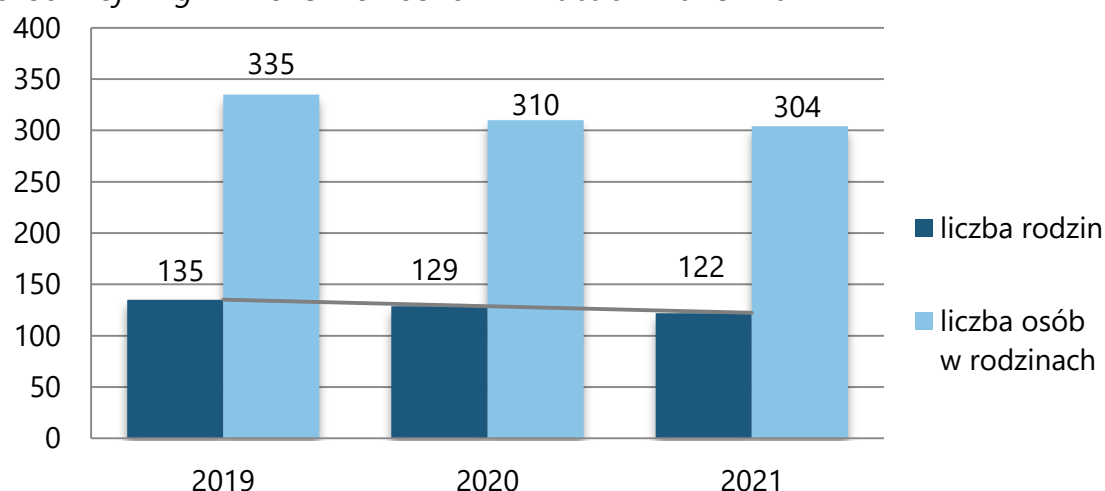
Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości¹¹.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Gniewoszków jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**. Zadania Ośrodka wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej. GOPS realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Ośrodek realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami wójta oraz uchwałami Rady Gminy.

Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Gniewoszków uległa zmniejszeniu. W 2021 roku z pomocy skorzystały 122 rodziny – to o 5,4% mniej niż w roku ubiegłym i jednocześnie o 9,6% mniej niż w 2019 roku. W stosunku do 2019 roku znacznie zmniejszyła się również liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Dynamikę zmian obrazuje naniesiona na wykres linia trendu.

¹¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).

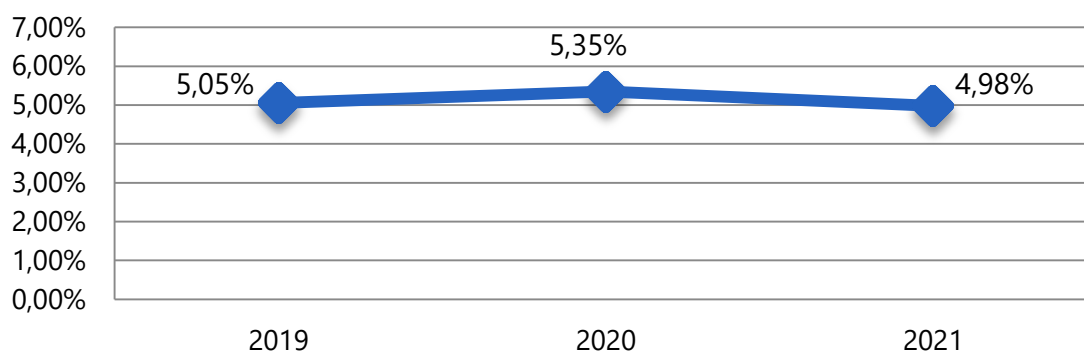
Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Gniewoszków w latach 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tysiąc mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprywacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2019-2021 wartość tego wskaźnika ulegała wahaniom. W 2021 roku wyniósł on 4,98%, w 2020 roku – 5,35%, natomiast w 2019 roku – 5,05%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 7. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2021 roku korzystających z tego typu pomocy było 91 osób w wieku produkcyjnym, 72 osoby w wieku przedprodukcyjnym oraz 32 osoby w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci widoczna jest nieznaczna dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej kobiet było nieco więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 100, liczba mężczyzn – 95).

W porównaniu do 2020 roku dostrzec można spadek liczby osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym oraz niewielki wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej. Szczegółowe dane zaprezentowano w kolejnej tabeli.

Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2019-2021

wiek	2019		2020		2021	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	84	47	71	37	72	36
produkcyjny	88	33	106	50	91	44
poprodukcyjny	32	24	33	24	32	20
ogółem	204	104	210	111	195	100

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W 2021 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 93 mieszkańcom gminy Gniewoszków, natomiast świadczenie niepieniężne 102 osobom. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba osób otrzymujących świadczenia pieniężne ulegała wahaniom, z kolei liczba beneficjentów świadczeń niepieniężnych od 2020 roku utrzymuje się na tym samym poziomie.

Tabela 8. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
świadczenie pieniężne	91	110	93
świadczenie niepieniężne	110	102	102

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmniejszyła się ze 177 w 2019 roku do 122 w 2021 roku. Oznacza to spadek o 31,1%. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2021 roku są znikome – kobiety stanowiły 47,5% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a mężczyźni – 52,5%.

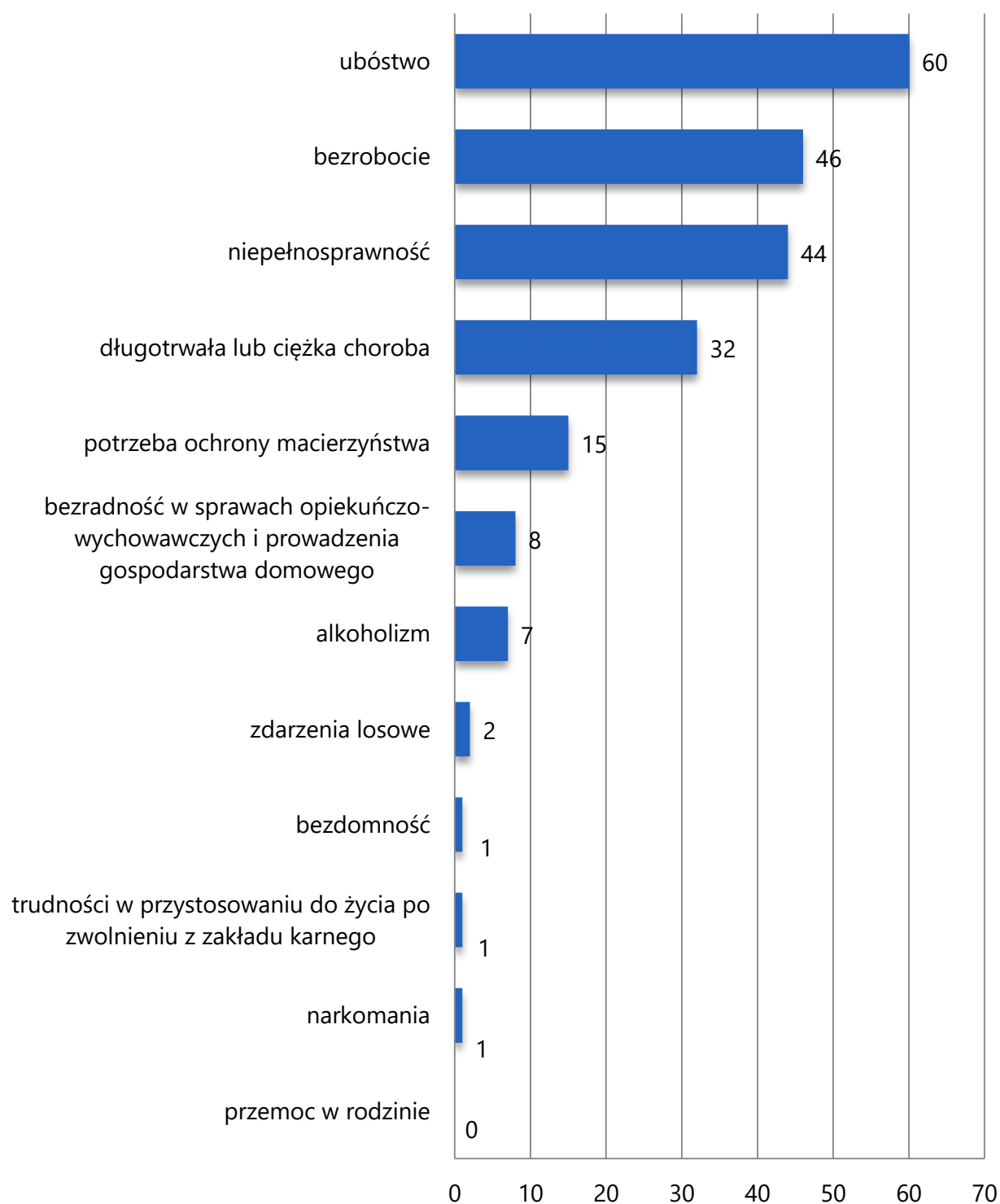
Tabela 9. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2019-2021

płeć	2019	2020	2021
kobiety	110	75	58
mężczyźni	67	71	64
ogółem	177	146	122

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 i 2021 rok

W 2021 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Gniewoszków było ubóstwo – z tego powodu pomoc otrzymało 60 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajdowało się bezrobocie (46 rodzin), natomiast na trzecim – niepełnosprawność (44 rodziny). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajdowała się także długotrwała lub ciężka choroba (32 rodziny) oraz potrzeba ochrony macierzyństwa (15 rodzin).

Wykres 8. Powody udzielania świadczeń w 2021 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Gniewoszków. Należą do nich:

- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ✓ Zespół Interdyscyplinarny ds. Przemocy w Rodzinie,
- ✓ Punkt Konsultacyjno-Informacyjny,
- ✓ placówki oświatowe,
- ✓ placówka ochrony zdrowia,
- ✓ Biblioteka Publiczna Gminy Gniewoszków
- ✓ Komisariat Policji,
- ✓ organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

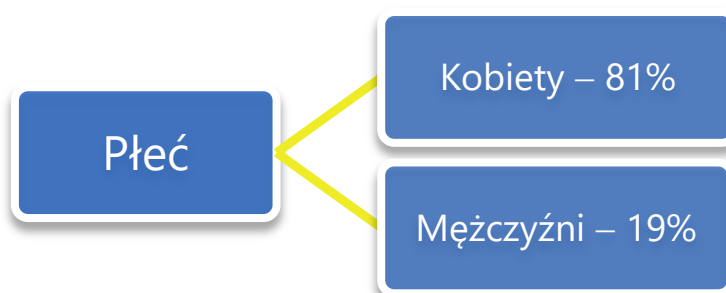
III. Analiza wyników badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców Gminy

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnienia od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców gminy Gniewoszków, a także skala zjawiska przemocy, korzystania z urządzeń elektronicznych, grania w gry na pieniądze oraz innych uzależnień natury behawioralnej. Dodatkowo zbadano takie kwestie jak rynek pracy, ubóstwo, wykluczenie społeczne, niepełnosprawność, bezpieczeństwo publiczne, zdrowie psychiczne oraz sytuacja osób starszych.

1. Struktura badanej próby

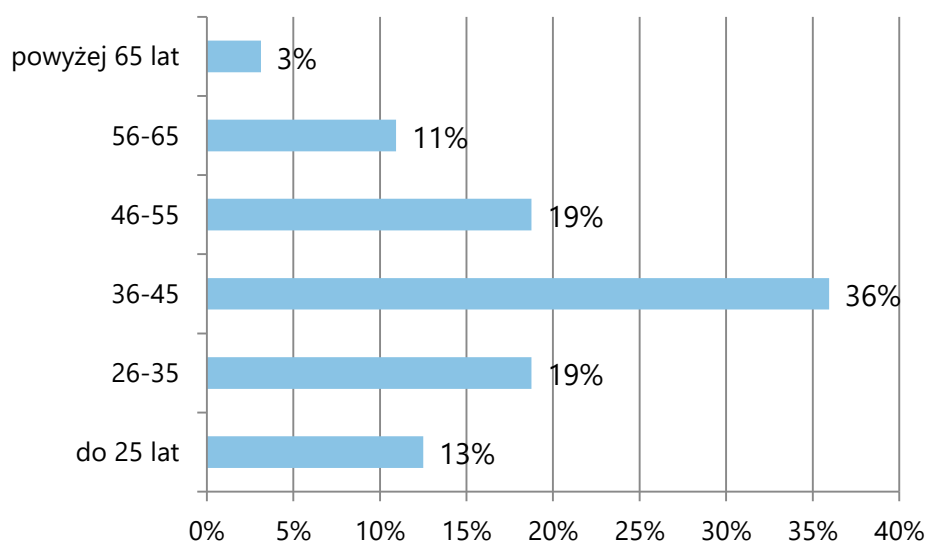
W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Gniewoszków wzięło udział 64 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Można zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu przewagę miały kobiety – stanowiły one 81% ogółu, zaś mężczyźni – 19%.

Rysunek 5. Płeć: N=64

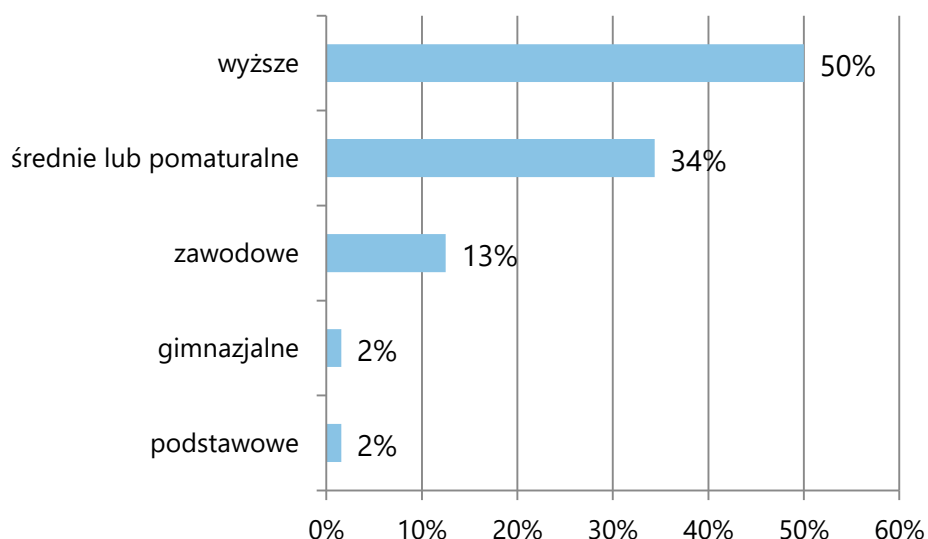
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający 36-45 lat (36%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy mający 26-35 lat, 46-55 lat (po 19%), do 25 roku życia (13%), w wieku 56-65 lat (11%) oraz powyżej 65 roku życia (3%).

Wykres 9. Wiek: N=64

Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (50%), 34% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci z wykształceniem średnim lub pomaturalnym, 13% z wykształceniem zawodowym oraz po 2% z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym.

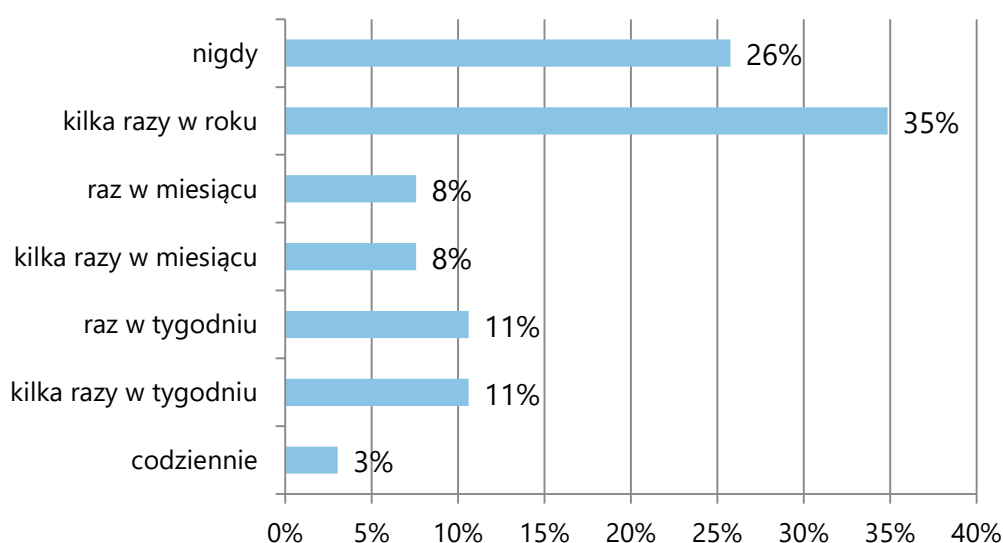
Wykres 10. Wykształcenie: N=64

2. Problem alkoholowy

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia od alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Możemy zauważyć, iż po 11% sięga po alkohol kilka razy w tygodniu lub raz w tygodniu, po 8% – kilka razy w miesiącu lub raz w miesiącu, natomiast 3% badanych spożywa alkohol codziennie. Abstynencję zadeklarowało 26% mieszkańców, z kolei co trzeci badany sięga po niego okazjonalnie, tj. kilka razy w roku (35%).

Wykres 11. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=64

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Na podstawie deklaracji badanych można stwierdzić, że większość mieszkańców nigdy nie pracowała w stanie nietrzeźwości (38 osób, tj. 78%). Do takiego zachowania przyznało się 6 badanych (12%), wśród których 3 osoby stwierdziły, że taka sytuacja miała miejsce raz (6%), 2 ankietowanych przyznało, że zdarza się to sporadycznie (4%), natomiast 1 respondent wskazał, że taka sytuacja zdarza się często (2%). 5 osób odpowiadających na to pytanie nie pracuje (10%).

Tabela 10. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu? N=49

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	78%	38
raz mi się to zdarzyło	6%	3
zdarza mi się to sporadycznie	4%	2
zdarza mi się to często	2%	1
nie pracuję	10%	5

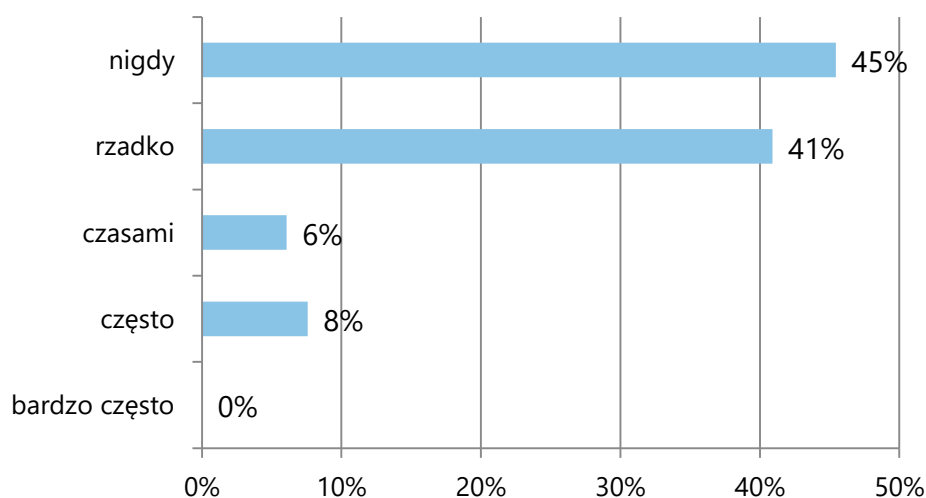
Kolejną analizowaną w Diagnostyce kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów zadeklarowała, że nigdy nie kierowała pojazdem w stanie nietrzeźwości (42 osoby, tj. 86%). Na uwagę zasługuje jednak fakt, że 2 osobom zdarzyło się to raz (4%). 5 respondentów biorących udział w badaniu nie posiada prawa jazdy (10%).

Tabela 11. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu? N=49

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	86%	42
raz mi się to zdarzyło	4%	2
zdarza mi się to sporadycznie	0%	0
zdarza mi się to często	0%	0
nie posiadam prawa jazdy	10%	5

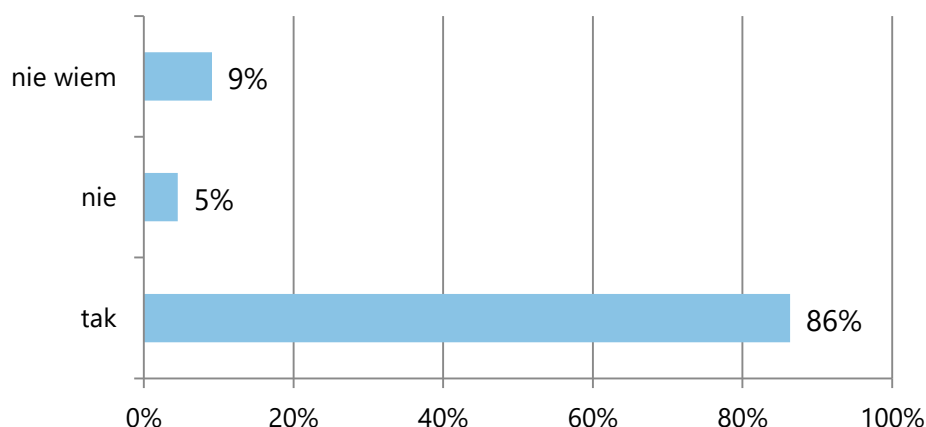
Następnym etapem badania było sprawdzenie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w Gminie. Jak wynika z zebranych danych 55% respondentów było świadkiem takiej sytuacji. 41% badanych wskazało na odpowiedź „rzadko”, 6% stwierdziło, że było tego świadkiem czasami, natomiast 8% – często.

Wykres 12. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu? N=64

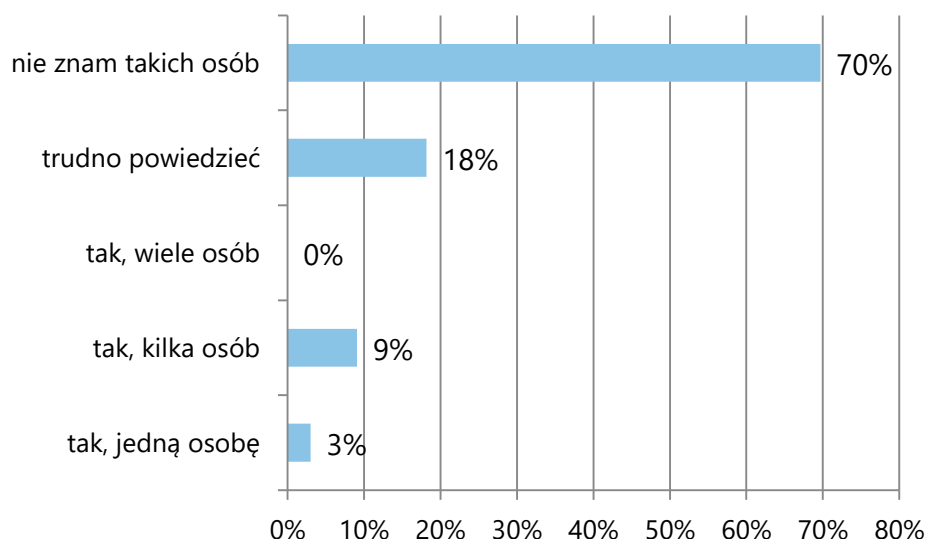
W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród niektórych mieszkańców Gminy, występuje brak świadomości w tym zakresie. Odpowiedź „nie wiem” zaznaczyło 9% badanych, większość stwierdziła, że ma on wpływ (86%), natomiast 5% respondentów uważa, że spożycie alkoholu nie wpływa na rozwój dziecka.

Wykres 13. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka? N=64

Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy znają w swoim otoczeniu kobiety w ciąży spożywające alkohol. Do ich znajomości przyznało się 12% respondentów, w tym 3% zna jedną osobę, natomiast 9% – kilka osób. 18% badanych trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

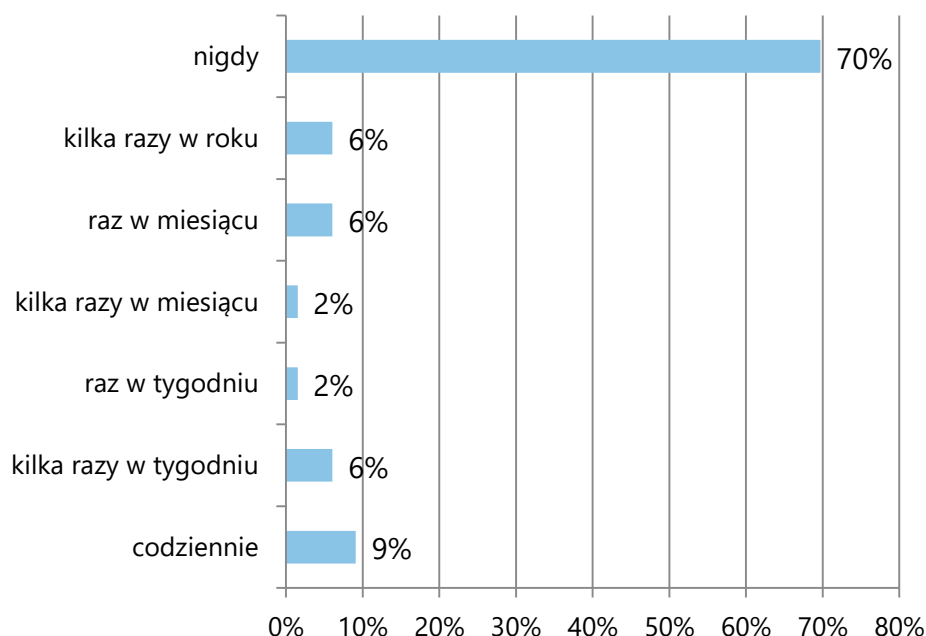
Wykres 14. Czy zna Pan/i w swoim otoczeniu kobiety w ciąży spożywające alkohol? N=64

3. Problem nikotynowy

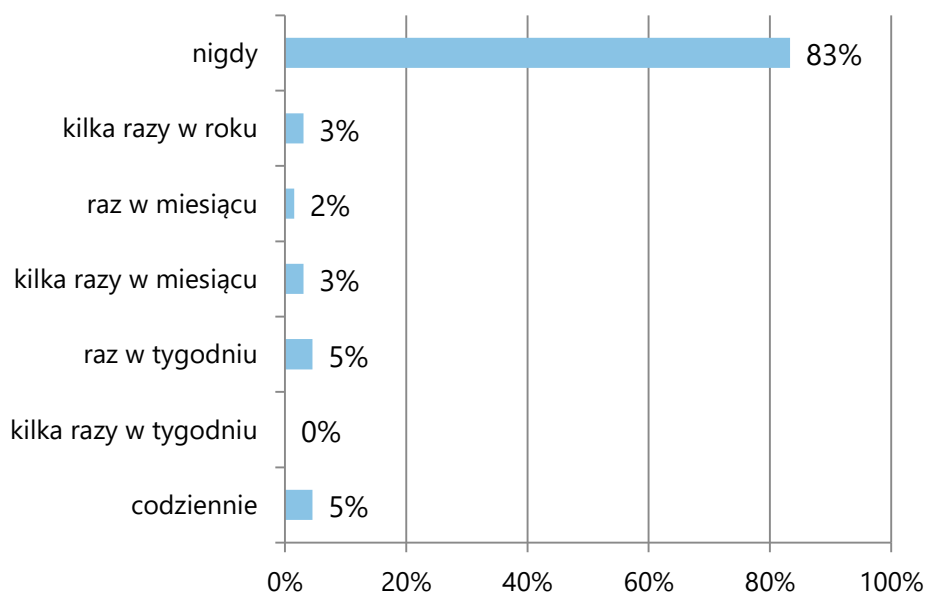
Drugi z analizowanych w Diagnostyce obszarów, miał na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców gminy Gniewoszków. Spośród wszystkich badanych osób, papierosy pali 31%, przy czym po 2% sięga po nie kilka razy w miesiącu lub raz w tygodniu, po 6% – raz w miesiącu, kilka razy w roku lub kilka razy w tygodniu, natomiast 9% – codziennie.

Wykres 15. Jak często pali Pan/i papierosy (wyroby tytoniowe, z pominięciem e-papierosów)? N=64

Kolejne pytanie zadane respondentom dotyczyło palenia elektronicznych papierosów. Zebrany materiał badawczy wykazał, że e-papierosy pali 18% respondentów, z czego po 3% badanych – kilka razy w roku lub kilka razy w miesiącu, po 5% – raz w tygodniu lub codziennie, natomiast 2% respondentów pali je raz w miesiącu.

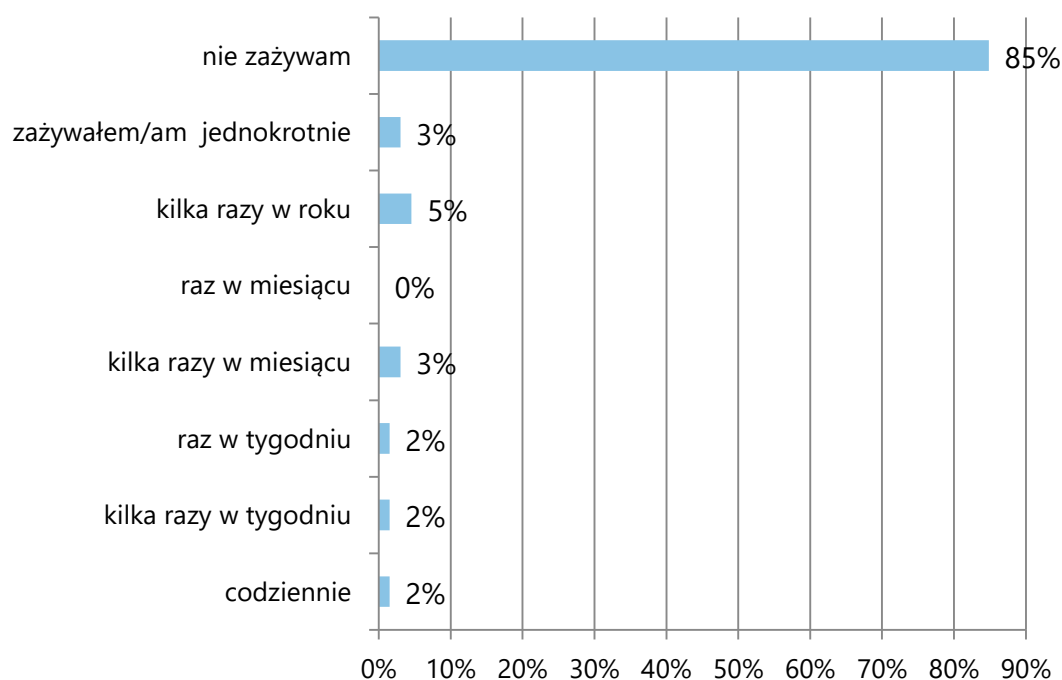
Wykres 16. Jak często pali Pan/i e-papierosy? N=64

4. Problem narkotykowy

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali zażywania środków psychoaktywnych innych niż alkohol, przez dorosłych mieszkańców Gminy. Sięgnięcie po tego typu substancje zadeklarowało 17% badanych, w tym po 3% - jednokrotnie lub kilka razy w miesiącu, po 2% - raz w tygodniu, kilka razy w tygodniu lub codziennie, a 5% zażywa je kilka razy w roku.

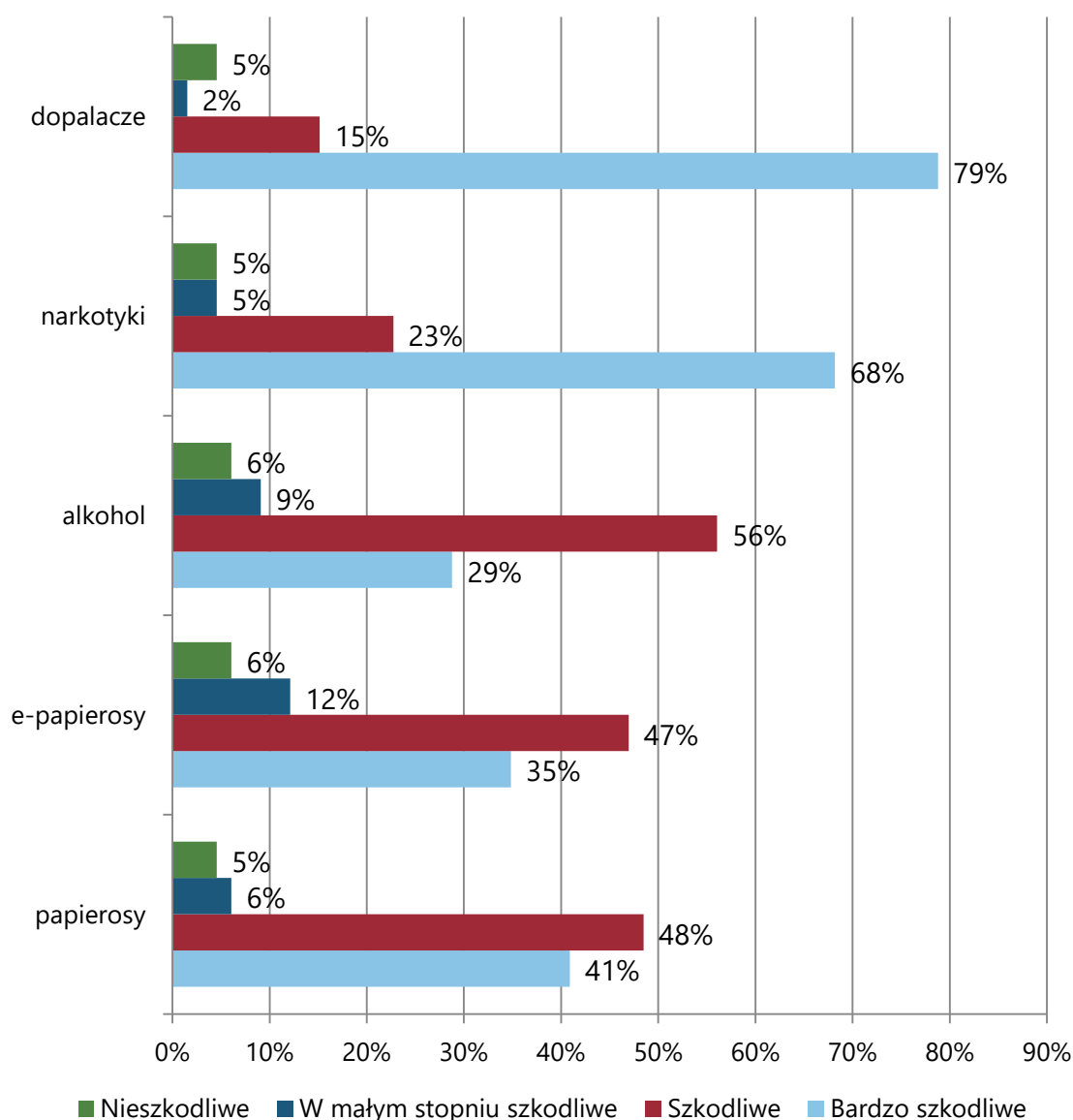
Wykres 17. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=64

Opinia respondentów dotycząca szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów przedstawia się następująco:

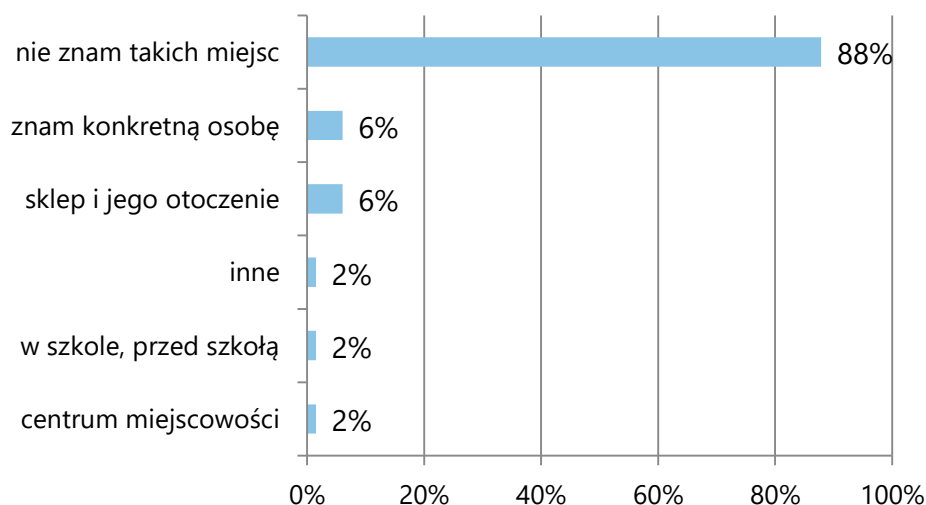
- ✓ szkodliwość dopalaczy dostrzega 94%, z kolei brak świadomości występuje u 7% badanych;
- ✓ w przypadku narkotyków świadomość o ich szkodliwości ma 91% osób, natomiast 10% nie zdaje sobie sprawy z ich szkodliwości;
- ✓ ze szkodliwości alkoholu zdaje sobie sprawę 85% badanych, z kolei brak świadomości na temat negatywnych konsekwencji zdrowotnych ma 15% ankietowanych;
- ✓ w przypadku e-papierosów świadomość o ich szkodliwości posiada 82% respondentów, z kolei 18% badanych nie zdaje sobie sprawy z ich szkodliwości;
- ✓ szkodliwość papierosów dostrzega 89% ankietowanych, natomiast nie zdaje sobie z niej sprawy 11% badanych mieszkańców.

Wykres 18. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? N=64

Respondentom zostało również zadane pytanie o znajomość konkretnych miejsc na terenie swojej miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Badania wykazały niski odsetek ankietowanych deklarujących znajomość takich miejsc (12%), przy czym najwięcej osób wskazało na sklep i jego otoczenie oraz znajomość konkretnej osoby (po 6%). Po 2% respondentów wyróżniło szkołę i jej otoczenie, centrum miejscowości oraz inne miejsca.

Wykres 19. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? N=64

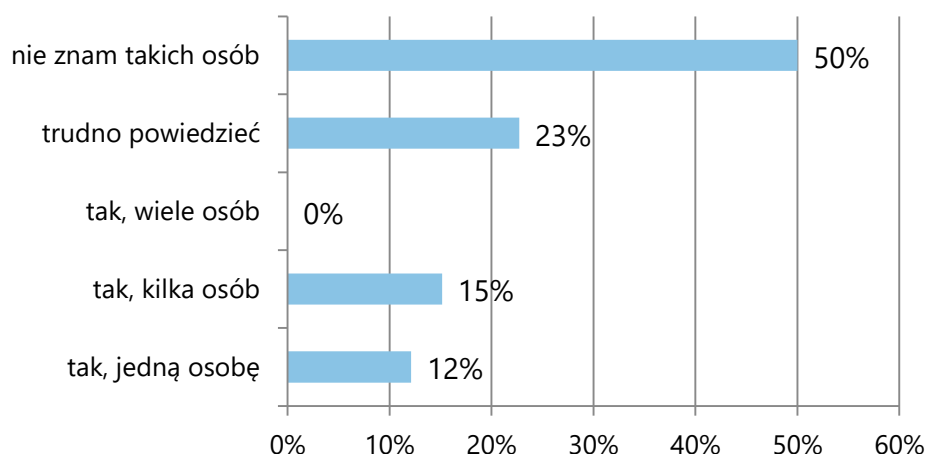

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

5. Problem przemocy

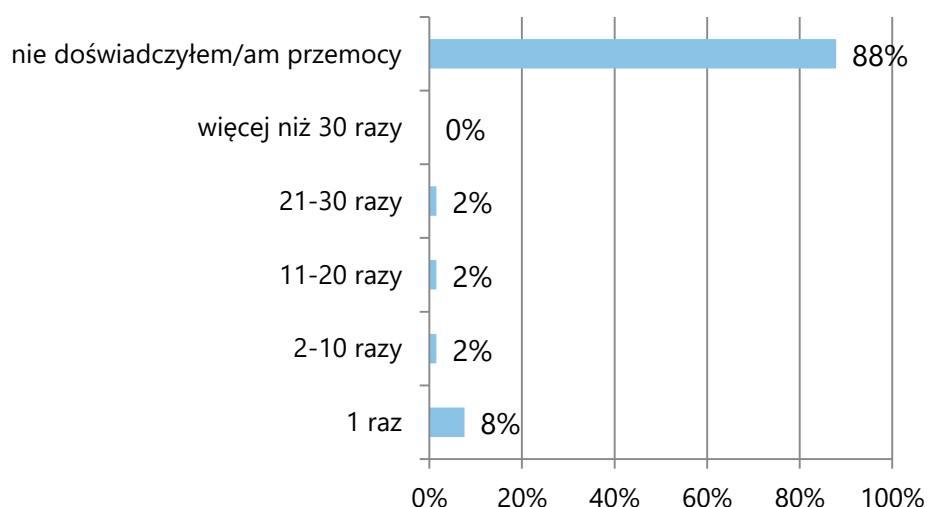
Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców Gminy. Kolejny wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. 12% odpowiedziało, że zna jedną taką osobę, a 15% badanych wskazało na znajomość kilku takich osób. Co czwarty respondent miał trudność w odpowiedzi na to pytanie (23%), natomiast połowa badanych nie zna osób doświadczających przemocy domowej (50%).

Wykres 20. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? N=64

Skala problemu przemocy na terenie Gminy została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu w ciągu ostatniego roku. Z zebranych danych wynika, że w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie, przemocy doznało 14% mieszkańców, wśród których 8% doświadczyło jej 1 raz, a po 2% ankietowanych – 2-10 razy, 11-20 razy oraz 21-30 razy.

Wykres 21. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=64

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna oraz zaniedbanie – wskazało na nie po 3 badanych, tj. 38%. Przemocy fizycznej, ekonomicznej oraz mobbingu doznało po 1 ankietowanym (po 13%).

Tabela 12. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=8

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	38%	3
zaniedbanie	38%	3
przemoc fizyczna	13%	1
przemoc ekonomiczna	13%	1
mobbing	13%	1
nie wiem	13%	1
przemoc seksualna	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Spytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że najwięcej osób doznało przemocy ze strony innych osób, w tym wymienieni zostali *członkowie rodziny* (3 osoby, tj. 43%). Rzadziej mieszkańcy wskazywali na męża/żonę (2 osoby, tj. 29%), a pojedyncze odpowiedzi respondentów padły na mamę, pracodawcę oraz nieznaną osobę (po 1 osobie, tj. 14%). Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejna tabela.

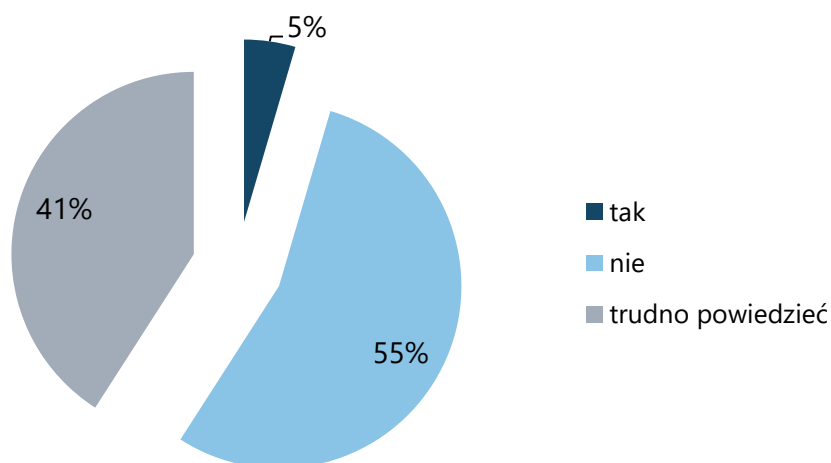
Tabela 13. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=7

Odpowiedź	%	Liczba odp.
inne osoby	43%	3
mąż/żona	29%	2
mama	14%	1
pracodawca	14%	1
nieznajomy/a	14%	1
tata	0%	0
partner/partnerka	0%	0
rodzeństwo	0%	0
kolega/koleżanka z pracy	0%	0
dziadkowie	0%	0
dziecko/dzieci	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

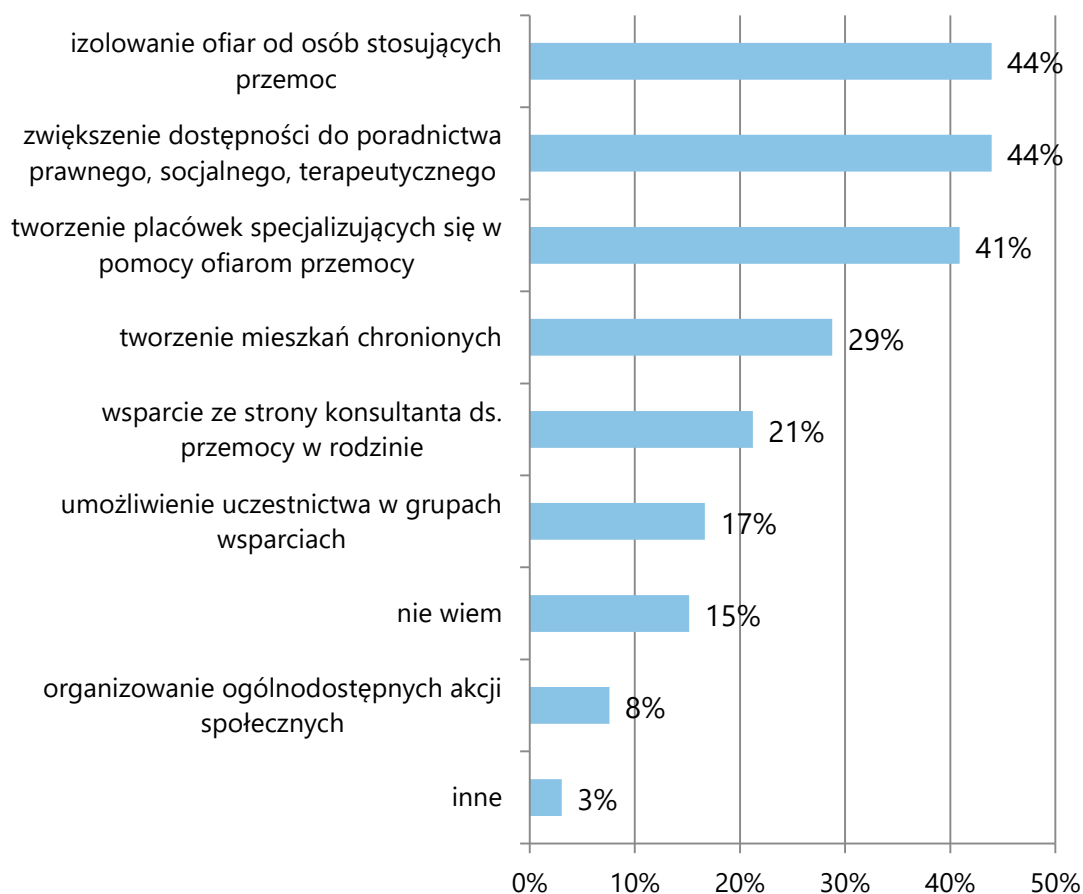
Kolejną analizowaną w Diagnostyce kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy, na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej. Kary fizyczne popiera 5% badanych, z kolei 41% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 55% mieszkańców.

Wykres 22. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą? N=64

Respondenci zostali poproszeni o określenie jakie ich zdaniem działania byłyby najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej. Najwięcej badanych mieszkańców wskazało na izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc oraz zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego i terapeutycznego (po 44%), a także na tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy ofiarom przemocy (41%). Rzadziej mieszkańcy wskazywali na tworzenie mieszkań chronionych (29%), wsparcie ze strony konsultanta ds. przemocy w rodzinie (21%), umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia (17%) oraz organizowanie ogólnodostępnych akcji społecznych (8%). 15% ankietowanych nie posiadało wiedzy w tym zakresie.

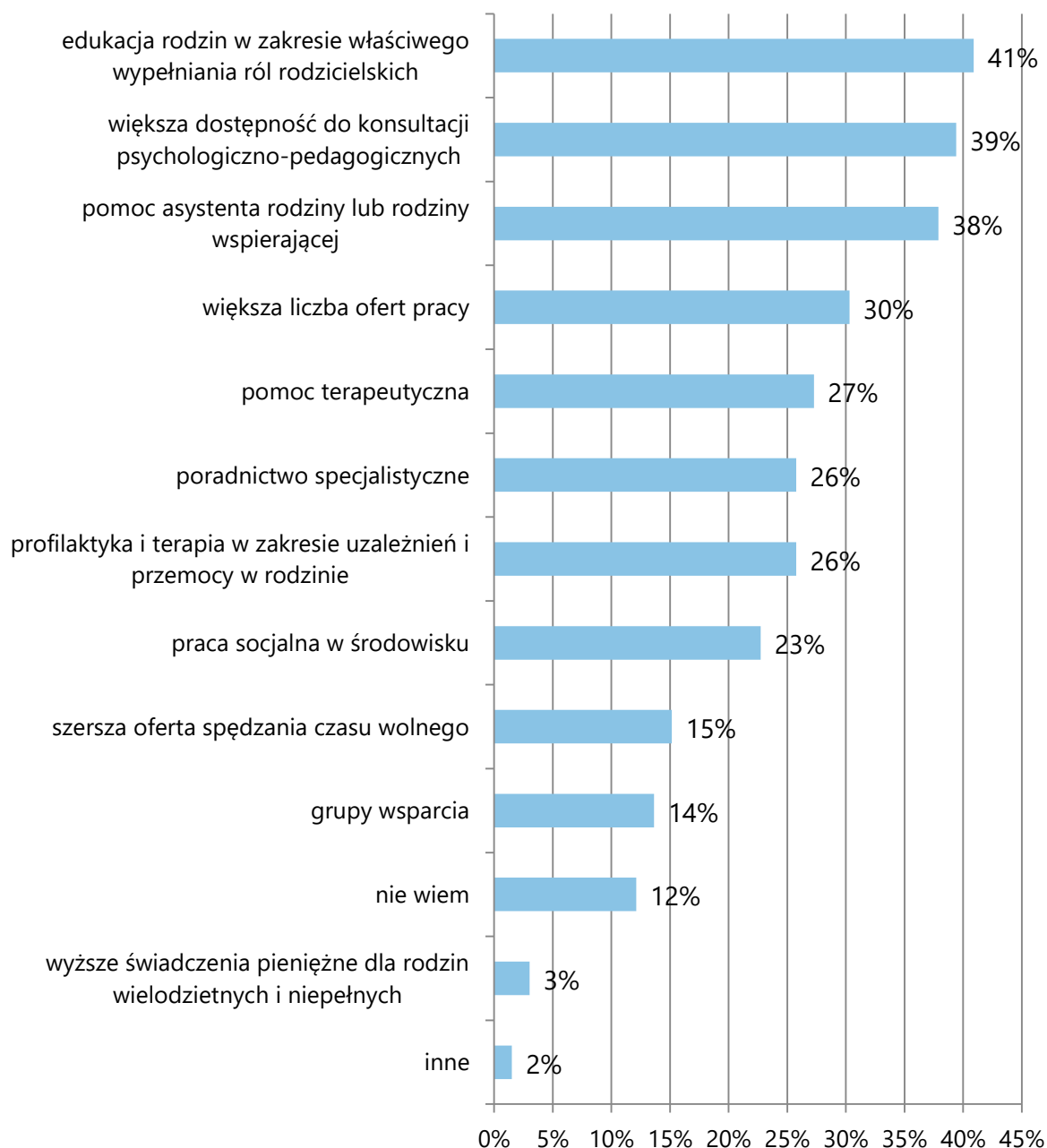
Wykres 23. Jakie działania według Pana/i byłyby najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej? N=64

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym etapie procesu badawczego poproszono respondentów o określenie jakie ich zdaniem działania poprawiłby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo. Badani mieszkańcy najczęściej wskazywali na edukację rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (41%), większą dostępność do konsultacji psychologiczno-pedagogicznych (39%), pomoc asystenta rodziny lub rodziny wspierającej (38%) oraz większą liczbę ofert pracy (30%). W dalszej części respondenci wymieniali, kolejno według liczby wskazań: pomoc terapeutyczną (27%), poradnictwo specjalistyczne, profilaktykę i terapię w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie (po 26%), pracę socjalną w środowisku (23%), szerszą ofertę spędzania czasu wolnego (15%), grupy wsparcia (14%) oraz wyższe świadczenia pieniężne dla rodzin wielodzietnych i niepełnych (3%). 12% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie, ze względu na brak wiedzy.

Wykres 24. Jakie działania według Pana/i poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w Gminie? N=64

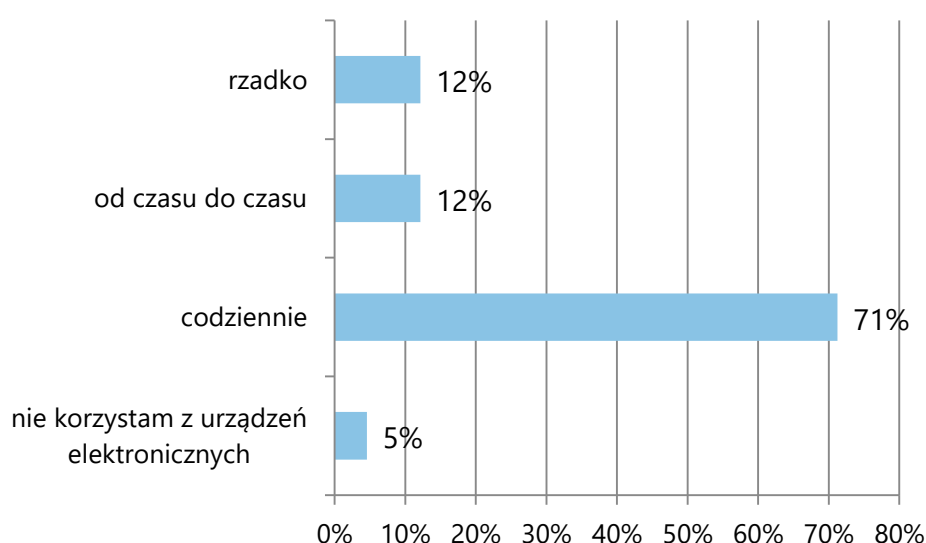

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

6. Korzystanie z urządzeń elektronicznych

Kolejny blok pytań miał na celu sprawdzenie w jaki sposób oraz jak często mieszkańcy gminy Gniewoszków korzystają z urządzeń elektronicznych. Zebrany materiał badawczy wykazał, iż swój czas poświęca na to większość dorosłych mieszkańców. 71% badanych robi to codziennie, natomiast po 12% – od czasu do czasu oraz rzadko. Z urządzeń elektronicznych nie korzysta 5% badanych mieszkańców.

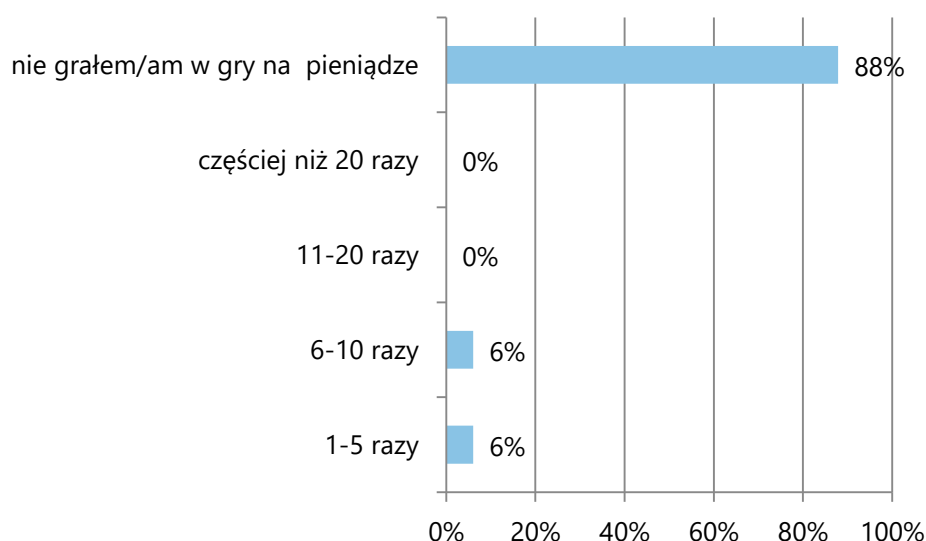
Wykres 25. Jak często korzysta Pan/i z poniższych urządzeń elektronicznych i Internetu (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier)? N=64

7. Hazard

W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych przez dorosłych mieszkańców Gminy, respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy grali w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z takimi grami miało 12% dorosłych mieszkańców gminy Gniewoszków, wśród których 6% wskazało, że grało w nie 1-5 razy, a kolejne 6% badanych podejmowało się tego 6-10 razy.

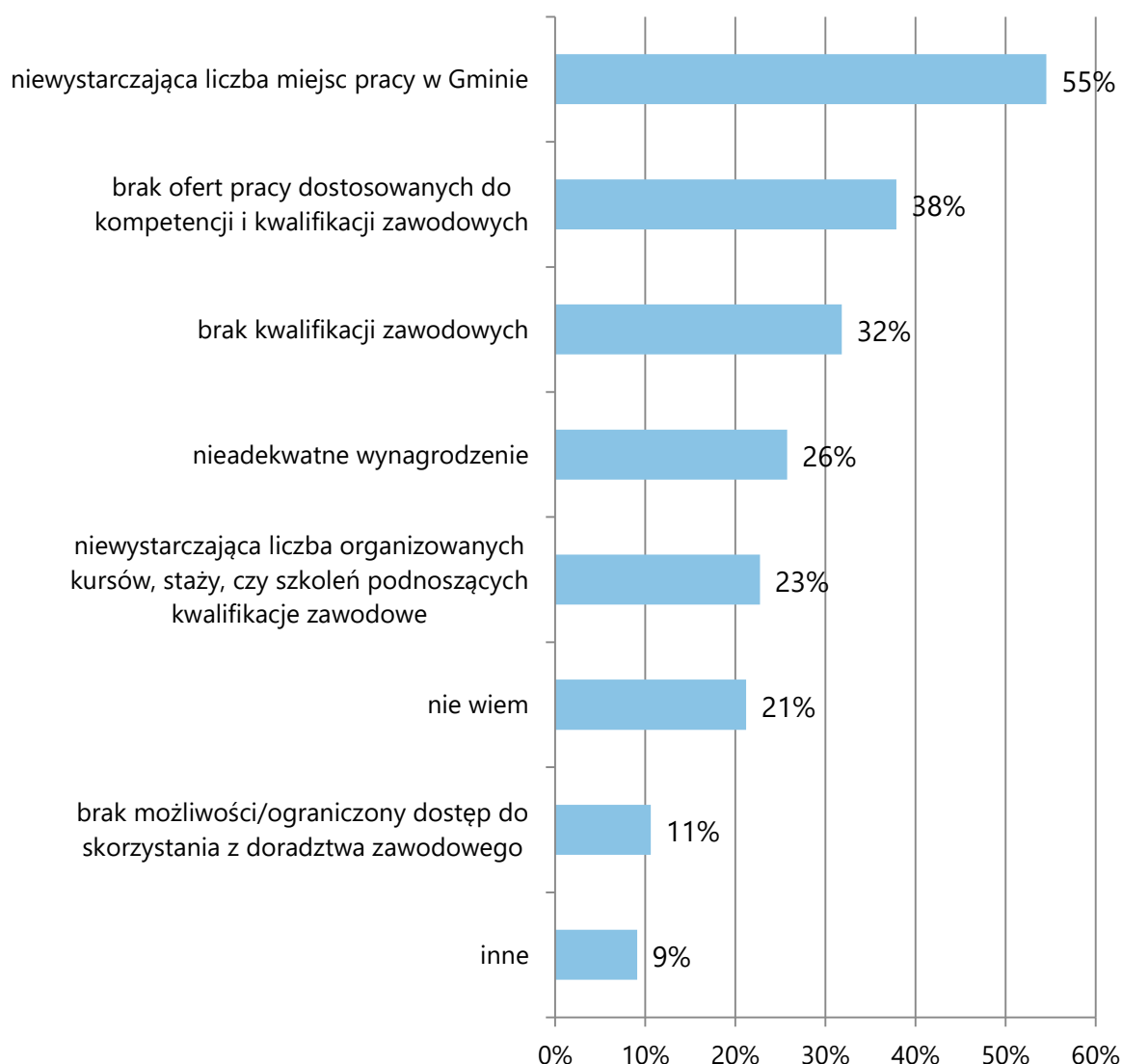
Wykres 26. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=64

8. Rynek pracy

W poniższym bloku tematycznym zostanie poruszona kwestia zatrudnienia wśród mieszkańców gminy Gniewoszków. W pierwszym pytaniu badani mieli określić z jakimi trudnościami mogą się borykać osoby bezrobotne, poszukujące zatrudnienia na terenie Gminy. Najwięcej, bo 55% mieszkańców uważa, że problem w tym zakresie stanowi brak niewystarczająca liczba miejsc pracy w Gminie. Na drugim miejscu znalazł się brak ofert pracy dostosowanych do kompetencji i kwalifikacji zawodowych (38%), z kolei na trzecim – brak kwalifikacji zawodowych (32%). W dalszej części mieszkańcy wskazywali na nieadekwatne wynagrodzenie (26%), niewystarczającą liczbę zorganizowanych kursów staży, czy szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe (23%) oraz na brak możliwości/ograniczony dostęp do skorzystania z doradztwa zawodowego (11%). W odpowiedziach inne mieszkańcy wymieniali: *brak chęci* oraz *znajomości* (9%). 21% badanych nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Wykres 27. Jakie trudności napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Gminy? N=64

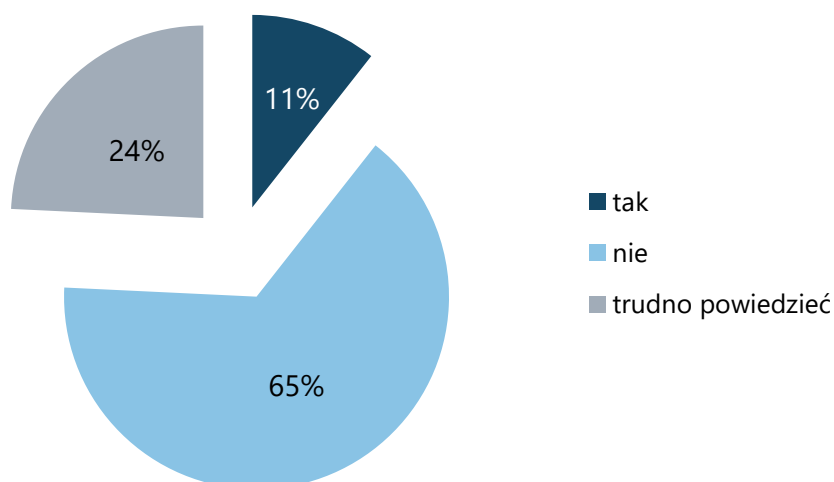

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

9. Ubóstwo i wykluczenie społeczne

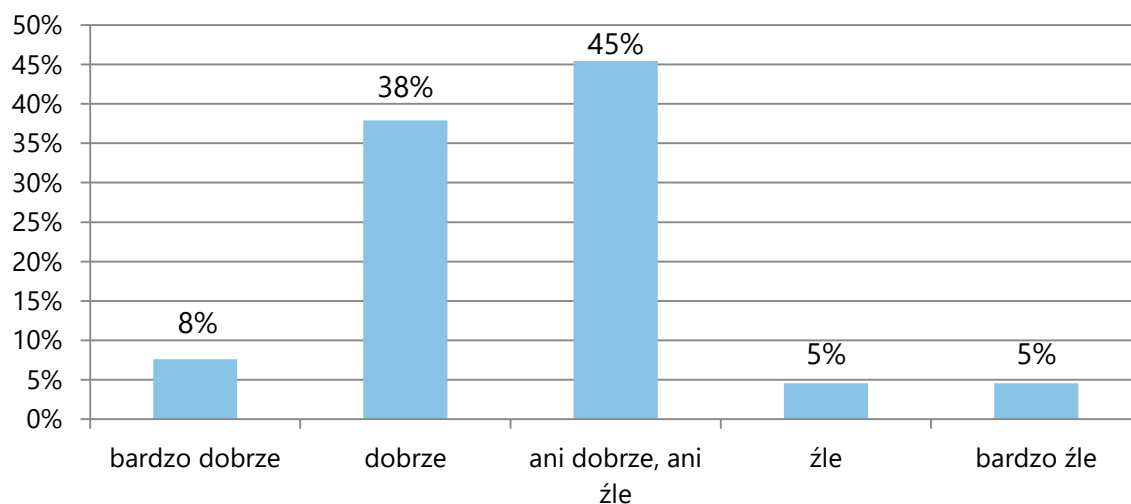
Następne pytanie dotyczyło tego, czy nasi respondenci doświadczyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem problemu ubóstwa. Odpowiedzi rozkładały się na zróżnicowanym poziomie – 65% osób odpowiedziało przecząco na to pytanie, 11% badanych przyznało, że doznało w okresie ostatniego roku ubóstwa, z kolei 24% respondentów miało trudność w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 28. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=64

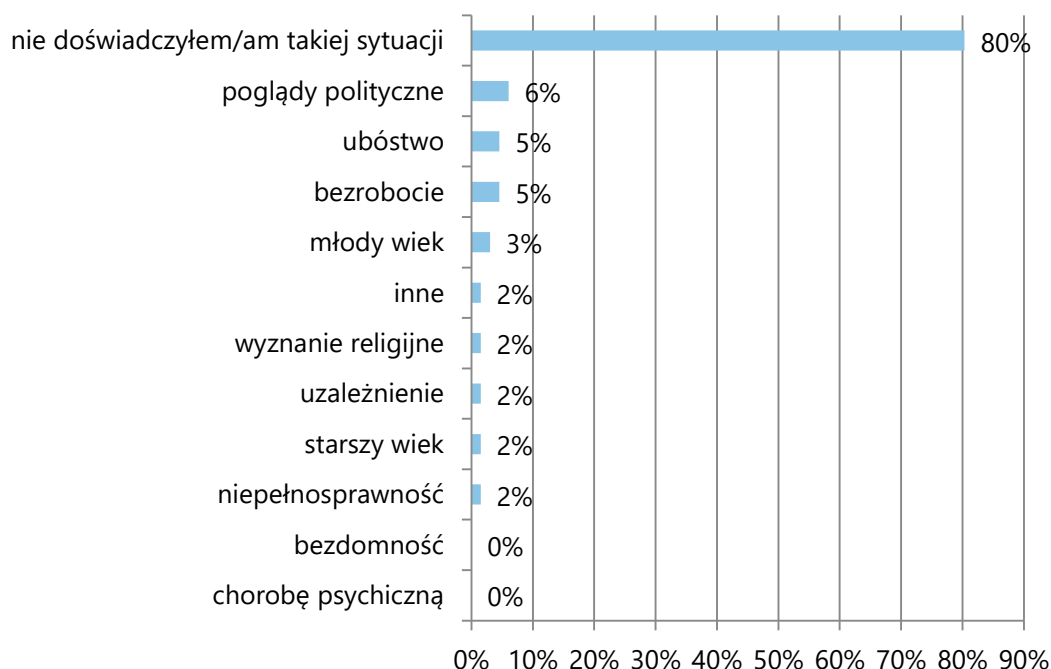
Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że 46% dorosłych mieszkańców Gminy jest z niej zadowolonych – 38% ocenia ją dobrze, a 8% – bardzo dobrze. Blisko co drugi ankietowany określił swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą (45%), natomiast po 5% ankietowanych ocenia ją jako złą lub bardzo złą.

Wykres 29. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną? N=64

Z analizy materiału badawczego wynika, że 20% respondentów doświadczyło w ciągu ostatniego roku przed badaniem odrzucenia społecznego. Najwięcej osób doznało go ze względu na poglądy polityczne (6%) oraz ubóstwo i bezrobocie (po 5%). Na młody wiek wskazało 3% ankietowanych, z kolei po 2% badanych doznało odrzucenia ze względu na wyznanie religijne, uzależnienie, starszy wiek oraz niepełnosprawność.

Wykres 30. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na: N=64

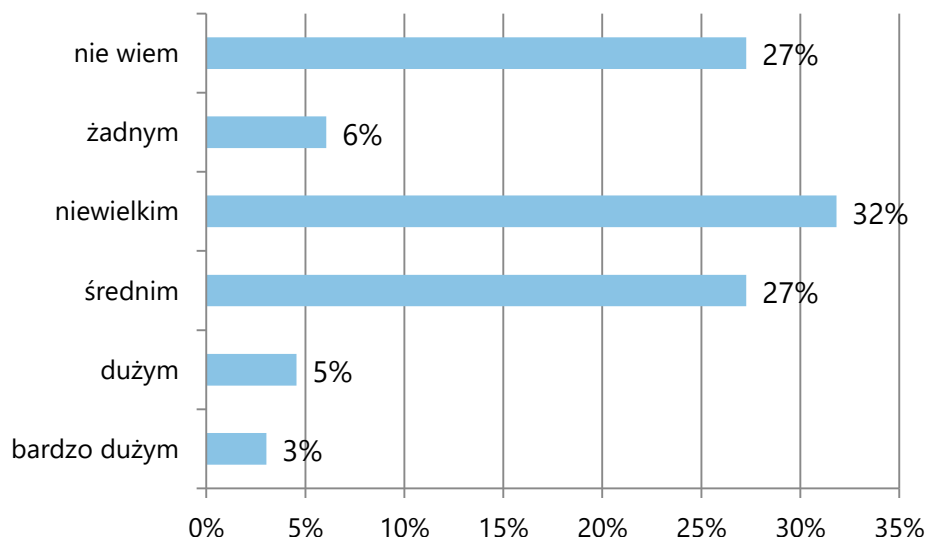

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

10. Sytuacja osób starszych i osób z niepełnosprawnościami

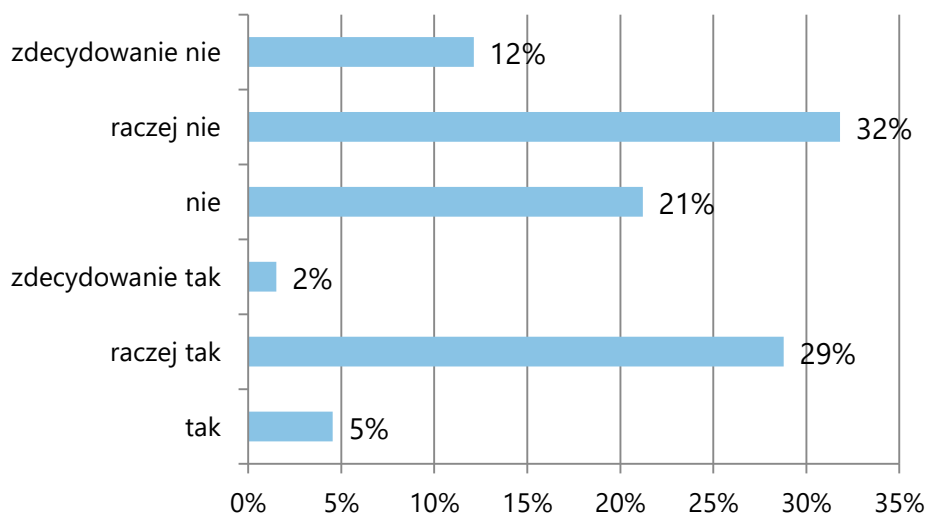
Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę stopnia dostosowania infrastruktury technicznej Gminy do osób z niepełnosprawnościami. 32% badanych uważa, że jest ona dostosowana w niewielkim stopniu, a 27% mieszkańców jest zdania, że jest przystosowana w stopniu średnim. 5% ankietowanych twierdzi, że dużo miejsc w Gminie jest przystosowanych do osób z niepełnosprawnością, 27% nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie, a 3% uważa, że infrastruktura techniczna Gminy jest przystosowana do osób z niepełnosprawnościami w bardzo dużym stopniu. 6% respondentów jest zdania, że infrastruktura nie jest w ogóle dostosowana do tej grupy osób.

Wykres 31. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=64

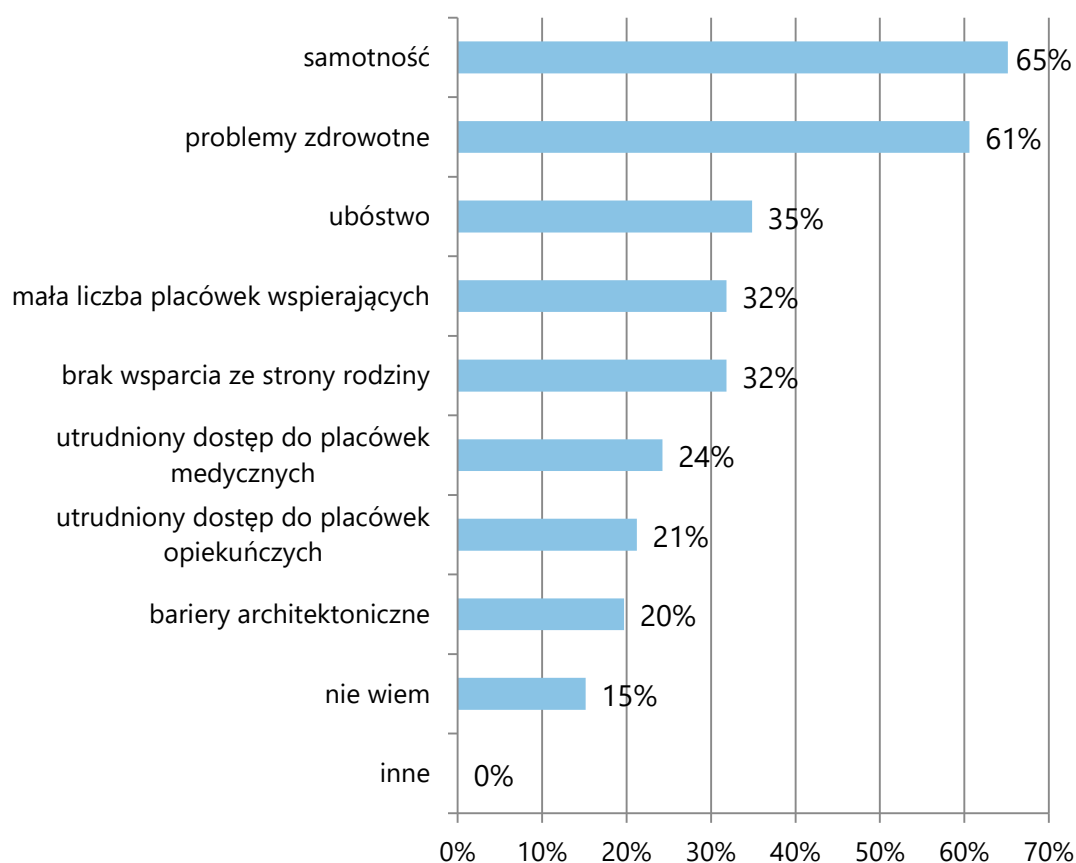
W dalszej kolejności mieszkańcy gminy Gniewoszków mieli ocenić, czy oferta pomocy osobom starszym, tj. opieka, pomoc, wsparcie oraz usługi opiekuńcze jest w Gminie odpowiednia. 29% badanych jest zdania, że oferowana pomoc osobom starszym jest raczej wystarczająca, a 32% uważa, że raczej nie wystarcza. 2% twierdzi, że oferta pomocowa skierowana do najstarszych osób jest w pełni wystarczająca, natomiast 12% uważa, że zdecydowanie nie wystarcza. 5% respondentów wskazało na odpowiedź „tak”, natomiast 21% – „nie”.

Wykres 32. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w Gminie? N=64

Zdaniem większości badanych mieszkańców, najważniejszym problemem osób starszych i osób z niepełnosprawnościami na terenie Gminy jest samotność – wskazało na nią 65% respondentów oraz problemy zdrowotne (61%). Znaczna część odpowiedzi padła również na ubóstwo (35%), małą liczbę placówek wspierających, brak wsparcia ze strony rodziny (po 32%), utrudniony dostęp do placówek medycznych (24%) oraz opiekuńczych (21%). Na bariery architektoniczne wskazał co piąty badany (20%). Brak wiedzy w tym zakresie zadeklarowało 15% respondentów.

Wykres 33. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych i z niepełnosprawnościami w Gminie? N=64

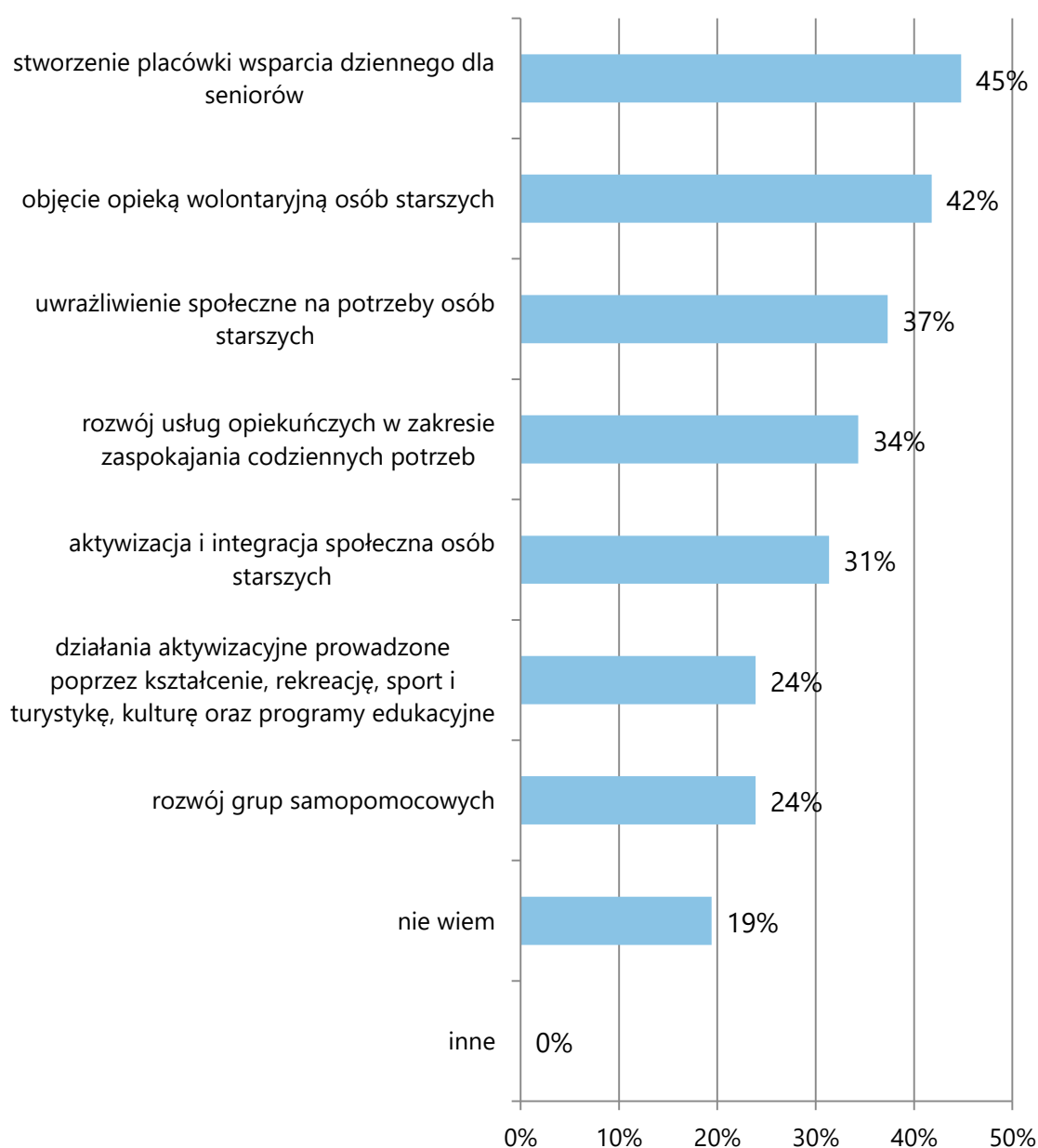

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W dalszej części badania spytano respondentów jakie ich zdaniem działania umożliwiłyby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie gminy Gniewoszków. Najwięcej respondentów wskazało na stworzenie placówki wsparcia dziennego dla seniorów (45%), objęcie opieką wolontaryjną osób starszych (42%), a także uwrażliwienie społeczne na potrzeby osób starszych (37%). W dalszej

części ankietowani wskazywali na rozwój usług opiekuńczych w zakresie zaspokajania codziennych potrzeb (34%), aktywizację i integrację osób starszych (31%), a co czwarty wyróżnił działania aktywizacyjne prowadzone poprzez kształcenie, rekreację, sport i turystykę, kulturę oraz programy edukacyjne, jak również rozwój grup samopomocowych (po 24%). Szczegółowe dane zaprezentowano na kolejnym wykresie. Średnio co piąty respondent nie wie, jakie działania umożliwiłyby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym (19%).

Wykres 34. Jakie według Pana/i działania umożliwiłyby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie gminy?

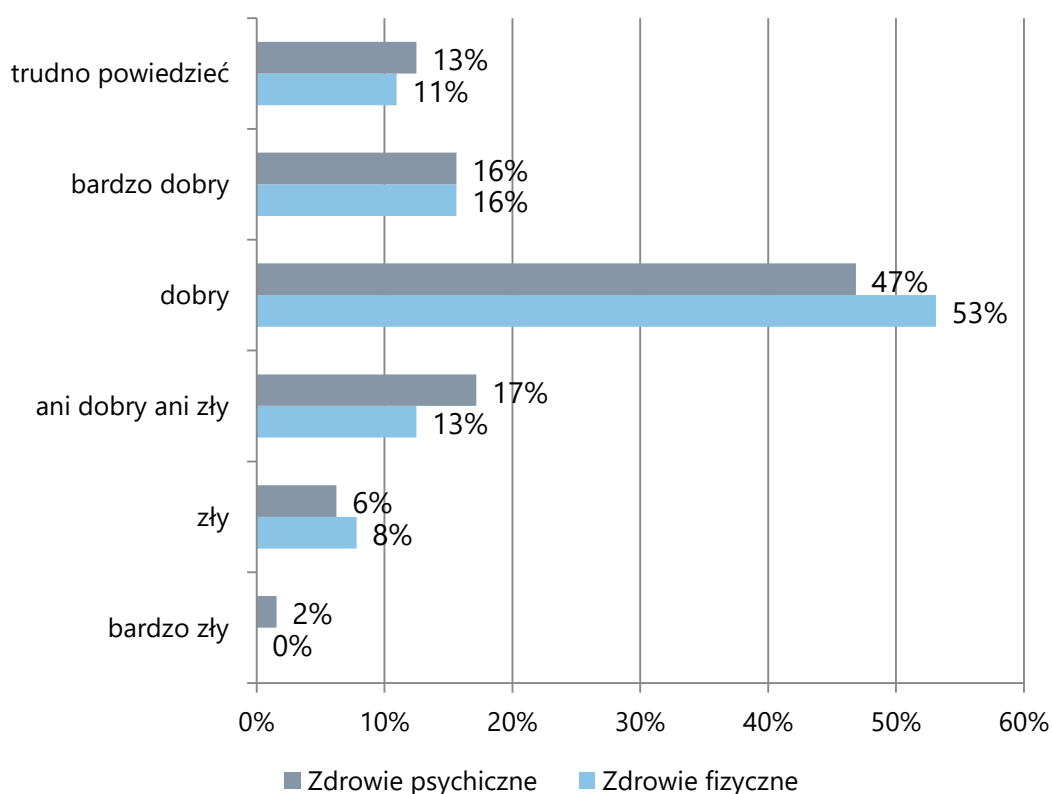

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

11. Zdrowie

W pierwszej kolejności badani mieli ocenić swój stan zdrowia fizycznego i psychicznego. Większość mieszkańców ocenia je jako dobre (53% – zdrowie fizyczne, 47% – zdrowie psychiczne) lub bardzo dobre (po 16% – zdrowie fizyczne i psychiczne). Żaden z respondentów nie określił swojego stanu zdrowia fizycznego jako bardzo zły, natomiast w przypadku zdrowia psychicznego na taką odpowiedź wskazało 2% badanych mieszkańców. Niewielka część mieszkańców wskazała na zły stan zdrowia psychicznego (6%) oraz fizycznego (8%). Pozostali mieszkańcy przyznali, że nie jest on ani dobry ani zły lub mieli trudność w odpowiedzi na to pytanie. Szczegółowe dane prezentuje kolejny wykres.

Wykres 35. Jak ocenia Pan/i stan swojego zdrowia psychicznego? N=64

W kolejnym pytaniu badani mieli określić, czy w okresie 2 tygodni utrzymywały się u nich wymienione stany. Z poniżej tabeli wynika, że:

- ✓ 48% doświadczyło obniżenia nastroju (31 osób);
- ✓ 36% odczuwało lęk (23 osoby);
- ✓ 44% doświadczyło osłabienia koncentracji (28 osób);
- ✓ Po 41% miało niską samoocenę i doznało zaburzeń snu (po 26 osób);
- ✓ 6% miało myśli samobójcze (4 osoby);
- ✓ żaden badany nie podejmował się czynów samobójczych.

Tabela 14. Czy przez okres co najmniej 2 tygodni utrzymywały się u Pana/i takie stany jak: N=64

	TAK		NIE	
	% odp.	Liczba odp.	% odp.	Liczba odp.
Obniżenie nastroju	48%	31	52%	33
Poczucie lęku	36%	23	64%	41
Oslabienie koncentracji	44%	28	56%	36
Niska samoocena	41%	26	59%	38
Zaburzenia snu	41%	26	59%	38
Myśli samobójcze	6%	4	94%	60
Czyny samobójcze	0%	0	100%	64

W kolejnym pytaniu badani mieli ustosunkować się do kilku stwierdzeń. Z poniższej tabeli wynika, że:

- ✓ 41% badanych podejmuje się dobrowolnej pracy dodatkowej (nadgodziny),
- ✓ 48% respondentów nawet, gdy jest w domu to myśli o pracy,
- ✓ 58% ankietowanym zdarza się kupić więcej rzeczy, niż początkowo przewidywali,
- ✓ 20% badanym zdarza się kupować nowe rzeczy, kiedy czują się samotni lub smutni w celu poprawy nastroju,
- ✓ 11% badanym zdarza się kupić rzeczy, które przekraczają ich możliwości finansowe,
- ✓ 47% osób „zajada” stres i intensywne emocje,

- ✓ 16% badanych kontroluje swoją wagę przez intensywne ćwiczenia i restrykcyjną dietę.

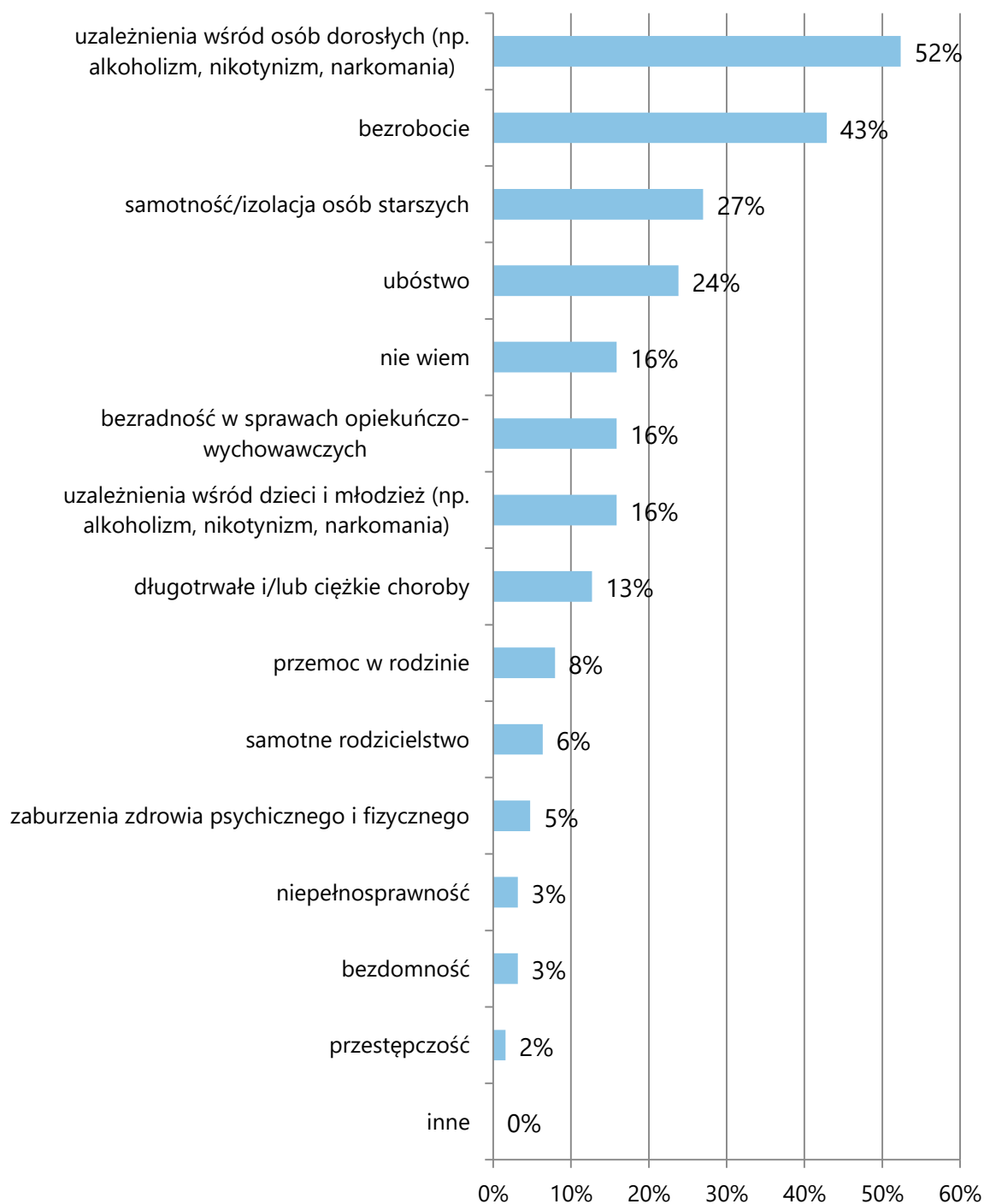
Tabela 15. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń zaznaczając X w odpowiednim miejscu. N=64

	TAK	NIE
Podjeżdżuje się dobrowolnej pracy dodatkowej (nadgodziny).	41%	59%
Nawet gdy jestem w domu, myślę o pracy.	48%	52%
Zdarza mi się kupić więcej rzeczy niż początkowo przewidywałem/am.	58%	42%
Kupuję nowe rzeczy kiedy czuję się samotny/a lub smutny/a, aby poprawić swój nastrój.	20%	80%
Zdarza mi się kupić rzeczy, które przekraczają moje możliwości finansowe.	11%	89%
„Zajadam” stres i intensywne emocje.	47%	53%
Kontroluję swoją wagę przez intensywne ćwiczenia i restrykcyjną dietę.	16%	84%

12. Główne problemy społeczne w opinii mieszkańców

W dalszej części poproszono respondentów o określenie jakie ich zdaniem są największe problemy społeczne na terenie Gminy. Najwięcej odpowiedzi respondentów padło na uzależnienie wśród dorosłych (52%), bezrobocie (43%), samotność/izolacja osób starszych (27%) oraz ubóstwo (24%). W dalszej części mieszkańcy wskazywali na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnienie wśród dzieci i młodzieży (po 16%), długotrwałą i/lub ciężką chorobę (13%) oraz przemoc w rodzinie (8%). Mniej badanych mieszkańców wskazało na samotne rodzicielstwo (6%), zaburzenia zdrowia psychicznego i fizycznego (5%), niepełnosprawność i bezdomność (po 3%) oraz przestępczość (2%).

Wykres 36. Jakie Pana/i zdaniem są największe problemy społeczne na terenie Gminy? N=64

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

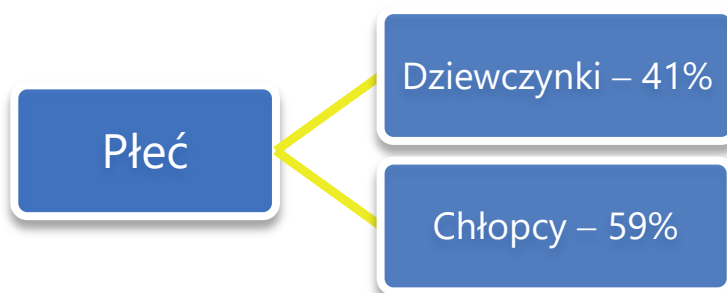
IV. Analiza wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów

Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, sięganiem po papierosy, e-papierosy, przemocą domową, rówieśniczą, hazardem, zdrowiem psychicznym, korzystaniem z urządzeń elektronicznych, a także poznanie opinii młodych mieszkańców na temat realizowanych w szkole działań profilaktycznych.

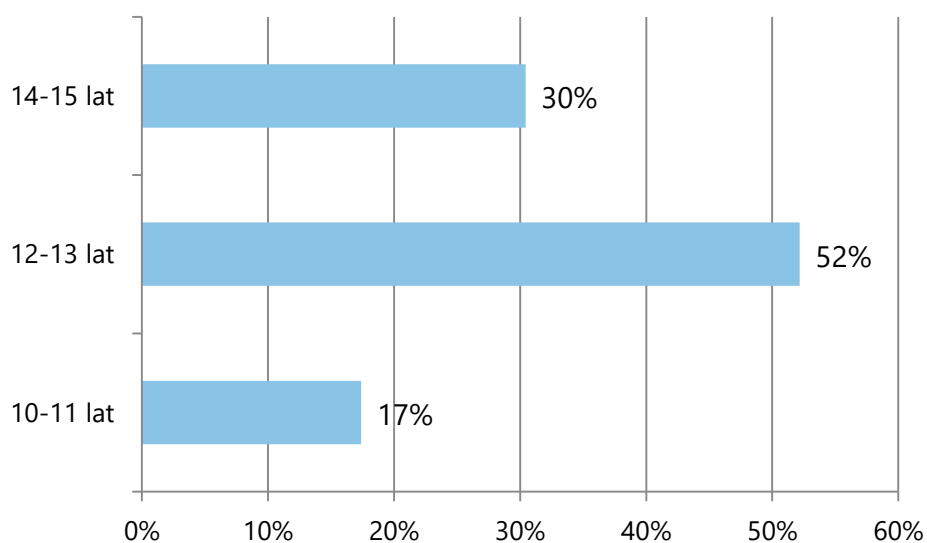
1. Struktura badanej próby

Uczniowie z gminy Gniewoszków wypełnili 46 kwestionariuszy ankiet. Poniższy rysunek przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że w badaniu diagnozującym problemy społeczne przewagę mieli chłopcy. Stanowili oni 59% ogółu, zaś dziewczynki wypełniły 41% kwestionariuszy.

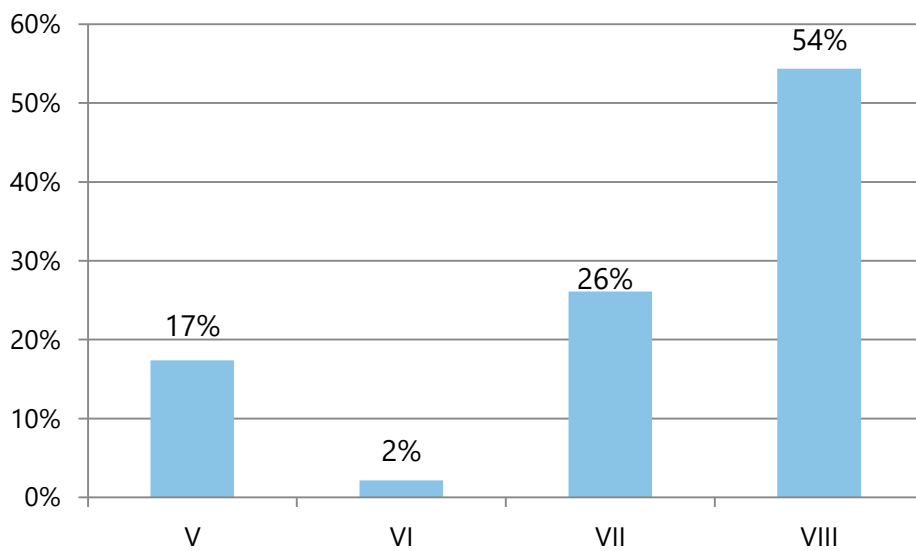
Rysunek 6. Płeć: $N=46$

Wśród uczniów biorących udział w badaniu, większość kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 12-13 lat (52%) oraz 14-15 lat (30%), natomiast pozostali ankietowani mieścili się w przedziale wiekowym 10-11 lat (17%).

Wykres 37. Wiek: $N=46$

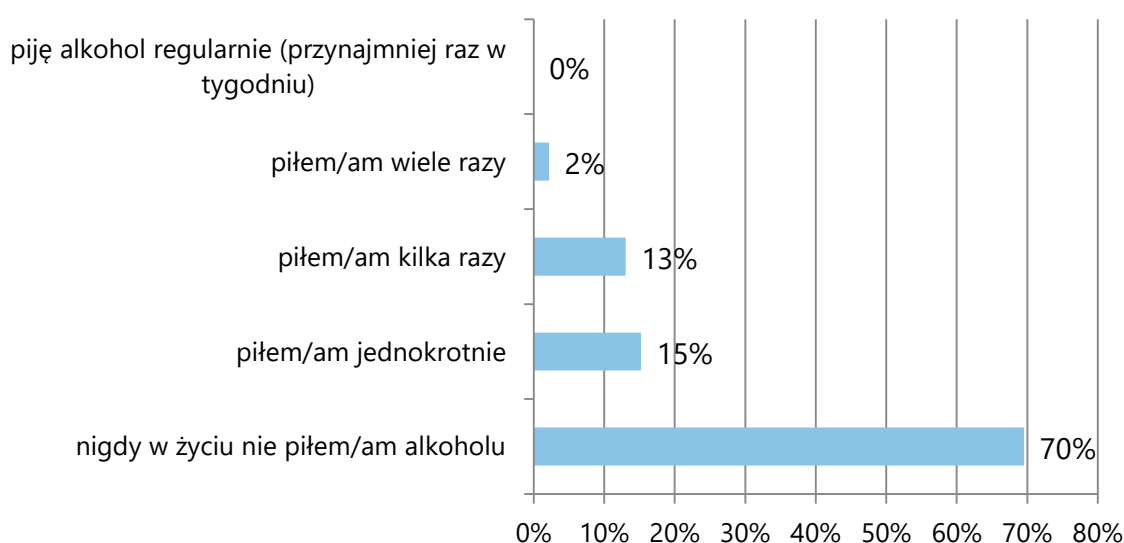
Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. 54% uczniów biorących udział w badaniu uczęszcza do VIII klasy, 26% badanych do klasy VII, 17% ankietowanych wskazało na V klasę, natomiast 2% stanowili uczniowie z klasy VI.

Wykres 38. Klasa: $N=46$

2. Problem alkoholowy

Pierwsze z pytań skierowanych do uczniów, odnosiło się do częstotliwości spożywania przez młodych mieszkańców alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miało 30%. W grupie osób, które zadeklarowały sięgnięcie po alkohol, większość stanowią uczniowie, którzy spożywali go jednokrotnie (15%) oraz kilka razy (13%). 2% respondentów piło alkohol wiele razy, natomiast żaden z badanych nie spożywa go regularnie, czyli przynajmniej raz w tygodniu.

Wykres 39. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=46

Uczniowie, którzy spożywali alkohol zostali poproszeni o określenie, w jakim wieku pierwszy raz po niego sięgnęli. Odpowiedzi respondentów są następujące: 7 osób wskazało na 10-13 lat (50%), 3 respondentów piło pierwszy raz alkohol mając mniej niż 10 lat (21%), natomiast 4 uczniów miało wtedy 14-15 lat (29%).

Tabela 16. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol? N=14

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	21%	3
10-13 lat	50%	7
14-15 lat	29%	4

Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do częstotliwości spożycia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Do takiego zachowania przyznało się 6 uczniów (42%), z czego najwięcej robiło to 1-2 razy (3 osoby,

tj. 21%), 2 ankietowanych uczniów przyznało, że w tym okresie piło alkohol 3-4 razy (14%), a 1 respondent wskazał na więcej niż 7 razy (7%).

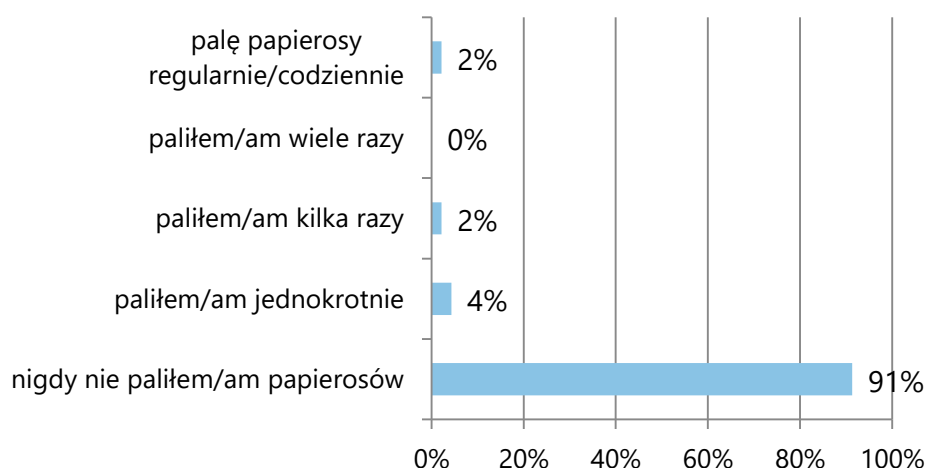
Tabela 17. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=14

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	57%	8
1 – 2 razy	21%	3
3 – 4 razy	14%	2
5 – 7 razy	0%	0
więcej niż 7 razy	7%	1

3. Problem nikotynowy

W dalszej kolejności badaniu poddana została częstotliwość sięgania przez uczniów po papierosy. Z deklaracji respondentów wynika, że kontakt z nimi miało 8% ankietowanych, w tym 4% sięgnęło po nie jednokrotnie, 2% – kilka razy, natomiast kolejne 2% pali papierosy regularnie/codziennie.

Wykres 40. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy? N=46

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi uczniów na pytanie dotyczące wieku inicjacji nikotynowej. Możemy zauważyć, że 3 uczniów sięgnęło po papierosy mając 10-13 lat (75%), a 1 badany miał wtedy mniej niż 10 lat (25%).

Tabela 18. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy? N=4

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	25%	1
10-13 lat	75%	3
14-15 lat	0%	0

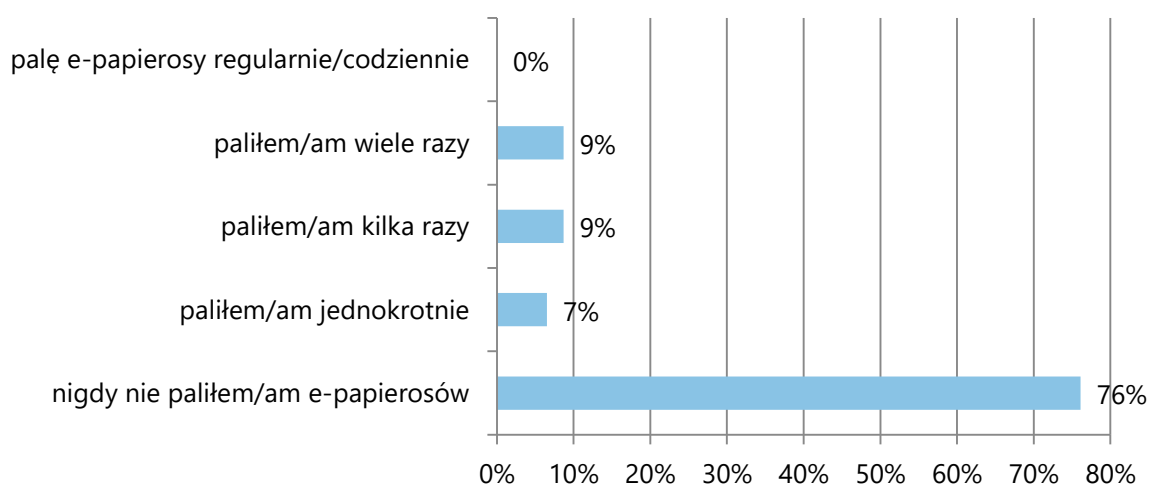
W ramach badań uzyskano również informacje odnośnie częstotliwości palenia papierosów przez uczniów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Spośród wszystkich respondentów, którzy zadeklarowali, że palili papierosy w tym okresie 2 osoby sięgnęły po wyroby nikotynowe 1-2 razy (50%). Pozostali uczniowie nie palili papierosów w ciągu 30 dni przed badaniem (2 osoby, tj. 50%).

Tabela 19. Jak często paliłeś/aś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=4

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie paliłem/am papierosów w ciągu ostatnich 30 dni	50%	2
1 – 2 razy	50%	2
3 – 4 razy	0%	0
5 – 10 razy	0%	0
więcej niż 10 razy	0%	0

Zbadaniu poddana została następnie częstotliwość palenia przez uczniów e-papierosów. Z deklaracji respondentów wynika, że po elektroniczne papierosy sięgnął co czwarty ankietowany (25%), z czego 7% robiło to jednokrotnie, 9% – kilka razy, z kolei kolejne 9% – wiele razy.

Wykres 41. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)? N=46

W ramach badań uzyskano również informacje na temat wieku, w którym badani uczniowie pierwszy raz zapalili e-papierosa. Większość ankietowanych sięgnęło po elektroniczne wyroby tytoniowe mając wtedy 10-13 lat (9 osób, tj. 82%), z kolei 2 osoby mieściły się w przedziale wiekowym 14-15 lat (18%).

Tabela 20. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa? N= 11

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	0%	0
10-13 lat	82%	9
14-15 lat	18%	2

Częstotliwość palenia e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem przedstawiona została w kolejnej tabeli. Z zebranych danych wynika, że w tym okresie po elektroniczne papierosy sięgnęło 7 osób (63%), z czego najwięcej robiło to 1-2 razy (3 osoby, tj. 27%), na 3-4 razy oraz więcej niż 10 razy wskazało po 2 badanych (po 18%).

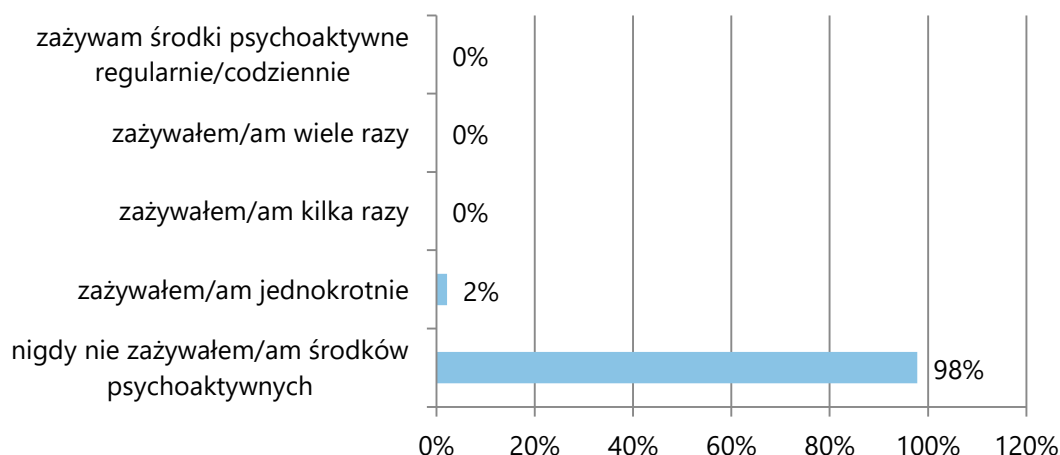
Tabela 21. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N= 11

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie paliłem/am e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni	36%	4
1 – 2 razy	27%	3
3 – 4 razy	18%	2
5 – 10 razy	0%	0
więcej niż 10 razy	18%	2

4. Problem narkotykowy

Następny z analizowanych w Diagnozie obszarów dotyczył zażywania narkotyków, dopalaczy i innych środków psychoaktywnych. W celu dogłębnej analizy tego problemu respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. Jednokrotnie w wieku 10-13 lat po narkotyki sięgnął 1 uczeń (2%). W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem zażywał on leki w celu odurzenia 1-2 razy.

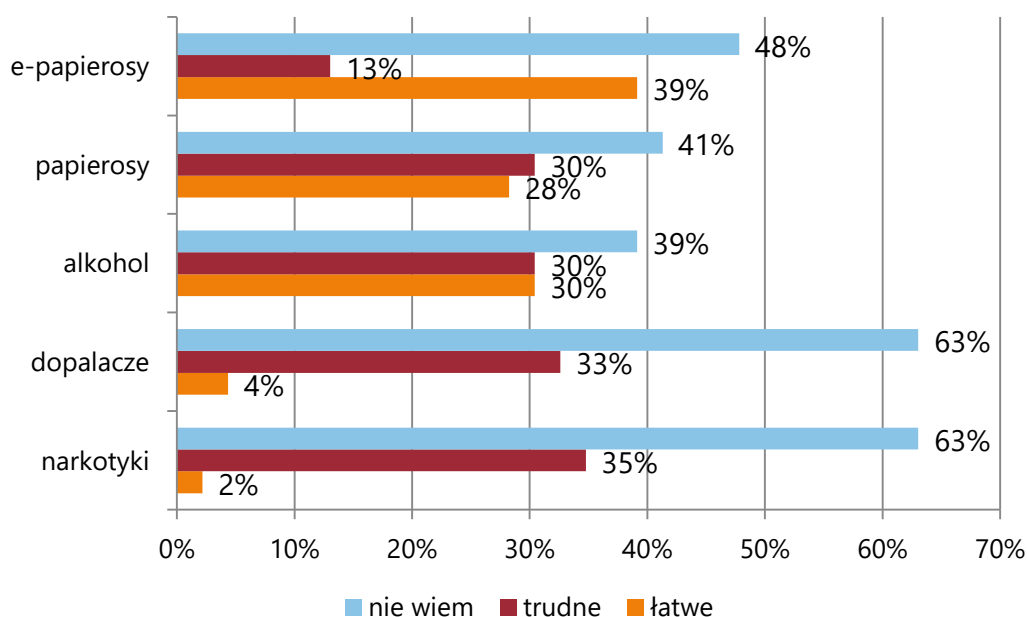
Wykres 42. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=46

W następnej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów i e-papierosów w swojej miejscowości. Zebrany materiał badawczy wykazał, że:

- ✓ narkotyki są łatwe do zdobycia dla 2% ankietowanych, a trudne dla 35%,
- ✓ dopalacze są łatwe do zdobycia dla 4% ankietowanych, a trudne dla 33%,
- ✓ alkohol jest łatwy do zdobycia dla 30% ankietowanych, a trudny dla 30%,
- ✓ papierosy są łatwe do zdobycia dla 28% ankietowanych, a trudne dla 30%,
- ✓ e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 39% ankietowanych, a trudne dla 13%.

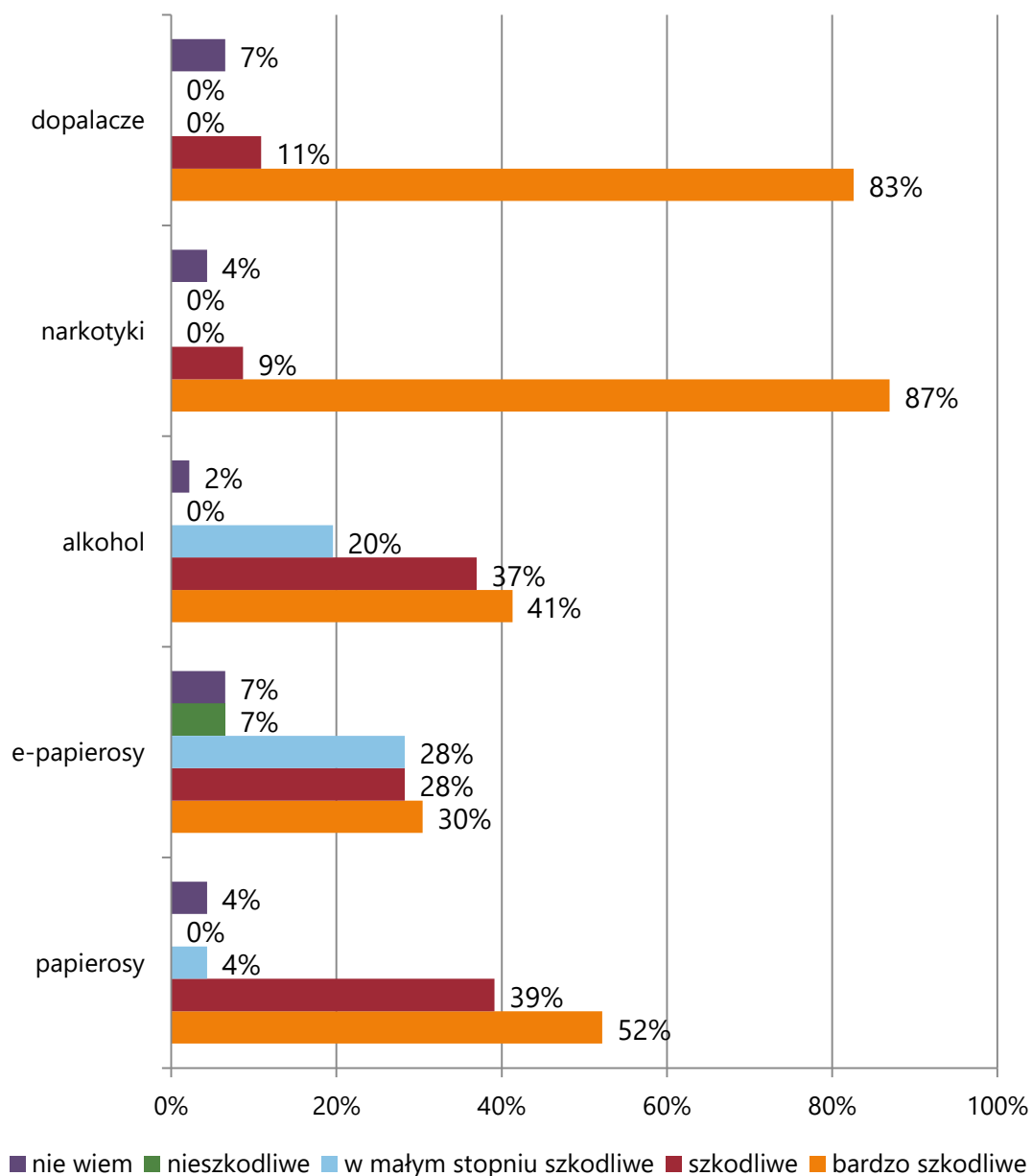
Wykres 43. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=46

Ocena uczniów szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów przedstawia się następująco:

- ✓ dla większości uczniów dopalacze są bardzo szkodliwe dla zdrowia (83%), zdaniem 11% są szkodliwe, a 7% zadeklarowało brak wiedzy na ten temat;
- ✓ narkotyki są bardzo szkodliwe w opinii 87%, szkodliwe według 9%, natomiast na brak wiedzy w tym zakresie wskazało 4% respondentów;
- ✓ alkohol jest bardzo szkodliwy według 41%, szkodliwy zdaniem 37%, w małym stopniu szkodliwy w opinii 20%, a 2% ankietowanych zadeklarowało brak wiedzy na ten temat;
- ✓ e-papierosy są bardzo szkodliwe według 30%, szkodliwe zdaniem 28%, w małym stopniu szkodliwe dla 28%, nieszkodliwe dla 7%, a 7% nie posiada wiedzy w tym zakresie;
- ✓ papierosy są bardzo szkodliwe według 52%, szkodliwe zdaniem 39%, w małym stopniu szkodliwe dla 4%, a kolejne 4% uczniów stwierdziło, że nie ma wiedzy na ten temat.

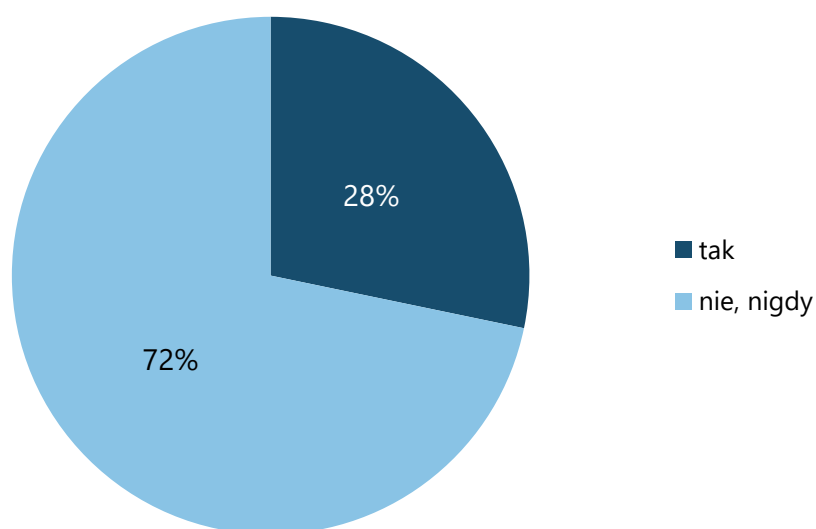
Wykres 44. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?
N=46

5. Problem przemocy

Kolejne pytanie zadane respondentom miało na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Gniewoszków. Uczniów spytano o to, czy zdarzyło im się doświadczyć przemocy. Twierdząco odpowiedział co czwarty ankietowany, tj. 28%.

Wykres 45. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=46

W celu pogłębionej analizy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczali przemocy ze strony rówieśników – przyznało to 6 uczniów (50%) oraz rodzeństwa (4 osoby, tj. 33%). Rzadziej respondenci wskazywali na mamę oraz tatę (po 2 osoby, tj. 17%).

Tabela 22. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=12

Odpowiedź	%	Liczba odp.
rówieśnicy	50%	6
rodzeństwo	33%	4
inne osoby	25%	3
mama	17%	2
tata	17%	2

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi uczniów na pytanie o rodzaje doznawanej przemocy. Możemy zauważyć, że:

- ✓ przemocy psychicznej doświadczyło 8 uczniów (62%),
- ✓ przemocy fizycznej doznało 7 osób (54%),
- ✓ przemocy seksualnej doświadczył 1 respondent (8%).

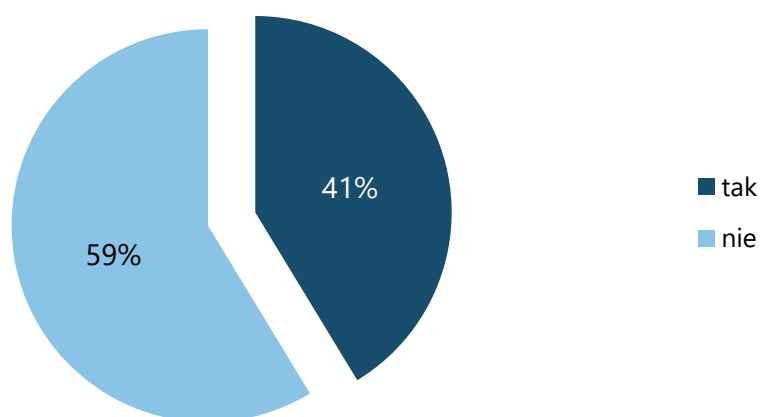
Tabela 23. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=13

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ktoś cię przezywał, groził ci, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	62%	8
ktoś cię bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	54%	7
ktoś dotykał cię w miejsca, w które sobie tego nie życzyłeś/aś, ktoś mówił o twoim ciele w sposób który cię zawstydział itp.	8%	1
nie miałeś/aś zapewnionej opieki kiedy byłeś/aś chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów kiedy miałeś/aś problemy, dostawałeś/aś zbyt mało jedzenia dlatego przez dłuższy czas byłeś/aś głodny/a itp.	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie, czy kiedykolwiek w życiu doszło do sytuacji, w której to oni zastosowali przemoc wobec innych osób. Zastosowanie kiedykolwiek przemocy zadeklarowało 41% badanych.

Wykres 46. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=46

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali zapytani o rodzaj przemocy, jaką zastosowali. Można zauważyć, iż: przemoc psychiczną zastosowało 10 uczniów (59%), natomiast przemoc fizyczną – 8 osób (47%).

Tabela 24. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=17

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przeżywałeś/aś kogoś, groziłeś/aś komuś, upokarzałeś/aś kogoś, straszyłeś/aś, wyśmiewałeś/aś itp.	59%	10
biłeś/aś kogoś, kopąłeś/aś, szarpałeś/aś, dusiłeś/aś, popychałeś/aś, spoliczkowałeś/aś itp.	47%	8
dotykałeś/aś kogoś w miejsca, w które ta osoba tego sobie nie życzyła, mówiłeś/aś o czymś ciele w sposób który go zawstydział itp.	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W dalszej kolejności analizie poddane zostały odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. 9 osób przyznało się do użycia jej wobec rodzeństwa (53%), 6 ankietowanych stosowało przemoc wobec rówieśników (35%), a 4 badanych wobec innych osób, w tym: *znajomych i osoby z poprzedniej szkoły* (24%).

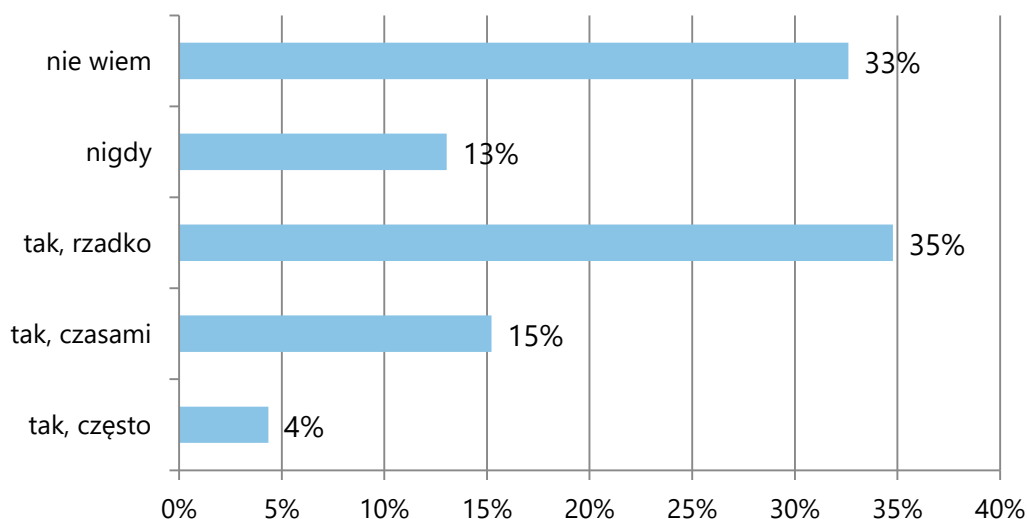
Tabela 25. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=17

Odpowiedź	%	Liczba odp.
wobec rodzeństwa	53%	9
wobec rówieśników	35%	6
wobec innych osób	24%	4
wobec rodziców	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

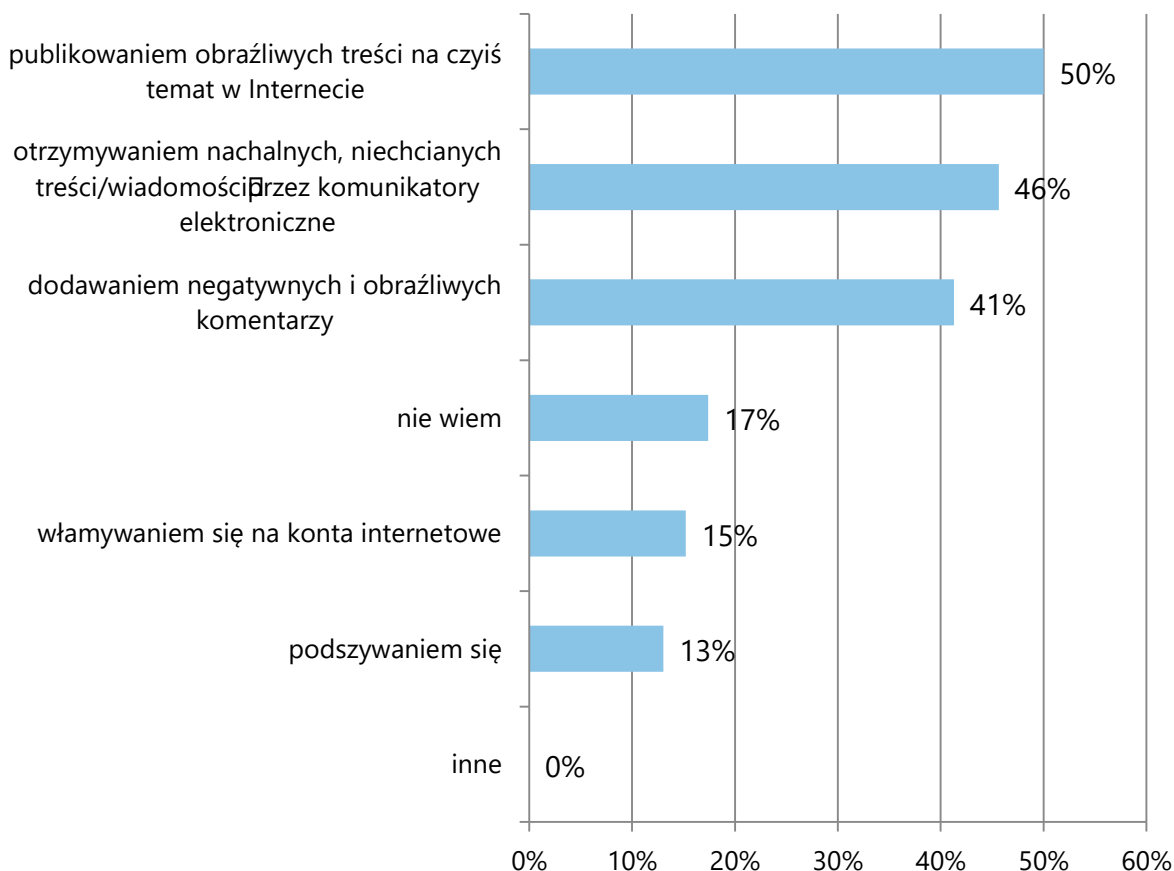
Obraz jaki wyłania się z badania to znaczny odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy – przyznała to ponad połowa respondentów (54%). Z udzielonych przez 35% uczniów odpowiedzi wynika, że zdarzenia takie w ich szkole mają miejsce rzadko, według 15% – czasami, a zdaniem 4% – często.

Wykres 47. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami? N=46

Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do problemu cyberprzemocy i miało na celu zweryfikowanie, czy uczniowie mają wiedzę, czym to zjawisko jest. Uzyskany w procesie badawczym materiał pokazał, że część młodych mieszkańców nie ma na ten temat świadomości. Na podszywanie się wskazało 13% badanych, a na włamywanie się na konta internetowe – 15%. Najczęściej zaznaczaną odpowiedzią okazało się publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat (50%), otrzymywanie nachalnych, niechcianych treści/wiadomości przez komunikatory elektroniczne (46%) oraz dodawanie negatywnych i obraźliwych komentarzy (41%). 17% uczniów przyznało, że nie ma w tym zakresie wiedzy.

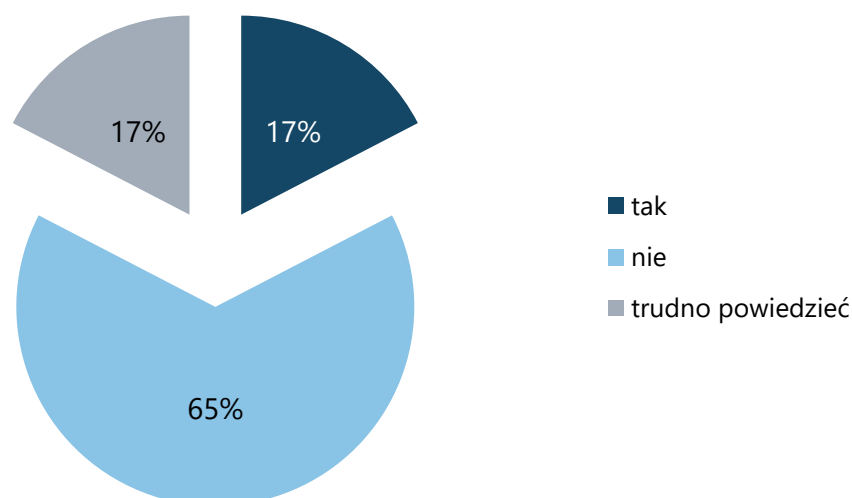
Wykres 48. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc? N=46

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

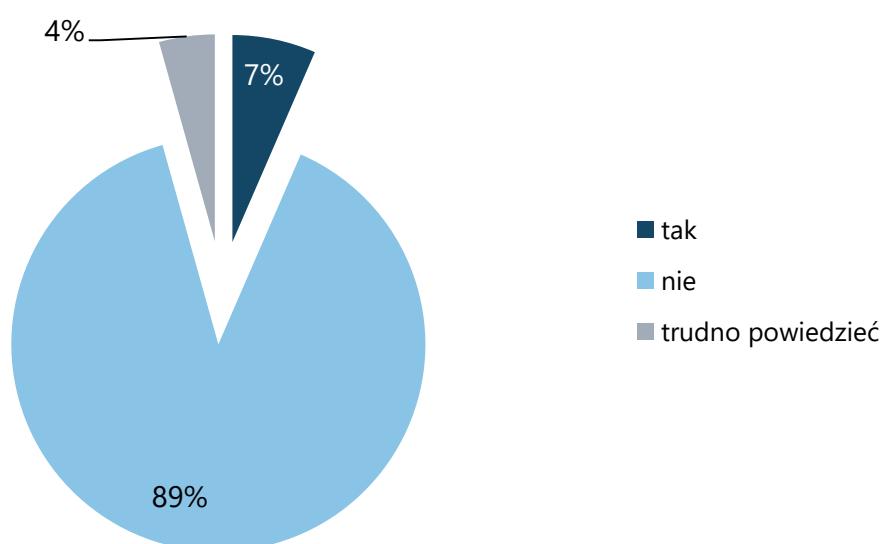
Aby ocenić skalę zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Gniewoszków, poprosiliśmy ankietowane osoby o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie doświadczyć cyberprzemocy. Z deklaracji uczniów wynika, że problemu tego doznało 17% badanych, natomiast kolejne 17% miało trudność w określeniu, czy doświadczyło tego problemu.

Wykres 49. Czy doznałeś/aś w przeciągu ostatnich 12 miesięcy cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? N=46

W przypadku stosowania cyberprzemocy, 7% uczniów przyznało się do jej zastosowania w przeciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie, natomiast 4% ankietowanych miało trudność w udzieleniu jednoznacznej odpowiedzi na ten temat.

Wykres 50. Czy stosowałeś/aś w przeciągu ostatnich 12 miesięcy cyberprzemoc (czyli przemoc w Internecie)?

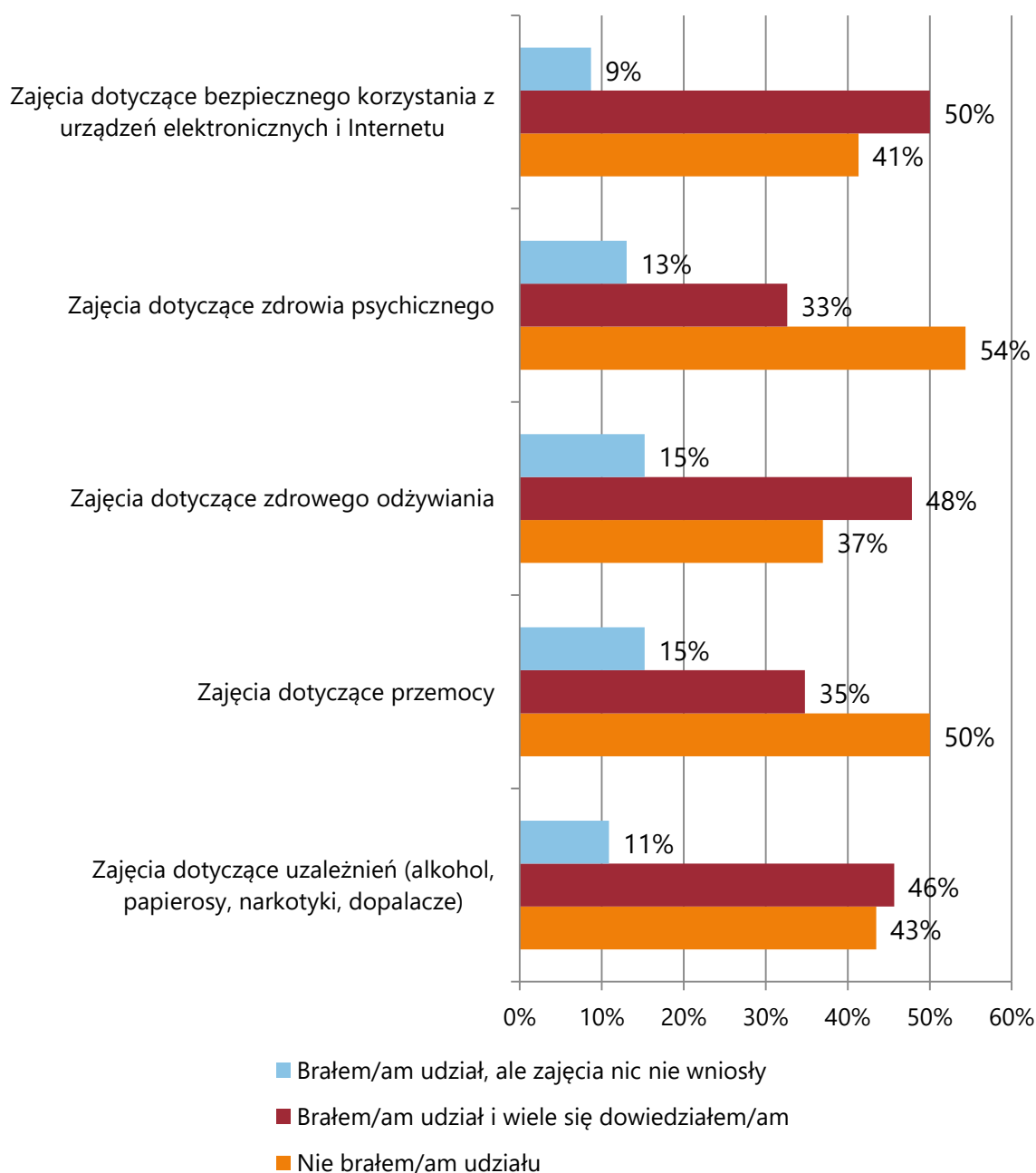
6. Działania profilaktyczne

W dalszej części raportu zaprezentowane zostały odpowiedzi uczniów na pytania dotyczące podejmowanych w szkole działań profilaktycznych, w ciągu ostatnich 2 lat. Interesowało nas w jakich zajęciach badani brali udział oraz jak je oceniają. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco:

- ✓ odpowiedź „nie brałem/am udziału w zajęciach” zaznaczyło 41% w przypadku zajęć dotyczących bezpiecznego korzystania z urządzeń elektronicznych i Internetu, 54% odnośnie zdrowia psychicznego, 37% w przypadku zdrowego odżywiania, 50% na temat przemocy oraz 43% w przypadku uzależnień;
- ✓ pozytywnie zajęcia profilaktyczne oceniło 50% uczniów w zakresie bezpiecznego korzystania z urządzeń elektronicznych i Internetu, 33% – zdrowia psychicznego, 48% – zdrowego odżywiania, 35% – przemocy, natomiast 46% odnośnie uzależnień;
- ✓ odpowiedź „brałem/am ale nic nie wniosły” zadeklarowało 9% w przypadku korzystania z urządzeń elektronicznych i Internetu, 13% – zdrowia psychicznego, po 15% – zdrowego odżywiania i przemocy oraz 11% w zakresie uzależnień.

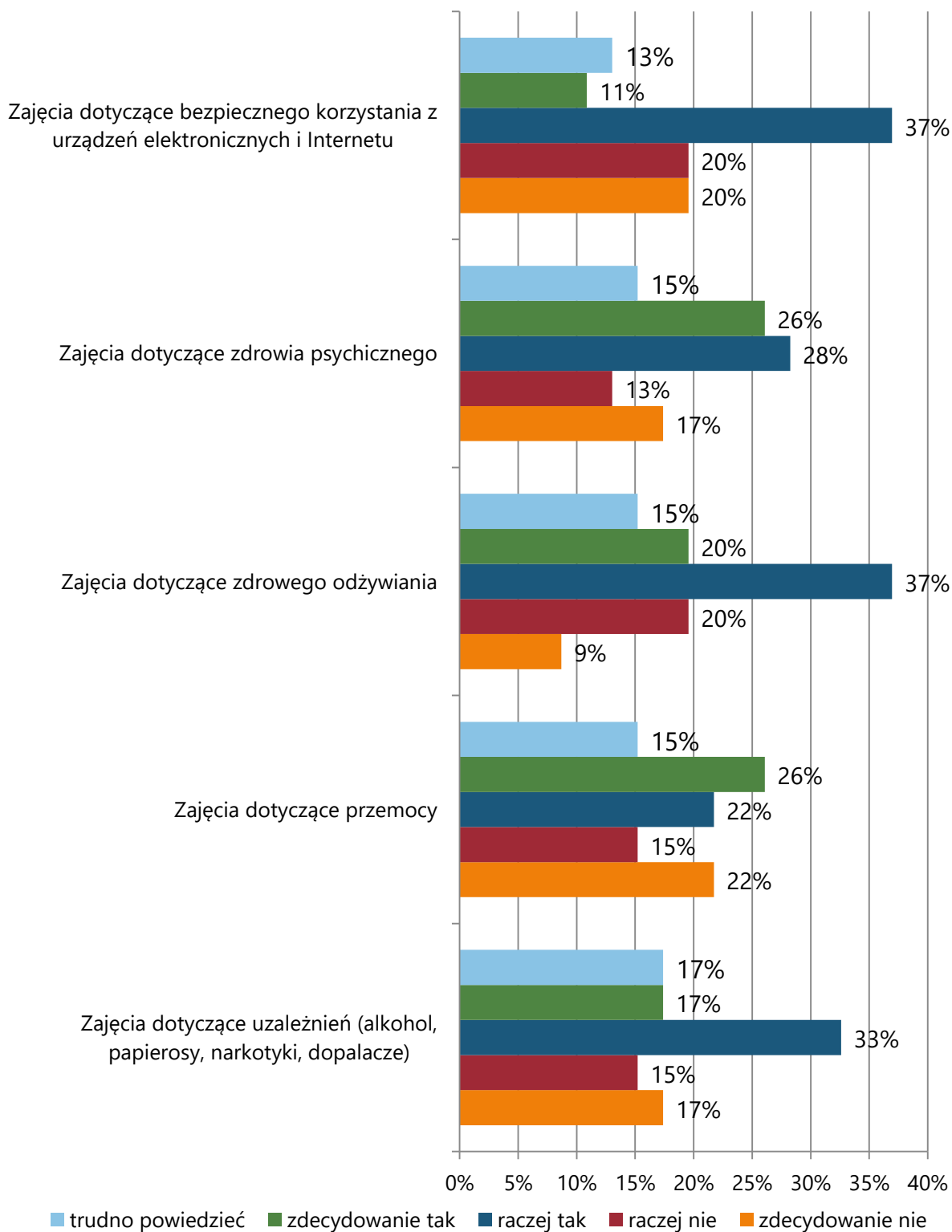
Z poniższego wykresu wynika, że uczniowie w ciągu ostatnich 2 lat przed badaniem, najczęściej brali udział w zajęciach dotyczących zdrowego odżywiania oraz bezpiecznego korzystania z urządzeń elektronicznych, a także ta tematyka była dla nich najciekawsza.

Wykres 51. Czy w przeciągu ostatnich 2 lat brałeś/aś udział w poniższych zajęciach profilaktycznych? Zaznacz na ile były one dla Ciebie przydatne. N=46

Z poniższej tabeli wynika, że uczniowie z gminy Gniewoszków najchętniej wzięliby udział w zajęciach dotyczących zdrowego odżywiania oraz zdrowia psychicznego. Respondenci najrzadziej wyrażali chęć udziału w zajęciach dotyczących bezpiecznego korzystania z urządzeń elektronicznych i Internetu oraz zjawiska przemocy.

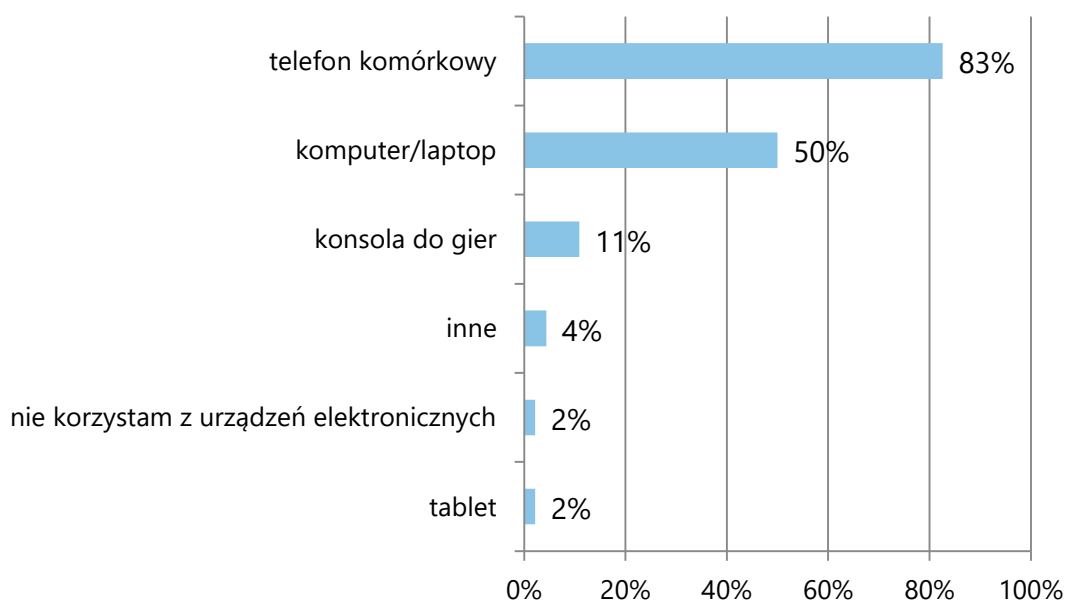
Wykres 52. Czy chciał/abyś brać udział w poniżej wymienionych zajęciach profilaktycznych? N=46

7. Korzystanie z urządzeń elektronicznych

Następne pytanie zadane respondentom miało na celu zweryfikowanie, z jakich urządzeń elektronicznych korzystają najczęściej uczniowie z gminy Gniewoszków. Zebrany materiał badawczy wykazał, że większość ankietowanych korzysta z urządzeń elektronicznych, w tym najwięcej zaznaczyło telefon komórkowy (83%), 50% wskazało na komputer/laptop, 11% ankietowanych na konsolę do gier, z kolei 2% respondentów zaznaczyło tablet. Z urządzeń elektronicznych nie korzysta zaledwie 2% badanych uczniów.

Wykres 53. Z jakich urządzeń elektronicznych korzystasz najczęściej?
N=46

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Znaczna część młodych mieszkańców gminy Gniewoszków poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych powyżej 1 godziny do 3 godzin lub powyżej 3 godzin do 5 godzin dziennie (po 14 osób, tj. 31%). 9 ankietowanych przeznacza na to powyżej 5 godzin do 7 godzin (20%), 5 uczniów wskazało na większą ilość czasu, czyli ponad 7 godzin (11%), a 2 badanych na mniej niż godzinę dziennie (4%). Tylko jeden uczeń odpowiedział, że nie korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie (2%).

Tabela 26. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych? N=45

Odpowiedź	%	Liczba odp.
do 1 godziny	4%	2
powyżej 1 godziny do 3 godzin	31%	14
powyżej 3 godzin do 5 godzin	31%	14
powyżej 5 godzin do 7 godzin	20%	9
powyżej 7 godzin	11%	5
nie korzystam z urządzeń elektronicznych codziennie	2%	1

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego korzystania z urządzeń elektronicznych, uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych, np. przed rodzicami. Tego typu zachowanie zadeklarowało 25 osób odpowiadających na to pytanie (56%), w tym po 3 uczniom zdarzało się to bardzo często lub często (po 7%), 11 ankietowanym – czasami (24%), a 8 osobom – jednokrotnie (18%).

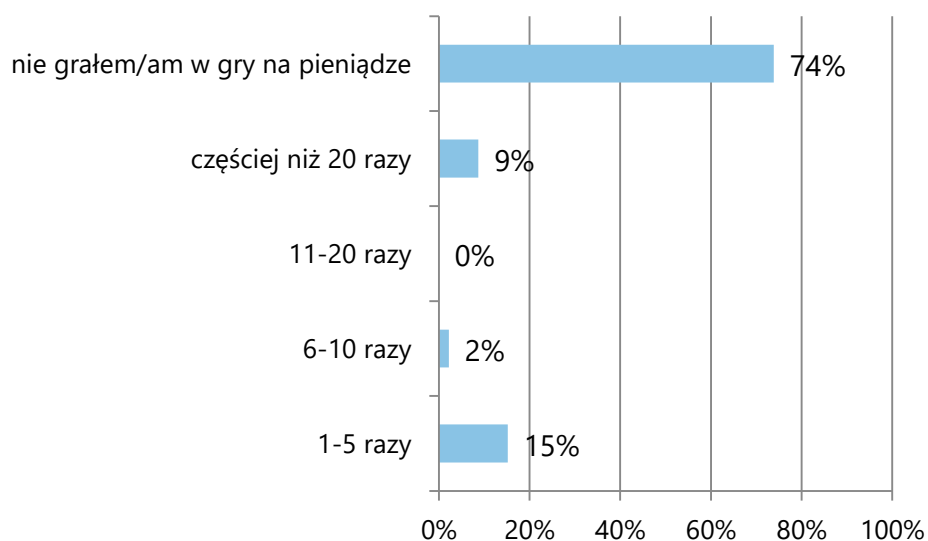
Tabela 27. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami? N=45

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, bardzo często	7%	3
tak, często	7%	3
tak, czasami	24%	11
tak, jednokrotnie	18%	8
nie	44%	20

8. Uczestnictwo w grach hazardowych

Na kolejnym wykresie przedstawione zostały odpowiedzi badanych na pytanie o częstotliwość grania w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. W tym okresie podejmowało się tego 26% badanych. Największy odsetek z nich grał 1-5 razy (15%), 2% wskazało na 6-10 razy, z kolei 9% na częściej niż 20 razy.

Wykres 54. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy grałeś/aś w gry na pieniądze? (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.) N=46

Uczniowie, którzy zadeklarowali podejmowanie się gier na pieniądze, najczęściej kupowali zdraпки (8 osób, tj. 73%) oraz lotto (3 osoby, tj. 27%). 1 ankietowany grał na maszynach (9%), z kolei 2 osoby wskazały na inne gry na pieniądze, w tym: *key-drop*, *g4skins* (18%).

Tabela 28. W jakie gry na pieniądze zdarzyło Ci się grać? N=11

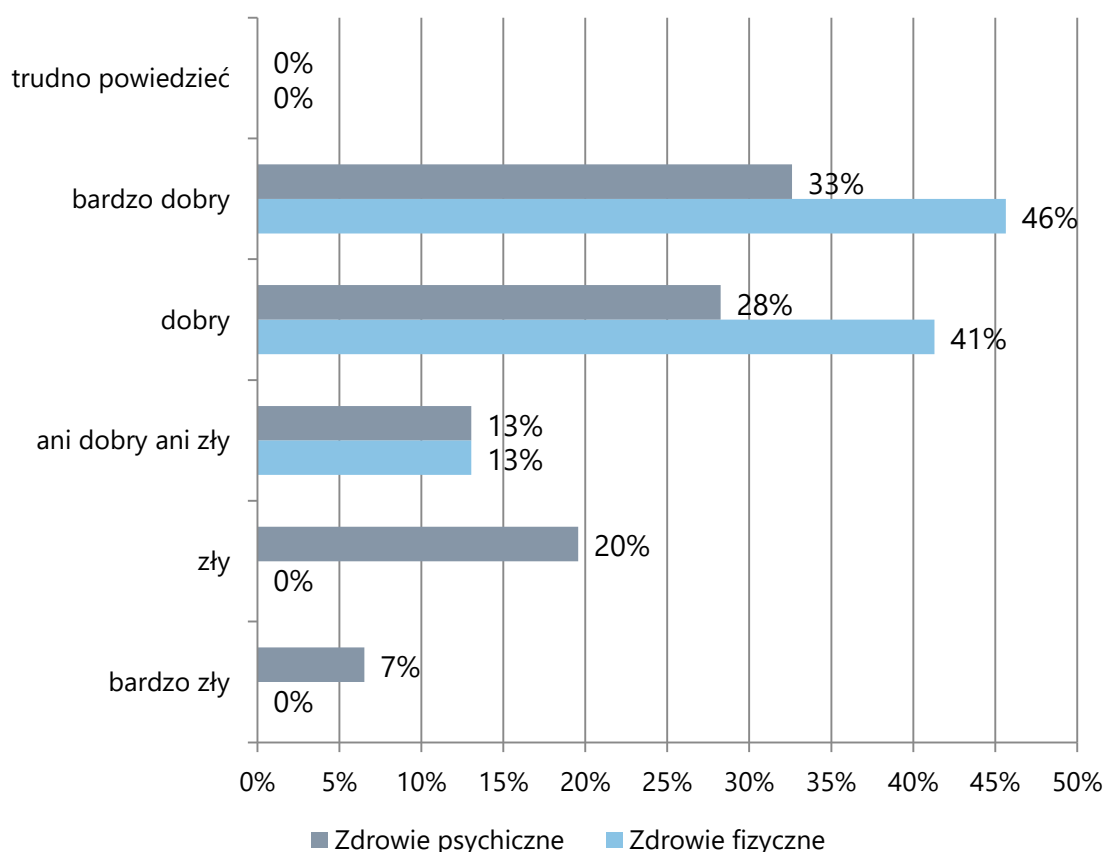
Odpowiedź	%	Liczba odp.
zdraпки	73%	8
lotto	27%	3
inne	18%	2
maszyny do gier hazardowych (w tym online)	9%	1
zakłady bukmacherskie	0%	0
gry karciane, np. poker (w tym online)	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

9. Zdrowie psychiczne i fizyczne

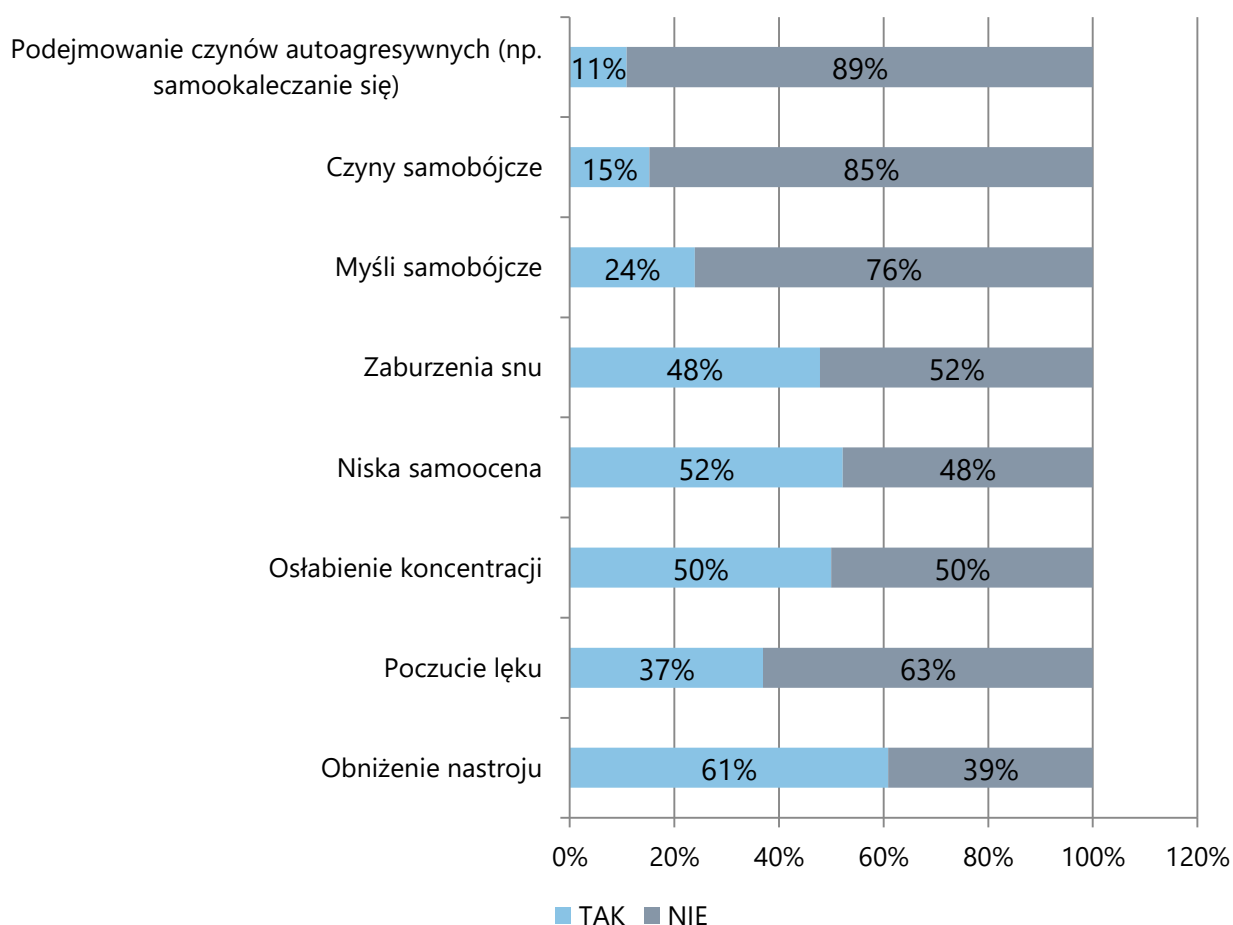
Kolejne pytanie zawarte w ankiecie dotyczyło stanu zdrowia psychicznego i fizycznego. Z analizy materiału badawczego wynika, że znaczna część uczniów negatywnie postrzega swoją kondycję psychiczną, gdyż jako złą określiło ją 20% badanych, a jako bardzo złą – 7%. Jako ani dobrą ani złą oceniło ją 13% respondentów, natomiast pozytywnie postrzega ją łącznie 61% ankietowanych. W przypadku stanu zdrowia fizycznego odpowiedzi uczniów kształtują się na lepszym poziomie – żaden z badanych nie postrzega go jako zły lub bardzo zły, a w opinii 13% jest on ani dobry ani zły. Jako dobrą swoją kondycję fizyczną określiło 41% respondentów, a jako bardzo dobrą – 46%.

Wykres 55. Jak oceniasz swój stan zdrowia psychicznego i fizycznego?
N=46

Następne pytanie skierowane do uczniów miało na celu identyfikację problemów zdrowia psychicznego i negatywnych stanów, jakich doświadczyli oni w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, znaczna część respondentów w tym okresie doznała obniżonego nastroju (61%), miała niską samoocenę (52%) i powszechnym zjawiskiem wśród dzieci i młodzieży było również osłabienie koncentracji, na które padło 50% odpowiedzi oraz zaburzenia snu (48%). Co trzeci ankietowany przyznał również, że w ciągu roku poprzedzającego badanie odczuwał lęk (37%), a co czwartego ucznia nachodziły myśli samobójcze (24%). Dodatkowo, 11% badanych przyznało się do podejmowania czynów autoagresywnych, jak samookaleczenie, ranienie się, itp., a odsetek 15% podjął się działań zmierzających do odebrania sobie życia.

Wykres 56. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Ciebie takie stany jak: N=46

V. Diagnoza sytuacji społecznej

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gniewoszowie, danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne.

1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

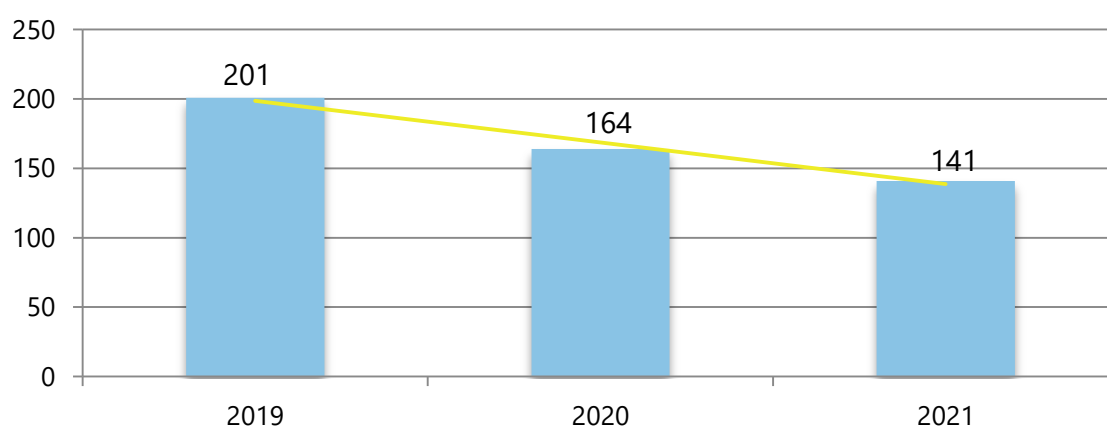
1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie

w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2019-2021. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2021 roku korzystało średnio 141 rodzin, czyli o 14,0% rodzin mniej niż w roku 2020 oraz o 29,9% mniej niż w roku 2019. W latach 2019-2021 dostrzegalny jest zatem systematyczny spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń.

Wykres 57. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

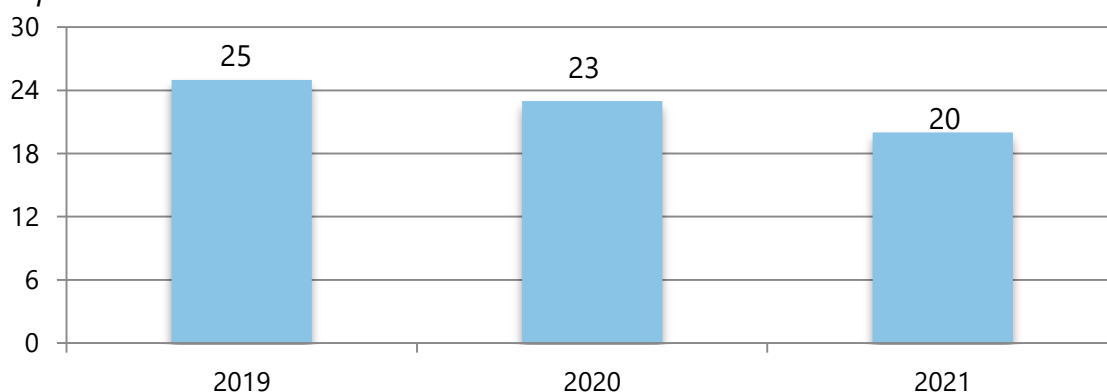
Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „świadczenie wychowawcze 500+”, które zostało wprowadzone 1 kwietnia 2016 roku, ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Od 2021 roku nowe sprawy oraz obsługę zadania przejął Zakład Usług Społecznych (ZUS), jednakże do maja 2022 roku ustawę o świadczeniu wychowawczym, tzw. 500+ realizują Ośrodki Pomocy Społecznej, które przez kolejne lata będą wygaszały postępowania w tym zakresie. Świadczenie 500+ przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18 roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest

częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. W 2021 roku na **świadczenie wychowawcze 500+** Gmina przeznaczyła kwotę w wysokości 3 976 697 zł, z którego skorzystało 415 rodzin. W 2020 roku świadczenie wypłacono dla 407 rodzin w kwocie 4 040 313 zł¹².

Ośrodki Pomocy Społecznej z dniem 01.07.2018 roku otrzymały do realizacji nowe zadanie, którym było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „**Dobry start**”, przysługujących w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących się i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. Od 2021 roku realizację tego zadania przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z **funduszu alimentacyjnego**. Na przestrzeni ostatnich trzech lat widoczny jest spadek liczby osób korzystających z omawianego świadczenia. W roku 2021 było to 20 osób, w 2020 roku – 23 osoby, z kolei w 2019 roku – 25 osób.

Wykres 58. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2019-2021

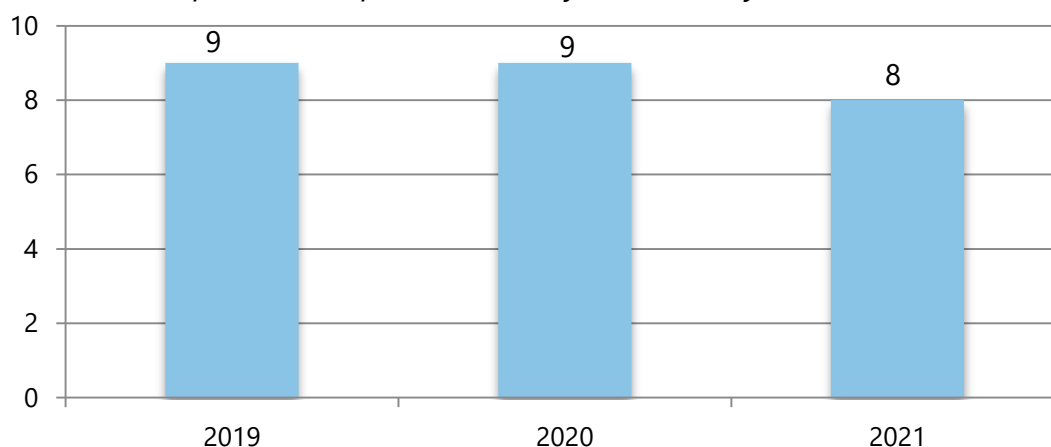

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

¹² Raport o stanie Gminy Gniewoszów za 2020 i 2021 rok.

Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba rodzin, którym udzielona została **pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego** uległa niewielkiemu zmniejszeniu – w stosunku do lat 2019-2020 spadła o jedną rodzinę. Wśród rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w 2021 roku znajdowało się 5 rodzin niepełnych oraz 2 rodziny wielodzietne.

Wykres 59. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2019-2021

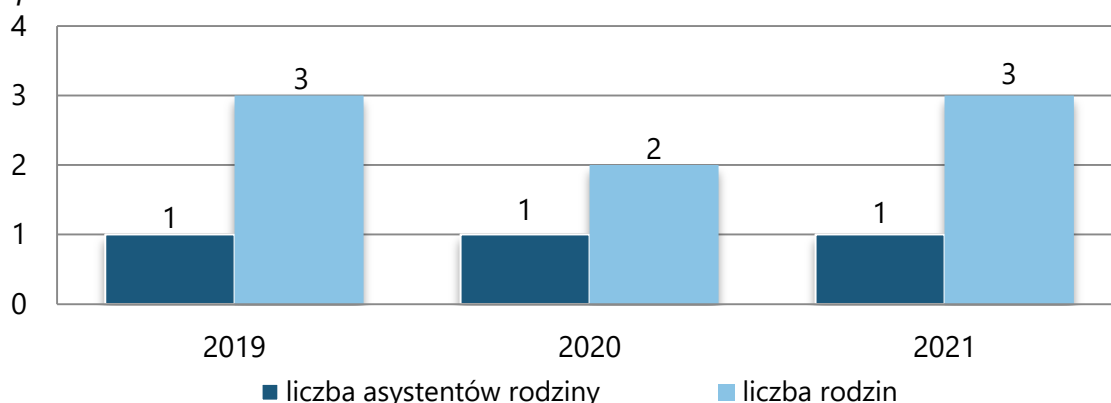
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

*Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w 2021 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na **szóstym miejscu** pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.*

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gniewoszowie realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W GOPS w Gniewoszowie zatrudniony jest 1 asystent rodziny. W 2021 roku, w ramach realizacji ustawowego zadania prowadził on pracę w 3 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Od 2019 roku liczba zatrudnionych asystentów nie uległa zmianie, natomiast liczba rodzin ulegała wahaniom.

Wykres 60. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W roku 2021 w gminie Gniewoszków nie było **rodzin wspierających**, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Na przestrzeni lat 2019-2020 żadne dziecko z terenu gminy Gniewoszków nie zostało umieszczone w pieczy zastępczej, natomiast w 2021 roku – 1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2021 roku poniósł wydatki związane z **odpłatnością za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej** na łączną kwotę 3 916 zł.

Tabela 29. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz kwota odpłatności za ich pobyt w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba dzieci	0	0	1
kwota odpłatności (w złotych)	0	0	3 916

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

GOPS realizuje również zadanie wynikające z ustawy z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny. W 2021 roku karty wydano dla 21 rodzin, w 2020 roku – 16, natomiast w 2019 roku – 69 rodzin.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- ✓ niewydolność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich,
- ✓ zaniedbanie wychowawcze dzieci i młodzieży oraz rozpad więzi rodzinnych (samotne rodzicielstwo),
- ✓ brak funkcjonowania rodzin wspierających na terenie Gminy,
- ✓ brak placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością

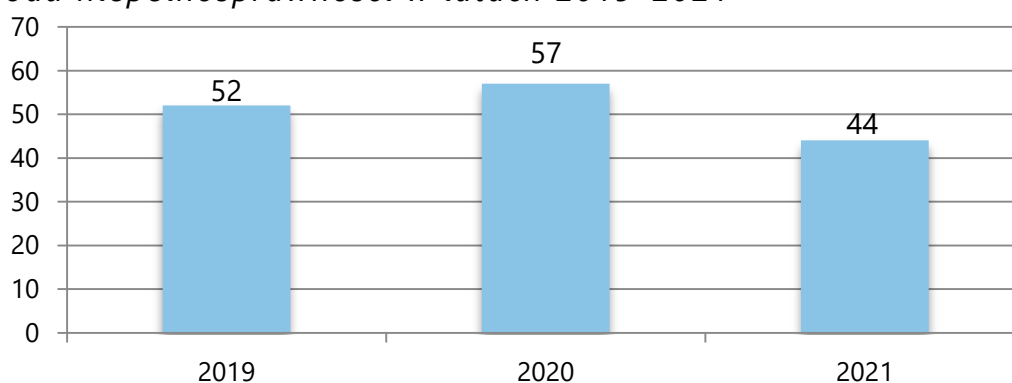
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej*. Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

*Niepełnosprawność w 2021 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na **trzecim miejscu** pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.*

W 2021 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 44. Z prezentowanych danych wynika, że w latach 2019-2021 liczba rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z tego powodu ulegała wahaniom i ostatecznie w 2021 roku przyjęła najniższą wartość.

Wykres 61. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2019-2021. W 2019 roku przyznano 249 świadczeń na łączną kwotę 47 240 zł, w 2020 roku liczba świadczeń wyniosła 281 na kwotę 60 651 zł, z kolei w 2021 roku kształtowała się na poziomie 270 świadczeń na kwotę 58 277 zł. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń ulegała wahaniom.

Tabela 30. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba świadczeń	249	281	270
kwota świadczeń (zł)	47 240	60 651	58 277

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności od 2019 roku uległa zmniejszeniu. W 2019 roku przyznano 261 świadczeń, w 2020 roku – 231, natomiast w 2021 roku – 222. Kwota przeznaczana na ten cel ulegała wahaniom.

Tabela 31. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba świadczeń	261	231	222
kwota świadczeń (zł)	49 359	49 859	47 916

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W 2019 roku przyznano 525 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2020 roku – 507, natomiast w 2021 roku – 484 świadczenia. W ostatnich trzech latach obserwowany jest spadek liczby przyznanych zasiłków z tego tytułu, natomiast przeznaczana na ten cel kwota pieniężna ulegała wahaniom.

Tabela 32. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba świadczeń	525	507	484
kwota świadczeń (zł)	99 491	109 431	104 467

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W 2021 roku w ramach tego zasiłku wypłacono 109 świadczeń, a więc o 54 mniej niż w roku ubiegłym oraz o 88 świadczeń mniej niż

w 2019 roku. Na przestrzeni ostatnich lat kwota przyznanych świadczeń uległa zmniejszeniu.

Tabela 33. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba świadczeń	197	163	109
kwota świadczeń (zł)	119 902	100 034	67 340

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Trwająca pandemia SARS-CoV-2 odbiła się niekorzystnie na osobach z niepełnosprawnością z dwóch powodów – po pierwsze osoby te należą do grupy podwyższonego ryzyka zakażeniem, a po drugie rozwój epidemii wpłynął na konieczność dostosowania systemu pomocy osobom z niepełnosprawnością oraz ich opiekunom, w zakresie opieki, edukacji, rehabilitacji i rewalidacji. Badania ogólnopolskie przeprowadzone w 2020 roku na próbie 80 osób z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów pokazały, że aż 86% badanych deklaruje doświadczenie trudności i problemów w codziennym funkcjonowaniu w związku z pandemią, aż 90% respondentów przez okres trwania pandemii nie korzystało z pomocy OPS lub PCPR, natomiast z wolontariatu czy społecznych akcji pomocowych nie korzystał żaden badany, co ma związek ze względami epidemicznymi, czyli ryzykiem potencjalnego zakażenia. Dodatkowo, aż 76% ankietowanych w okresie pandemii odczuło zmniejszenie zakresu dotychczasowego wsparcia¹³.

¹³ W. Glanc, E. Zdebska, *Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w sytuacji pandemii*, w: N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 53-59.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji oraz diagnozy problemów społecznych wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ✓ niepełnosprawność jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy GOPS na terenie Gminy,
- ✓ trudności w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnością ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych,
- ✓ samotność i problemy zdrowotne jako główne trudności osób starszych i z niepełnosprawnościami,
- ✓ niski stopień dostosowania infrastruktury gminnej do potrzeb osób z niepełnosprawnością, zdaniem mieszkańców Gminy biorących udział w badaniach ankietowych.

3. Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁴.

¹⁴ www.psychiatriapolska.pl

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

Dla mieszkańców Gminy świadczone są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych i dzieci, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), niepełnosprawnych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. W 2021 roku **żaden mieszkaniec gminy Gniewoszków nie korzystał ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznym**, natomiast w latach 2020-2019 było to po 1 osobie.

Problemy w zakresie zdrowia psychicznego mogą nasilać się w najbliższych latach ze względu na pandemię COVID-19. Pandemia wiąże się z poczuciem zagrożenia, lękiem, niepewnością oraz niepokojem. W skrajnych przypadkach mogą pojawić się stany paniki oraz poczucie beznadziei. Konsekwencją tego mogą być narastające zaburzenia psychiczne, począwszy od teraz, po ustąpieniu zagrożenia, a nawet ujawniające się przez kolejne lata. Biorąc pod uwagę, że już przed wybuchem pandemii statystyki dotyczące problemów ze zdrowiem psychicznym były dramatyczne, a obecna sytuacja może je znacznie pogorszyć, istnieje pilna potrzeba podejmowania szerokich działań w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ✓ zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi,
- ✓ nasilenie się problemów ze zdrowiem psychicznym osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży będące konsekwencją pandemii COVID-19,
- ✓ występowanie wśród części mieszkańców oraz uczniów objawów świadczących o zaburzeniu równowagi zdrowia psychicznego oraz oceniających swój stan zdrowia psychicznego jako bardzo zły lub zły,
- ✓ wysoki odsetek uczniów, którzy nie uczestniczyli w zajęciach profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.

4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

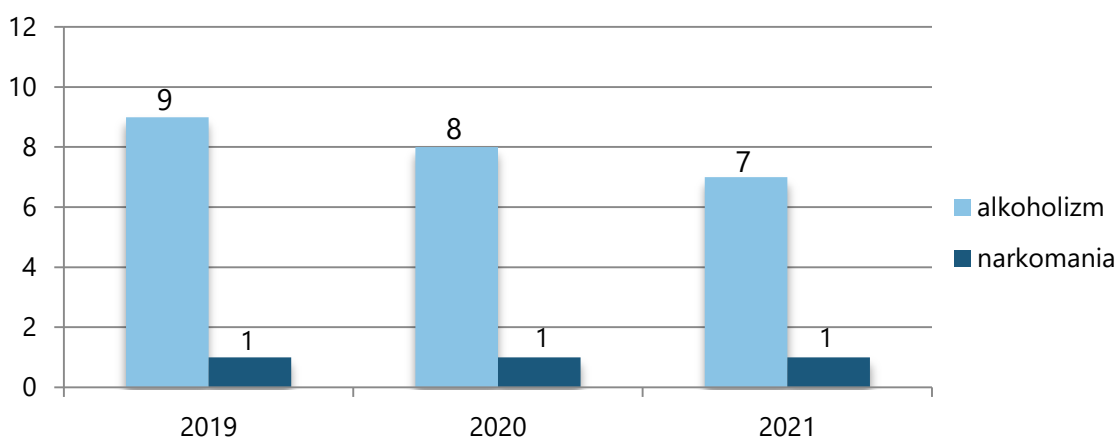
Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁵.

¹⁵ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z *Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych*.

W 2021 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu **uzależnienia od alkoholu** skorzystało 7 rodzin. Alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia w omawianym roku znajdował się na siódmym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2019-2021 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu uległa zmniejszeniu. W każdym z analizowanych lat pomoc i wsparcie z powodu **narkomanii** uzyskała 1 rodzina.

Wykres 62. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2021 roku Komisja liczyła 6 członków. W 2021 roku przeprowadzili oni rozmowy z 7 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 8 członkami rodzin osób uzależnionych. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 6 osób, a także wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia

leczenia odwykowego wobec 3 osób. Na przestrzeni lat 2019-2021 zauważalny jest spadek w zakresie liczby osób uzależnionych oraz członków ich rodzin, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy. Liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia również uległa zmniejszeniu, z kolei liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego uległa wahaniom. Dane dotyczące działań GKRPA w Gniewoszu w latach 2019-2021 przedstawia poniższa tabela.

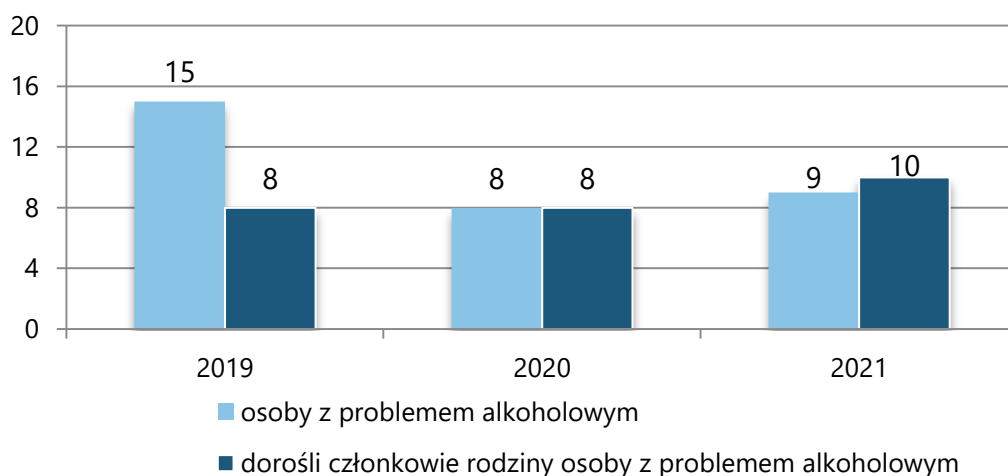
Tabela 34. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Gniewoszu o wobec osób uzależnionych w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	15	8	7
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	13	10	8
liczba osób w stosunku, do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	11	7	6
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	3	2	3

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok

Na terenie gminy Gniewoszu funkcjonuje **Punkt Konsultacyjno-Informacyjny**, którego celem jest udzielanie pomocy i wsparcia osobom uzależnionym oraz ich rodzinom. W 2021 roku w Punkcie udzielono 72 porady 9 osobom z problemem alkoholowym oraz 50 porad 10 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym. Dane źródłowe wykazują, że na przestrzeni lat 2019-2021 liczba osób z problemem alkoholowym zgłaszających się po poradę do Punktu uległa spadkowi, z kolei liczba członków ich rodzin zwiększyła się.

Wykres 63. Liczba osób z problemem alkoholowym, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2019-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok

Na terenie Gminy **nie funkcjonuje żadna samopomocowa grupa wsparcia** dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA), dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon) oraz dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA), finansowana ze środków na realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

GKRPA zajmuje się także **profilaktyką zachowań ryzykownych**. W latach 2021 oraz 2019 roku w Gminie realizowano programy profilaktyczne w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN. W 2021 roku wzięło w nich udział 310 uczniów, 20 nauczycieli/wychowawców oraz 35 rodziców, natomiast w 2019 roku – 46 uczniów, 20 nauczycieli/wychowawców i 31 rodziców.

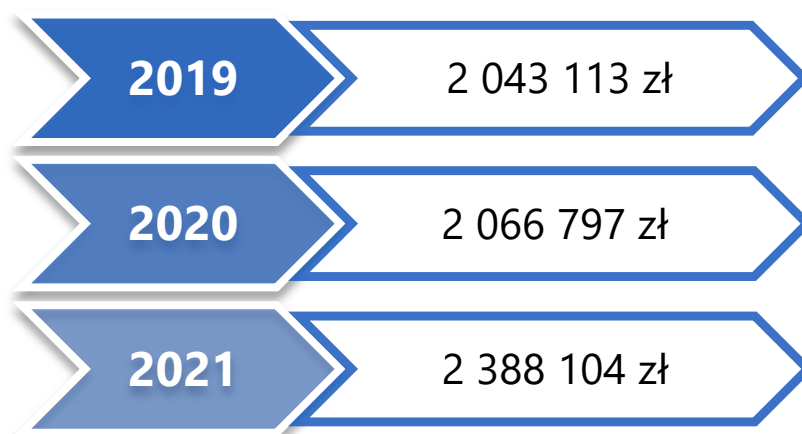
Ponadto, w 2021 roku prowadzono inne działania profilaktyczne, wychodzące poza katalog rekomendacji, tj.:

- ✓ programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowane do dzieci i młodzieży, w których wzięło udział 370 uczniów, 76 rodziców oraz 24 nauczycieli/wychowawców (w 2020 roku było to 105 uczniów i 8 nauczycieli/wychowawców, a w 2019 roku takie programy nie były prowadzone).

Na przestrzeni lat 2019-2021 wśród uczniów prowadzone były również nieustrukturyzowane programy profilaktyczne, w postaci konkursów, spektakli, jednorazowych prelekcji i pogadanek oraz imprez sportowych.

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie Gniewoszków. W roku 2021 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy wyniosła łącznie 2 388 104,43 zł, w tym 1 010 451,35 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 240 929,00 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 1 136 724,08 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W 2021 roku w stosunku do 2019 roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zwiększeniu o 16,9%, z kolei względem poprzedniego wzrosła o 15,5%.

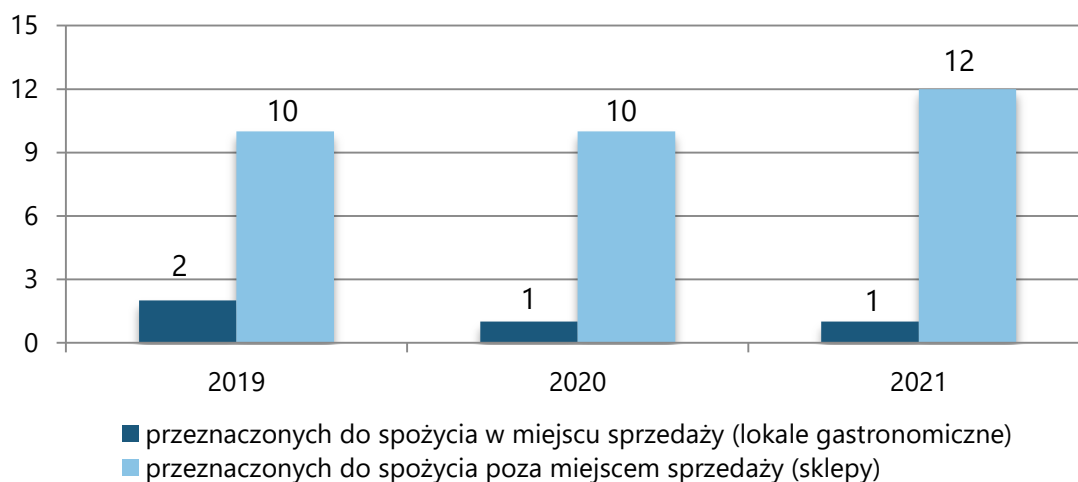
Rysunek 7. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Gniewoszków alkoholu w latach 2019-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku na terenie gminy Gniewoszków znajdowało się łącznie 13 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 12 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 1 przeznaczony do spożycia w miejscu sprzedaży (lokal gastronomiczny). W stosunku do poprzednich lat liczba punktów prowadzących sprzedaż alkoholu uległa niewielkiemu zwiększeniu.

Wykres 64. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Gniewoszków na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększyły obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu, innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz przeprowadzonych badań wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ✓ ryzyko wystąpienia przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- ✓ zagrożenie wzrostem liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, jako konsekwencji pandemii COVID-19,
- ✓ brak grup samopomocowych skierowanych do osób uzależnionych i ich rodzin,
- ✓ wzrost wartości sprzedanego na terenie Gminy alkoholu,
- ✓ wzrost liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych,

- ✓ uzależnienia wśród osób dorosłych jako największy problem społeczny w opinii badanych mieszkańców,
- ✓ wysoki odsetek mieszkańców spożywających alkohol codziennie lub kilka razy w tygodniu,
- ✓ problem prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży,
- ✓ zauważalny problem pracobolizmu oraz zakupoholizmu wśród mieszkańców,
- ✓ niski wiek inicjacji alkoholowej wśród uczniów,
- ✓ łatwa dostępność alkoholu, papierosów i e-papierosów dla uczniów,
- ✓ brak wiedzy wśród uczniów w zakresie szkodliwości e-papierosów dla zdrowia,
- ✓ wysoki odsetek badanych uczniów, którzy nie brali udziału w zajęciach profilaktycznych dotyczących uzależnień, korzystania z urządzeń elektronicznych i Internetu,
- ✓ wysoki odsetek uczniów korzystających z urządzeń elektronicznych powyżej 3 godzin dziennie.

5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: *„przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

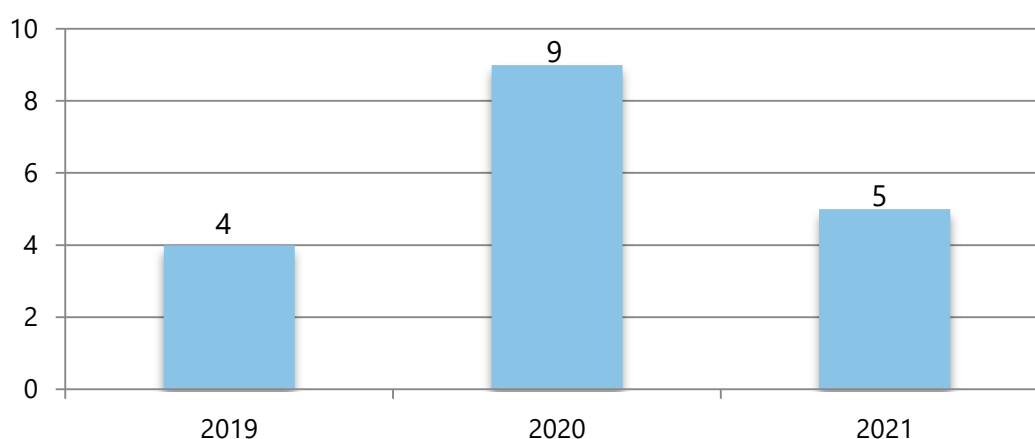
Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Gniewoszków zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny**.

Celem funkcjonowania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w *Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie*.

W latach 2019-2021 w gminie Gniewoszków ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu przemocy w rodzinie nie skorzystała żadna rodzina.

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego. W 2019 roku Zespół Interdyscyplinarny spotkał się 4 razy, w 2020 roku 9 razy, z kolei w 2021 roku – 5 razy.

Wykres 65. Dane statystyczne dotyczące liczby posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2019-2021

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie gminy Gniewoszków za 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” objęto 6 osób doświadczających przemocy w rodzinie, w tym: 3 kobiety i 3 mężczyzn. W porównaniu do poprzednich lat zauważyć można wahanie liczby osób doświadczających przemocy w rodzinie, a w 2021 roku liczba ta przyjęła najniższą wartość.

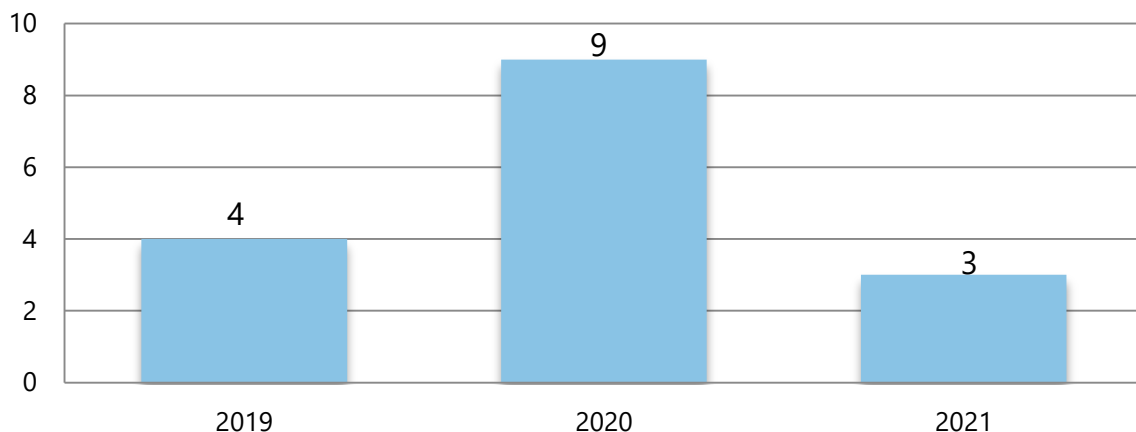
Tabela 35. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym:	7	9	6
kobiety	6	8	3
mężczyźni	0	1	3
dzieci	1	0	0

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie gminy Gniewoszków za 2019, 2020 i 2021 rok

Podjęmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” ulegała wahaniom – w 2019 roku były to 4 rodziny, w 2020 roku – 9, natomiast w 2021 roku – 3. Oznacza to spadek w stosunku do ubiegłego roku o 6 rodzin, a w porównaniu do 2019 roku o 1 rodzinę. Ponadto, w 2021 roku kontynuowano 6 procedur „Niebieska Karta” wszczętych w poprzednim roku.

Wykres 66. Liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w latach 2019-2021

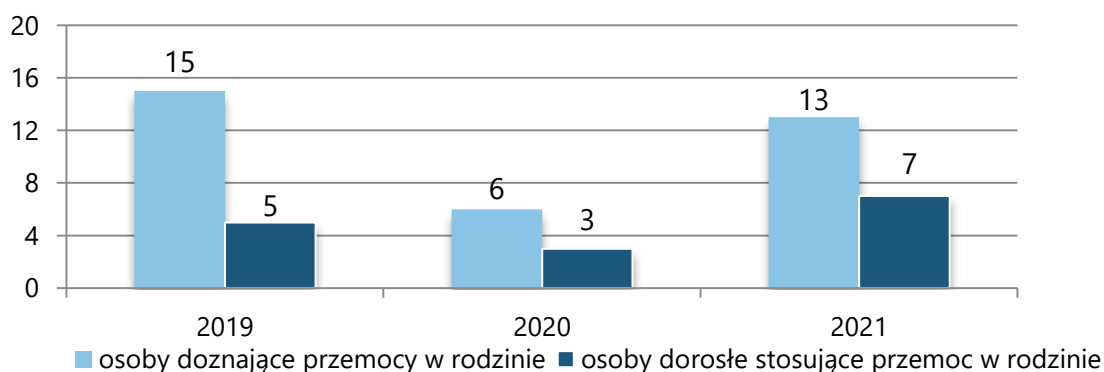

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie gminy Gniewoszków za 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku nie zakończono żadnej procedury „Niebieskie Karty”, w 2020 roku było 7 procedur, w tym 5 ze względu na ustanie przemocy w rodzinie i 2 z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań, z kolei w 2019 roku – 2 procedury.

W 2021 roku w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym udzielono 65 porad 13 osobom doznającym przemocy w rodzinie oraz 21 porad 7 osobom stosującym przemoc w rodzinie. Dane źródłowe wykazują, że na przestrzeni lat 2019-2021 liczba osób, których dotyczy problem przemocy w rodzinie zgłaszających się po poradę do Punktu ulegała wahaniom.

Wykres 67. Liczba osób doświadczających i stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2019-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok

Frustracja wynikająca z wielu ograniczeń nakładanych w związku z pandemią COVID-19, spowodowała wzrost przejawów przemocy domowej, a także nasilenie dotychczasowej przemocy w rodzinie. W niebezpiecznym położeniu znalazły się osoby jej doświadczające, ponieważ w okresie izolacji społecznej osoby te przebywają częściej pod jednym dachem z oprawcą, mają utrudnioną możliwość ucieczki, a także trudniejszy dostęp do specjalistycznej pomocy.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ✓ deklaracja doświadczenia przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem przez blisko co siódmego badanego mieszkańca Gminy,
- ✓ możliwość wystąpienia przemocy domowej w rodzinach z problemem uzależnień,
- ✓ ryzyko funkcjonowania w społeczeństwie zmywy milczenia, powodującej ukrywanie aktów przemocy domowej w społeczności lokalnej,
- ✓ deklaracja znajomości osób w swoim otoczeniu, które doświadczają przemocy w swoim domu przez co czwartego dorosłego mieszkańca,
- ✓ brak wiedzy na temat negatywnych konsekwencji stosowania kar fizycznych wobec dzieci lub pozytywny stosunek do nich, deklarowany przez niemal co drugiego badanego mieszkańca Gminy,
- ✓ deklaracja doświadczenia przemocy przez co czwartego ucznia oraz jej stosowanie przez blisko co drugiego respondenta,
- ✓ występujący problem przemocy szkolnej,
- ✓ brak wiedzy na temat cyberprzemocy wśród uczniów,
- ✓ występujący problem cyberprzemocy wśród uczniów,
- ✓ wysoki odsetek uczniów, którzy nie uczestniczyli w zajęciach profilaktycznych dotyczących przemocy oraz oceniających je negatywnie.

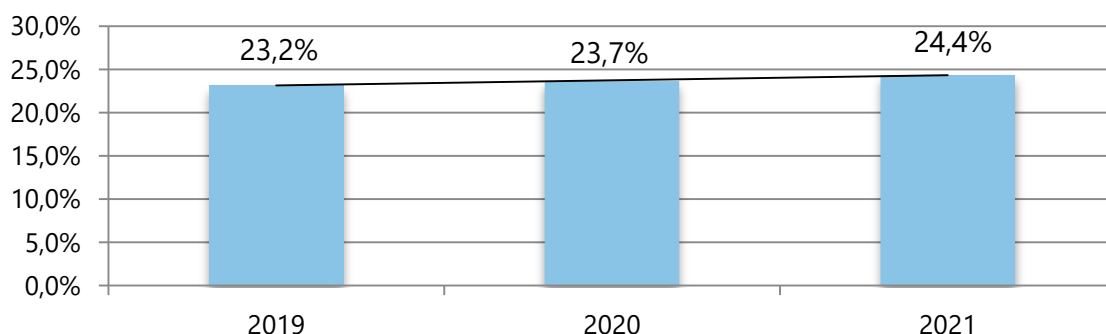
6. Aktywność i integracja społeczna seniorów

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W gminie Gniewoszków odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w 2021 roku wyniósł 24,4%, co oznacza wzrost w stosunku do 2019 roku o 1,2 pp. Na przestrzeni lat 2019-2021 udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy ulegał systematycznemu zwiększeniu. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejny wykres.

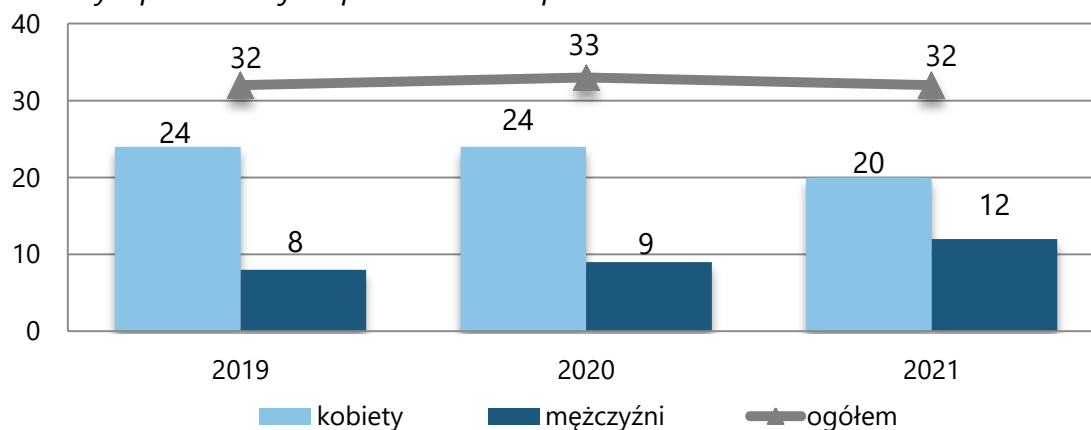
Wykres 68. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Gniewoszków na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2021 roku 32. Ponad połowę stanowiły kobiety – 20 osób, natomiast liczba mężczyzn wyniosła 12. W okresie lat 2019-2021 dostrzec można niewielkie wahania w zakresie liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy będących w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 69. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. Na przestrzeni lat 2019-2021 żadna z osób nie korzystała z tej formy wsparcia.

Liczbę osób, którym opłacono pobyt w domach pomocy społecznej oraz przeznaczone na to środki prezentuje poniższa tabela. Domy pomocy społecznej świadczą usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym Domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. W latach 2019-2020 liczba osób, za których pobyt w DPS poniosła odpłatność Gmina, utrzymywała się na stałym poziomie, natomiast w 2021 uległa wzrostowi. W 2019 i 2020 roku były to 4 osoby, natomiast w 2021 roku – 5 mieszkańców. Przeznaczana na ten cel kwota świadczeń na przestrzeni ostatnich lat ulegała wahaniom i ostatecznie w 2021 roku przyjęła najwyższą wartość.

Tabela 36. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba osób	4	4	5
kwota świadczeń (w złotych)	143 839	143 340	168 107

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Na terenie Gminy od 2019 roku funkcjonuje Klub „Senior+”. Do klubu należy 28 osób w wieku 63-85 lat – 19 kobiet i 9 mężczyzn. Działalność klubu polega przede wszystkim na umożliwieniu udziału w różnych formach zajęć aktywizujących i integracyjnych, rozwoju pasji i zainteresowań, zaspokojeniu potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i towarzyskich, umożliwieniu uczestnictwa w imprezach kulturalnych, sportowych i rozrywkowych oraz spotkaniach okolicznościowych, kształtowaniu postawy prozdrowotnej, stworzeniu warunków do rozwoju integracji pomiędzy seniorami, a środowiskiem lokalnym oraz do wolontariatu międzypokoleniowego.

W roku 2021 seniorzy uczestniczyli w projekcie edukacyjnym „Akademia cyfrowego seniora”, którego celem była nauka obsługi narzędzi teleinformatycznych oraz podnoszenie sprawności umysłu. Ponadto, mają możliwość uczestnictwa

w zajęciach sportowo-rekreacyjnych np. nordic walking, rehabilitacja poprzez taniec, zajęcia z fizjoterapeutą, ogniska, wycieczki plenerowe.

Wysoki odsetek osób starszych w całym kraju, który z roku na rok wzrasta, a także trwająca pandemia stanowią wyzwanie dla polityki społecznej oraz opieki zdrowotnej. Poza samym zagrożeniem związanym z ryzykiem zachorowania i dotkliwym przechodzeniem choroby, istotnym problemem w czasie pandemii jest utrudniony dostęp do leczenia chorób przewlekłych. Ryzykiem jest również nasilenie się innych chorób czy schorzeń związanych z ograniczeniem aktywności ruchowej, jak i społecznej. Na podstawie badań przeprowadzonych w 2020 roku przez Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej na próbie 1 118 osób w wieku senioralnym wynika, że 1/3 ankietowanych przerwała dotychczasowe leczenie, większość badanych odczuła problemy z dostępem do opieki medycznej podczas pandemii, blisko połowa respondentów czuje się samotna podczas trwania pandemii i brakuje im spotkań z innymi ludźmi, a ponad połowa odczuwa potrzebę dostępu do lekarza specjalisty.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji oraz diagnozy przeprowadzonej na terenie Gminy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ✓ stale rosnący odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy,
- ✓ zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych,
- ✓ wzrost kwoty odpłatności za osoby kierowane przez Gminę do DPS,
- ✓ ograniczona oferta pomocowa skierowana do seniorów, zdaniem części mieszkańców,
- ✓ stworzenie placówki wsparcia dziennego dla seniorów jako główne działanie, które zdaniem respondentów umożliwiłoby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym,

- ✓ samotność i izolacja osób starszych jako trzeci z kolei problem na terenie Gminy w opinii badanych mieszkańców,
- ✓ samotność oraz problemy zdrowotne jako najważniejsze problemy osób starszych i osób z niepełnosprawnościami zdaniem ankietowanych mieszkańców Gminy.

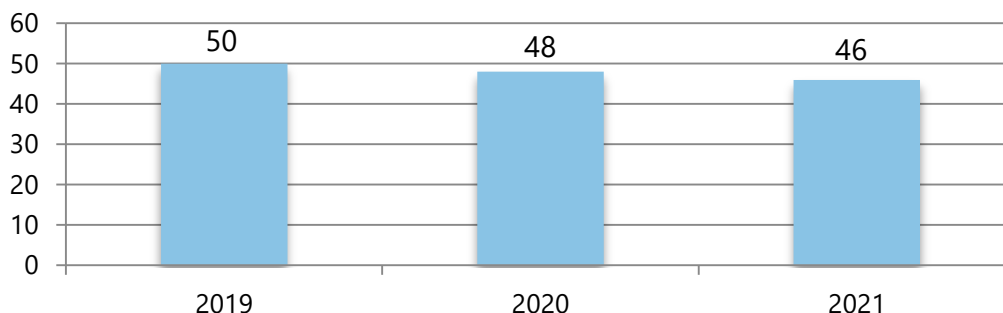
7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość.

W 2021 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gniewoszowie z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 46, co oznacza, że w stosunku do poprzednich lat uległa zmniejszeniu.

Wykres 70. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2019-2021

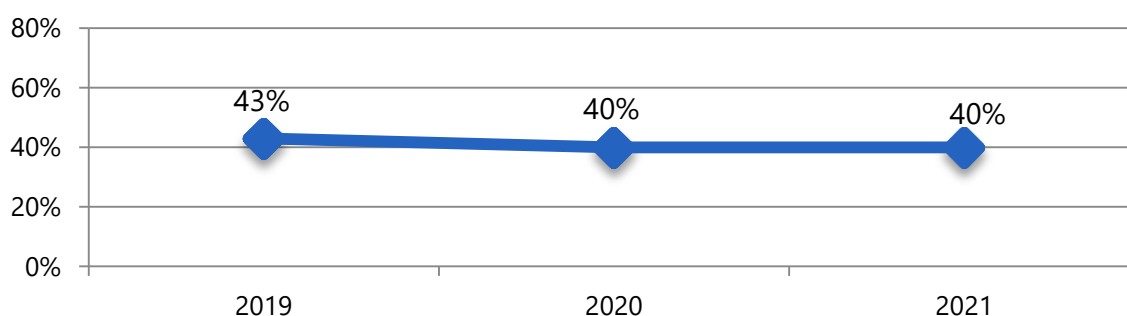

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Bezrobocie w 2021 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na **drugim miejscu** pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

Dostrzegalny jest spadek jeśli chodzi o zmianę wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W porównaniu do 2019 roku obserwowalny jest spadek o 3 pp.

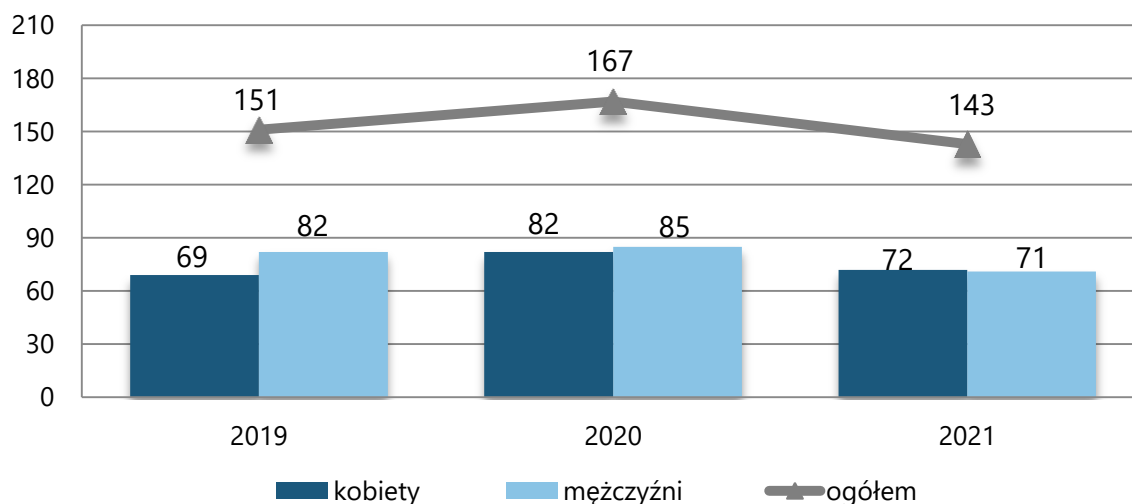
Wykres 71. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Na koniec 2021 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Koźlenicach zarejestrowanych było łącznie 143 mieszkańców gminy Gniewoszków. Oznacza to spadek w stosunku do roku poprzedniego o 14,4%, a w porównaniu do roku 2019 o 5,3%. Pozostających bez pracy kobiet i mężczyzn w 2021 roku było prawie tyle samo (liczba kobiet – 72, liczba mężczyzn – 71).

Wykres 72. Mieszkańcy gminy Gniewoszków zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że na przestrzeni omawianych lat nastąpił wzrost w zakresie udziału osób wyżej 50 roku życia oraz wahanie udziału mieszkańców do 25 roku życia, jak również spadek odsetka osób będących do 30 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Udział osób bezrobotnych do 25 roku życia w porównaniu do 2019 roku spadł o 1,9 pp., w przypadku osób do 30 roku życia można zauważyć spadek o 6,5 pp., z kolei odsetek osób powyżej 50 roku życia wzrósł o 5,7 pp. Szczegółowe dane zaprezentowane zostały w poniższej tabeli.

Tabela 37. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Gniewoszków w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2019-2021

kategoria wiekowa	31 grudnia 2019		31 grudnia 2020		31 grudnia 2021	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	25	16,6	22	13,2	21	14,7
do 30 roku życia	51	33,8	53	31,7	39	27,3
powyżej 50 roku życia	41	27,2	48	28,7	47	32,9

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru lub też możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Gniewoszków oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy, w porównaniu do danych z powiatu stargardzkiego. Dynamika zmian w omawianych latach w Gminie prezentuje się następująco: w 2021 roku nastąpił wzrost udziału osób długotrwale bezrobotnych z 63,5% w 2020 roku do 65,7%. Warto zwrócić uwagę na fakt, że odsetek osób długotrwale bezrobotnych w Gminie, stanowi ponad połowę wszystkich mieszkańców pozostających bez zatrudnienia. W całej Polsce udział osób długotrwale bezrobotnych wyniósł w 2021 roku 57%, natomiast w powiecie kozienickim kształtował się na poziomie 66,4%, a więc sytuacja w gminie Gniewoszków była nieco korzystniejsza w stosunku do sytuacji w powiecie i gorsza od tej w kraju.

Tabela 38. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Gniewoszków oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu kozienickiego na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie		2019	2020	2021
Gmina	liczba osób	96	106	94
	udział (%)	63,6	63,5	65,7
Powiat	liczba osób	1 493	1 649	1 517
	udział (%)	62,9	63,8	66,4

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W związku z pandemią COVID-19 oraz związanymi z nią obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzanymi obostrzeniami oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, jak między innymi kryzys występujący w wielu

branżach. Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat, zwrócenia szczególnej uwagi na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz badania ankietowego, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ✓ znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców i jego wzrost w ostatnich latach,
- ✓ wysoki wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej,
- ✓ bezrobocie jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej w Gminie,
- ✓ ryzyko wykluczenia osób bezrobotnych, a także pojawienia się niekorzystnych następstw, spowodowanych długotrwałym pozostawianiem bez zatrudnienia (np. uzależnienia, zaburzenia psychiczne, ubóstwo),
- ✓ bezrobocie jako drugi z kolei problem na terenie Gminy w opinii badanych mieszkańców,
- ✓ niewystarczająca liczba miejsc pracy, jako główna trudność, którą napotykać osoby bezrobotne w Gminie, zdaniem ankietowanych mieszkańców.

8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa

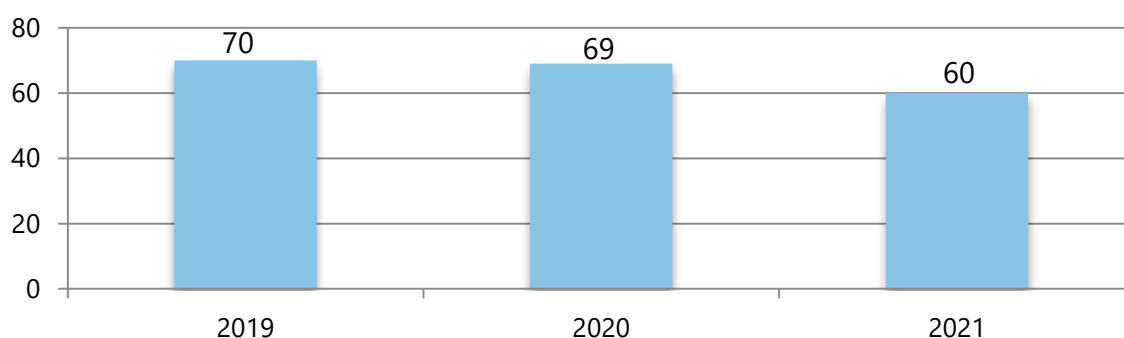
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

*Ubóstwo w 2021 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na **pierwszym miejscu** pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminie Gniewoszków.*

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2019-2021 ulegała systematycznemu spadkowi. W 2019 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 70 rodzin, w 2020 roku – 69, natomiast w 2021 roku – 60 rodzin. W stosunku do 2019 roku oznacza to spadek o 14,3%.

Wykres 73. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku zasiłki stałe pobierały 22 osoby, z zasiłku okresowego korzystało 28 osób, natomiast zasiłek celowy przyznany został 78 mieszkańcom. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców zasiłku stałego uległa zmniejszeniu, z kolei w przypadku zasiłku okresowego i celowego zauważyć można wahania w tym zakresie. Szczegółowe dane prezentuje kolejna tabela.

Tabela 39. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2019-2021

rodzaj zasiłku	2019		2020		2021	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	28	166 343	27	152 951	22	134 252
zasiłek okresowy	28	50 186	29	39 336	28	41 927
zasiłek celowy	71	39 480	91	53 150	78	41 750

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gniewoszowie od stycznia 2019 roku realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił przeprowadzany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością. W 2021 roku świadczenie niepieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 74 osobom, w tym wszystkie dzieciom. W ciągu ostatnich trzech lat liczba osób otrzymujących to świadczenie uległa zmniejszeniu.

Tabela 40. Liczba osób, w tym dzieci korzystających ze świadczenia niepieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2019-2021

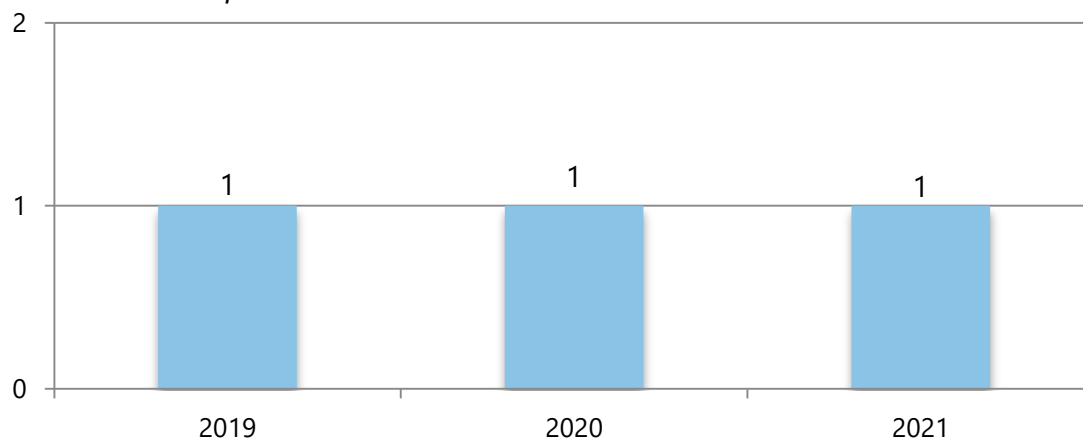
wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba osób	86	75	74
liczba dzieci	86	75	74

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Na przestrzeni lat 2019-2021 jedno gospodarstwo domowe otrzymało dodatek mieszkaniowy. W 2019 roku kwota świadczenia wyniosła 1 489 zł, w 2020 roku – 1 661 zł, z kolei w 2021 roku – ponownie 1 661 zł.

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2021 roku z pomocy i wsparcia GOPS z powodu bezdomności skorzystała 1 osoba – podobnie jak w 2020 oraz 2019 roku.

Wykres 74. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy przeprowadzonej na terenie Gminy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

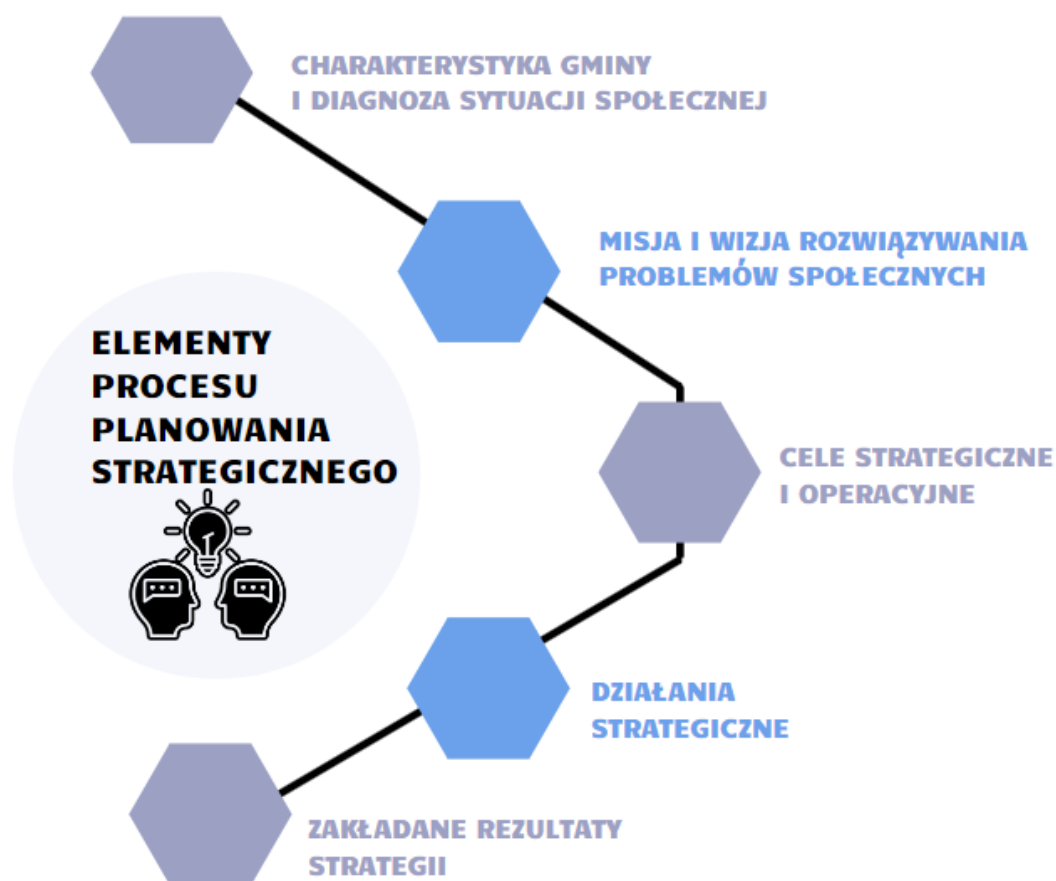
- ✓ ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji,
- ✓ ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych,

- ✓ przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności,
- ✓ ubóstwo jako główny powód korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy,
- ✓ doznanie wykluczenia społecznego przez co piątego badanego mieszkańca Gminy, w ciągu ostatniego roku przed przystąpieniem do badań ankietowych.

VI. Część programowa

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów jej aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących jej wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 8. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. **Wizja** rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Gniewoszków została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

Gniewoszków to Gmina dążąca do skutecznego rozwiązywania problemów społecznych, wykorzystująca potencjał tkwiący w mieszkańcach, zasobach gospodarczych oraz kulturalnych.

MISJA

Skuteczna i zintegrowana polityka społeczna wykorzystująca potencjał społeczności lokalnej z uwzględnieniem uwarunkowań gospodarczo-środowiskowych.

2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne i współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, termin realizacji poszczególnych zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

CELE STRATEGICZNE

Rozwijanie zintegrowanego i efektywnego systemu wspierania rodzin.

Doskonalenie sieci wsparcia umożliwiającej zaspokajanie potrzeb osób starszych oraz z niepełnosprawnościami.

Udzielanie wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym problemem uzależnień oraz prowadzenie działań profilaktycznych w tym zakresie.

Rozwijanie systemu zapobiegania i przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej.

Wspieranie zatrudnienia i reintegracji osób bezrobotnych.

Świadczenie wsparcia osobom wykluczonym oraz ubogim, a także mieszkańcom zagrożonym tym zjawiskiem.

Promocja zdrowia psychicznego oraz zwiększenie dostępu do opieki psychologicznej i psychiatrycznej.

CEL STRATEGICZNY NR 1

ROZWIJANIE ZINTEGROWANEGO I EFEKTYWNEGO SYSTEMU
WSPIERANIA RODZIN.

Cel operacyjny nr 1 – Skuteczna ochrona i wspieranie rodzin poprzez zagwarantowanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, w także wsparcie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	2023-2028	GOPS	Budżet Gminy
Inicjowanie działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających na terenie Gminy.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej.	Liczba podjętych działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających.	2023-2028	GOPS	Budżet Gminy
Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości skorzystania z poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy.	Liczba rozpowszechnionych informacji.	2023-2028	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Gminy.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze. Liczba zorganizowanych warsztatów.	2023-2028	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy

Zabezpieczenie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	2023-2028	GOPS, PCPR	Budżet Gminy
Cel operacyjny nr 2 – Wyrównywanie szans edukacyjno-rozwojowych oraz tworzenie warunków na rzecz wzmacniania więzi rodzinnych oraz integracji rodzin.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówkami oświatowymi.	Poprawa sytuacji życiowej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez pomoc ze strony placówek oświatowych.	Liczba placówek oświatowych, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka.	2023-2028	GOPS, placówki oświatowe	Bez kosztów
Współpracowanie z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin problemów.	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży.	Liczba placówek, z którymi podjęto współpracę.	2023-2028	GOPS, placówki oświatowe	Bez kosztów
Organizowanie, wspieranie i promocja imprez/wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi.	Wzrost integracji rodzin z dziećmi.	Liczba zorganizowanych imprez. Liczba uczestników.	2023-2028	UG, GOPS, placówki oświatowe, BP, NGO	Budżet Gminy
Systematyczne doposażanie placówek oświatowych w profesjonalny sprzęt.	Wzrost poziomu edukacji i jakości kształcenia w szkołach.	Liczba działań podjętych w celu doposażenia placówek oświatowych.	2023-2028	UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży, rozwijanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez uczniów.	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych.	2023-2028	UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 2

DOSKONALENIE SIECI WSPARCIA UMOŻLIWIAJĄCEJ ZASPOKOJENIE
POTRZEB OSÓB STARSZYCH ORAZ Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.

Cel operacyjny nr 1 – Wsparcie, aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnościami i niesamodzielnych poprzez wykorzystanie dostępnych form pomocy instytucjonalnej, materialnej oraz opiekuńczo-pielęgnacyjnej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Inicjowanie działań mających na celu dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób z niepełnosprawnością.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób z niepełnosprawnością po obiektach infrastruktury gminnej.	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb tej grupy osób.	2023-2028	UG, GOPS, NGO, PCPR	Budżet Gminy PFRON Fundusze Europejskie
Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich działalności.	Intensyfikacja działań mających na celu współpracę z NGO.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	2023-2028	GOPS, NGO, UG	Budżet Gminy
Organizowanie wolontariatu na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością.	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamywania barier społecznych.	Liczba wolontariuszy. Liczba osób objętych wolontariatem.	2023-2028	GOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zapewnienie profesjonalnego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami poprzez funkcjonowanie asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej.	Wsparcie samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnienie im specjalistycznej opieki.	Liczba asystentów osobistych osoby niepełnosprawnej. Liczba osób objętych wsparciem asystenta.	2023-2028	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy Fundusz Solidarnościowy Budżet Państwa

Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich powszechności.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	2023-2028	GOPS, placówki ochrony zdrowia, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym.	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością i osób starszych.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	2023-2028	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel operacyjny nr 2 – Promowanie postaw empatycznych wobec osób z niepełnosprawnościami oraz w wieku senioralnym w środowisku lokalnym.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością. Wzrost ich aktywności społecznej.	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach.	2023-2028	GOPS, UG, GB, NGO, Klub Seniora	Budżet Gminy Fundusze Europejskie
Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej.	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Liczba podjętych działań promujących.	2023-2028	GOPS, UG, GB, NGO, placówki oświatowe, Klub Seniora	Budżet Gminy
Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/ zrealizowanych warsztatów.	2023-2028	GOPS, UG, GB, NGO, KP, Klub Seniora	Budżet Gminy
Stworzenie warunków do integracji społecznej osób starszych i osób z niepełnosprawnością poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych osób.	Zwiększenie liczby realizowanych projektów na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością, w stosunku do lat poprzednich.	Liczba zrealizowanych projektów/ programów. Liczba uczestników.	2023-2028	GOPS, UG, NGO, GB, Klub Seniora	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa

Inicjowanie powstania podmiotów ekonomii społecznej na terenie Gminy.	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnością możliwości pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym.	Liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej.	2023-2028	UG, GOPS, NGO	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa
---	--	---	-----------	---------------	---

CEL STRATEGICZNY NR 3

**UDZIELANIE WSPARCIA OSOBOM I RODZINOM DOTKNIĘTYM
PROBLEMEM UZALEŻNIENIA ORAZ PROWADZENIE DZIAŁAŃ
PROFILAKTYCZNYCH W TYM ZAKRESIE.**

Cel operacyjny nr 1 – Zwiększanie dostępności do pomocy dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem oraz ich rodzin, a także wspomaganie działalności istniejących podmiotów służących rozwiązywaniu problemów uzależnień.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	2023-2028	GOPS	Budżet Gminy
Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe.	Liczba wniosków skierowanych do sądu. Liczba wydanych opinii.	2023-2028	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.	2023-2028	GOPS, GKRPA, PKI	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Wspieranie działań placówek lecznictwa odwykowego poprzez finansowanie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych uzupełniających ofertę świadczeń zdrowotnych NFZ.	Zwiększenie dostępności do udziału w programach terapeutycznych.	Liczba sfinansowanych programów. Liczba uczestników programów.	2023-2028	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuowanie działalności Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego.	Zapewnienie specjalistycznego wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin z terenu Gminy.	Liczba osób objętych wsparciem Punktu. Liczba udzielonych porad.	2023-2028	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Utworzenie grupy samopomocowej dla osób uzależnionych, współuzależnionych i ich rodzin.	Zapewnienie wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin z terenu Gminy.	Liczba osób uczestniczących w grupach.	2023-2028	GKRPA, GOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Cel operacyjny nr 2 – Wsparcie postaw abstynenckich, promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia, a także rozwijanie systemu pomocowego, którego działania poprawią sytuację osób uzależnionych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizacja programów profilaktycznych w szkołach rekomendowanych przez KCPU, ORE oraz IPIŃ związanych z tematyką uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki. Liczba przeprowadzonych programów.	2023-2028	GKRPA, GOPS, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.	2023-2028	GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wypoczynku z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem profilaktycznym.	2023-2028	GOPS, GKRPA, UG, NGO	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży. Obniżenie wieku inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	2023-2028	GKRPA, GOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców mających na celu uświadomienie	Ograniczanie negatywnych skutków spożywania alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych.	2023-2028	GKRPA, NGO	Środki pochodzące z opłat za wydawanie

konsekwencji spożywania alkoholu, w tym prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz spożywania alkoholu w trakcie ciąży.		Liczba uczestników.			zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych (m.in. pedagogów, nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, policjantów) z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Wzrost wiedzy specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień, zwiększenie skuteczności oddziaływań profilaktycznych.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	2023-2028	GKRPA, GOPS, placówki oświatowe, ZI	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy instytucjonalnej.	Wzrost świadomości mieszkańców	Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia. Liczba uczestników.	2023-2028	GKRPA, GOPS, UG, KP, NGO, GB	Budżet Gminy Środki pochodzące opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce rozwiązywania problemów uzależnień.	Zmiana postaw mieszkańców względem używania substancji psychoaktywnych.	Liczba zrealizowanych ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych.	2023-2028	GKRPA, GOPS, UG, KP, NGO	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

CEL STRATEGICZNY NR 4

ROZWIJANIE SYSTEMU ZAPOBIEGANIA I PRZECIWDZIAŁANIA ZJAWISKU
PRZEMOCY DOMOWEJ.

Cel operacyjny nr 1 – Poprawa jakości i dostępności do wsparcia adresowanego do rodzin, w których występuje problem przemocy w rodzinie.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Pomoc rodzinom doświadczającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba wszczętych procedur. Liczba zakończonych procedur.	2023-2028	GOPS, GKRPA, KP, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba działań informacyjnych. Liczba rozpowszechnionych informacji.	2023-2028	GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Organizacja szkoleń dla pracowników instytucjonalnych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Poszerzenie i utrwalenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń.	2023-2028	GOPS, GKRPA, ZI, KP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Udzielanie poradnictwa osobom i rodzinom doświadczającym problemu przemocy w rodzinie.	Objęcie osób i rodzin profesjonalnym wsparciem w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób, którym udzielono porad.	2023-2028	GOPS, GKRPA, ZI, KP, PKI	Budżet Gminy

Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.	2023-2028	GOPS, GKRPA, ZI, KP, PKI, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Praca ze sprawcami przemocy w rodzinie poprzez oddziaływania korekcyjno-edukacyjne i terapeutyczne.	Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie, poprzez resocjalizację sprawców.	Liczba podjętych oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych.	2023-2028	GOPS, GKRPA, ZI	Budżet Gminy

Cel operacyjny nr 2 – Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie, poszerzanie wiedzy rodziców na temat konsekwencji stosowania kar fizycznych wobec dzieci oraz poprawa skuteczności systemu działań profilaktycznych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy w rodzinie, a także wzrost wrażliwości społeczności lokalnej na jej przejawy.	Liczba działań podjętych w ramach kampanii. Liczba osób uczestniczących w kampanii.	2023-2028	GOPS, GKRPA, ZI, KP, UG, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących przemocy w rodzinie, komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów, wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach. Liczba zorganizowanych warsztatów.	2023-2028	GKRPA, ZI placówki oświatowe	Budżet Gminy
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Poszerzenie kompetencji wychowawczych, wzrost wiedzy rodziców na temat wychowania bez przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w działaniach informacyjno-edukacyjnych. Liczba zorganizowanych działań.	2023-2028	GOPS, UG, KP, GKRPA, ZI placówki oświatowe	Budżet Gminy

CEL STRATEGICZNY NR 5

WSPIERANIE ZATRUDNIENIA I REINTEGRACJI OSÓB BEZROBOTNYCH.

Cel operacyjny nr 1 – Zmniejszenie społecznych skutków pozostawania bez pracy, a także motywowanie osób bezrobotnych do podjęcia zatrudnienia.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia.	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie.	Liczba zorganizowanych szkoleń. Liczba osób biorących w nich udział.	2023-2028	GOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.	2023-2028	GOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa
Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	2023-2028	GOPS, PUP, UG	Budżet Gminy
Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.	2023-2028	GOPS, PUP	Budżet Gminy

CEL STRATEGICZNY NR 6

ŚWIADCZENIE WSPARCIA OSOBOM WYKLUCZONYM ORAZ UBOGIM,
A TAKŻE MIESZKAŃCOM ZAGROŻONYM TYM ZJAWISKIEM.

Cel operacyjny nr 1 – Intensyfikacja działań prowadzonych na rzecz polepszenia sytuacji rodzin ubogich oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną.	2023-2028	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku.	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku.	2023-2028	GOPS, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	2023-2028	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem.	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.	2023-2028	GOPS, UG, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 7

**PROMOCJA ZDROWIA PSYCHICZNEGO ORAZ ZWIĘKSZENIE DOSTĘPU
DO OPIEKI PSYCHOLOGICZNEJ I PSYCHIATRYCZNEJ.**

Cel operacyjny nr 1 – Zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego, a także zagwarantowanie dostępności do pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej.	Liczba przeprowadzonych działań. Liczba osób korzystających ze wsparcia.	2023-2028	GOPS, UG	Budżet Gminy
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Liczba przeprowadzonych programów/ warsztatów. Liczba uczestników.	2023-2028	GOPS, UG, placówki oświatowe, PPP	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży.	Poprawa dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.	2023-2028	GOPS, placówki oświatowe, PPP	Budżet Gminy, Budżet Powiatu

3. Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy Gniewoszków. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- ✓ budżet Wojewody,
- ✓ budżet Samorządu Województwa,
- ✓ Fundusz Pracy,
- ✓ Fundusz Solidarnościowy,
- ✓ środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- ✓ środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- ✓ środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- ✓ środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych gminy Gniewoszków. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gniewoszków przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2020-2021, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe, tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

W prognozie na lata 2022-2028 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gniewoszowie. Dział 855 został pomniejszony o wartość świadczenia wychowawczego, w związku z przejęciem realizacji tego zadania przez ZUS.

Tabela 41. Ramy finansowe Strategii

rok	ochrona zdrowia (dział 851)	pomoc społeczna (dział 852)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	rodzina (dział 855)	ogółem
2020	32 367	919 988	68 646	5 953 204	6 977 205
2021	65 511	1 054 321	62 620	5 804 645	6 990 097
2022 (prognoza) ¹⁶	68 500	1 747 691	57 550	3 463 255	5 336 996
PROGNOZA					
2023	70 213	1 791 383	58 989	3 549 836	5 470 421
2024	71 968	1 836 168	60 463	3 638 582	5 607 181
2025	73 767	1 882 072	61 975	3 729 547	5 747 361
2026	75 612	1 929 124	63 521	3 822 785	5 891 042
2027	77 501	1 977 352	65 112	3 918 355	6 038 320
2028	79 439	2 026 786	66 740	4 016 314	6 189 279

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

4. System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gniewoszków to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gniewoszków zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej

¹⁶ Wartości za rok 2022 pochodzą z prognozy zamieszczonej w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok dla Gminy Gniewoszków.

w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gniewoszowie.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gniewoszków na lata 2023-2028 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 42. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Gniewoszków o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Gniewoszków na lata 2023-2028”.	IV kwartał 2022 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią.	I kwartał 2023 r. – IV kwartał 2028 r.
Etap III	Monitoring.	Na koniec każdego roku w okresie od 2024 r. do 2028 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii.	I kwartał 2029 r.

Źródło: opracowanie własne

5. System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Kierownik GOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii Kierownik GOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gniewoszów, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gniewoszowie. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami GOPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia w tym, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą współpracować i być w stałym kontakcie z jednej strony z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników uczestniczących bezpośrednio w administrowaniu Gminą, czerpiąc przy tym z ich wiedzy, motywacji, umiejętności praktycznych czy kompetencji interpersonalnych, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Gminy, jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej to:

- ✓ możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- ✓ informacja o postępach wdrażania Strategii;
- ✓ współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach;
- ✓ informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

7. Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników

obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez GOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gniewoszowie.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Gniewoszków do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukaże realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku poprzedzającego wdrożenie

Strategii, natomiast wartości docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów.

Tabela 43. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (w 2021 roku)	Wartość docelowa (w 2028 roku)
1	Rozwijanie zintegrowanego i efektywnego systemu wspierania rodzin	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	3	do 10
		Liczba asystentów rodziny.	1	do 1
		Liczba rodzin wspierających.	0	do 1
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.	8	poniżej 10
		Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.	b.d.	powyżej 20
		Liczba placówek oświatowych, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka.	2	2
		Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	1	poniżej 5
2	Doskonalenie sieci wsparcia umożliwiającej zaspokojenie potrzeb osób starszych oraz z niepełnosprawnościami.	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.	28	do 50
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności.	44	poniżej 50
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (%).	24,4	do 26,0
		Liczba podjętych akcji informacyjnych/zrealizowanych warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	b.d.	powyżej 3
		Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność.	5	do 10
3	Udzielanie wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym problemem uzależnienia oraz prowadzenie działań	Liczba Punktów Konsultacyjno-Informacyjnych.	1	1
		Liczba uczniów objętych działaniami profilaktycznymi (nierekomendowane).	470	powyżej 500

	profilaktycznych w tym zakresie.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.	365	powyżej 500
		Liczba udzielonych porad dla osób z problemem alkoholowym w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym.	72	poniżej 100
		Liczba udzielonych porad dla dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym.	50	poniżej 80
		Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin.	0	do 2
4	Rozwijanie systemu zapobiegania i przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej.	Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.	6	poniżej 10
		Liczba osób doświadczających przemocy, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym.	13	do 20
		Liczba osób stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym.	7	do 15
		Liczba uczestników szkoleń w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	b.d.	powyżej 5
		Liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”.	3	poniżej 10
5	Wspieranie zatrudnienia i reintegracji osób bezrobotnych.	Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (%).	40	poniżej 40
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Gminy w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców.	65,7	poniżej 60
		Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.	0	do 5

		Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.	b.d.	powyżej 10
6	Świadczenie wsparcia osobom wykluczonym oraz ubogim, a także mieszkańcom zagrożonym tym zjawiskiem.	Liczba gospodarstw domowych korzystających z dodatków mieszkaniowych.	1	do 10
		Liczba osób korzystających z zasiłku stałego.	22	do 40
		Liczba osób korzystających z zasiłku okresowego.	28	do 40
		Liczba osób korzystających z zasiłku celowego.	78	do 100
7	Promocja zdrowia psychicznego oraz zwiększenie dostępu do opieki psychologicznej i psychiatrycznej.	Liczba uczestników zajęć/warsztatów profilaktycznych dot. zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży.	0	do 300
		Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	0	do 5

Źródło: opracowanie własne

8. Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gniewoszków jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania. Cele strategiczne i cele operacyjne sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, sytuacji rodzin, profilaktyki uzależnień, problemu przemocy w rodzinie, sytuacji seniorów i osób z niepełnosprawnością, systemu ochrony zdrowia psychicznego, problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz problemu bezrobocia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej oraz partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnym od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom

związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Gniewoszków i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Należy pamiętać, że aktualizacje Strategii mogą się w znacznym stopniu wiązać ze zmianami dyktowanymi przez obecnie trwającą pandemię SARS-CoV-2. Poza widocznymi obecnie skutkami społeczno-ekonomicznymi wywołanymi pandemią, pozostawi ona również długotrwałe znamiona nie tylko na większej społeczności, ale również na indywidualnych jednostkach. Zmiany w prawie oraz konieczność ciągłej odpowiedzi na potrzeby mieszkańców Gminy w sposób adekwatny i zgodny z aktualnymi zaleceniami stanowi, wyzwanie dla instytucji rządowych, samorządowych jak i pozarządowych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Konieczna jest zatem międzysektorowa współpraca dążąca do zapewnienia jak najlepszych warunków życiowych wszystkich mieszkańców gminy Gniewoszków, na tyle na ile pozwalają obecne warunki.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do wysokiej jakości życia mieszkańców gminy Gniewoszków, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najsukuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

VII. Bibliografia

1. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
2. <https://bdl.stat.gov.pl>.
3. <https://mapa.wyniki.edu.pl>.
4. <https://poradnik.ngo.pl>.
5. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
6. N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków 2020.
7. Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski – jest dokumentem przygotowanym przez Zespół Zadaniowy do Spraw Reintegracji Społecznej, któremu przewodniczył Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – Jerzy Hausner.
8. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok.
9. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
10. Pietrzak S., Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki, Świat Problemów.
11. Raport o stanie Gminy Gniewoszów za 2020 i 2021 rok.
12. Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.
13. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok.
14. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie gminy Gniewoszów za 2019, 2020 i 2021 rok.
15. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
16. Szatur – Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej.
17. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych.

18. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).
19. www.psychiatriapolska.pl.
20. Yaziji M., Doh J., Organizacje pozarządowe a korporacje.
21. Zdrowie psychiczne w Unii Europejskiej, Warszawa 2019.

VIII. Spis rysunków, tabel, wykresów

1. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Gniewoszków na mapie powiatu kozienickiego, województwa mazowieckiego i Polski	20
Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Gniewoszków według klas wielkości (stan na koniec 2021 roku).....	25
Rysunek 3. Płeć: N=64	42
Rysunek 4. Płeć: N=46	69
Rysunek 5. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Gniewoszków alkoholu w latach 2019-2021	107
Rysunek 6. Elementy procesu planowania strategicznego.....	127

2. Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	9
Tabela 2. Liczba urodzeń, zgonów i wartość przyrostu naturalnego w gminie Gniewoszków w na przestrzeni lat 2019-2021	22
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2019-2021 (w procentach).....	23
Tabela 4. Liczba uczniów i przedszkolaków w placówkach na terenie gminy Gniewoszków w latach 2020-2021 (stan na 30.09. każdego roku)	25
Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące udzielonych porad w gminie Gniewoszków w latach 2019-2021	27
Tabela 6. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2019-2021	38
Tabela 7. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2019-2021.....	38

Tabela 8. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2019-2021	39
Tabela 9. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu? N=49.....	45
Tabela 10. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu? N=49	45
Tabela 11. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=8.....	52
Tabela 12. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=8	53
Tabela 13. Czy przez okres co najmniej 2 tygodni utrzymywały się u Pana/i takie stany jak:	66
Tabela 19. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń zaznaczając X w odpowiednim miejscu. N=64.....	67
Tabela 14. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol? N=14.....	71
Tabela 16. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=14.....	72
Tabela 17. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy? N=4.....	73
Tabela 18. Jak często paliłeś/aś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=4	73
Tabela 19. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa? N=11.....	74
Tabela 20. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=11.....	74
Tabela 21. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=13	78
Tabela 22. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=13	79
Tabela 23. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=19	80
Tabela 24. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=19.....	80
Tabela 25. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych? N=45.....	88
Tabela 28. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami? N=45	88
Tabela 29. W jakie gry na pieniądze zdarzyło Ci się grać? N=12.....	89
Tabela 30. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz kwota odpłatności za ich pobyt w latach 2019-2021.....	96
Tabela 31. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2019-2021	98
Tabela 32. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2019-2021	99
Tabela 33. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2019-2021.....	99
Tabela 34. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2019-2021	100

Tabela 35. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Gniewoszków o wobec osób uzależnionych w latach 2019-2021	105
Tabela 36. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w latach 2019-2021	111
Tabela 37. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2019-2021	116
Tabela 38. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Gniewoszków w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2019-2021	120
Tabela 39. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Gniewoszków oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu kozienickiego na przestrzeni lat 2019-2021	121
Tabela 40. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2019-2021	124
Tabela 41. Liczba osób, w tym dzieci korzystających ze świadczenia niepieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2019-2021	124
Tabela 42. Ramy finansowe Strategii	144
Tabela 43. Harmonogram wdrażania Strategii	145
Tabela 44. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych	149

3. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Gniewoszków w latach 2019-2021	21
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Gniewoszków na przestrzeni lat 2019-2021	21
Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie kozienickim na przestrzeni lat 2019-2021 w porównaniu do województwa mazowieckiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	24
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2019-2021	24
Wykres 5. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2022 roku uczniów z terenu gminy Gniewoszków, powiatu kozienickiego i województwa mazowieckiego	26
Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Gniewoszków w latach 2019-2021	37
Wykres 7. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2019-2021	37
Wykres 8. Powody udzielania świadczeń w 2021 roku (liczba rodzin)	40
Wykres 9. Wiek: N=64	43

Wykres 10. Wykształcenie: N=64.....	43
Wykres 11. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=64.....	44
Wykres 12. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu? N=64.....	46
Wykres 13. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka? N=64.....	46
Wykres 14. Czy zna Pan/i w swoim otoczeniu kobiety w ciąży spożywające alkohol? N=64.....	47
Wykres 15. Jak często pali Pan/i papierosy (wyroby tytoniowe, z pominięciem e-papierosów)? N=64.....	47
Wykres 16. Jak często pali Pan/i e-papierosy? N=64.....	48
Wykres 17. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)? N=64.....	49
Wykres 18. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? N=64..	50
Wykres 19. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? N=64.....	51
Wykres 20. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? N=64.....	51
Wykres 21. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=64.....	52
Wykres 22. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą? N=64.....	54
Wykres 23. Jakie działania według Pana/i byłyby najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej? N=64.....	55
Wykres 24. Jakie działania według Pana/i poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w Gminie? N=64.....	56
Wykres 25. Jak często korzysta Pan/i z poniższych urządzeń elektronicznych i Internetu (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier)? N=64.....	57
Wykres 26. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=64.....	58
Wykres 27. Jakie trudności napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Gminy? N=64.....	59
Wykres 28. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=64	60
Wykres 29. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną? N=64.....	60
Wykres 30. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na: N=64.....	61

Wykres 31. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? N=64.	62
Wykres 32. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w Gminie? N=64	62
Wykres 33. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych i z niepełnosprawnościami w Gminie? N=64	63
Wykres 34. Jakie według Pana/i działania umożliwiłyby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie gminy?	64
Wykres 35. Jak ocenia Pan/i stan swojego zdrowia psychicznego? N=64	65
Wykres 36. Jakie Pana/i zdaniem są największe problemy społeczne na terenie Gminy? N=64	68
Wykres 37. Wiek: N=46	70
Wykres 38. Klasa: N=46	70
Wykres 39. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=46	71
Wykres 40. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy? N=46	72
Wykres 41. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)? N=46	73
Wykres 42. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=46	75
Wykres 43. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=46	75
Wykres 44. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? N=46	77
Wykres 45. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=46	78
Wykres 46. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=46	79
Wykres 47. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami? N=46	81
Wykres 48. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc? N=46	82
Wykres 49. Czy doznałeś/aś w przeciągu ostatnich 12 miesięcy cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? N=46	83
Wykres 50. Czy stosowałeś/aś w przeciągu ostatnich 12 miesięcy cyberprzemoc (czyli przemoc w Internecie)?	83
Wykres 51. Czy w przeciągu ostatnich 2 lat brałeś/aś udział w poniższych zajęciach profilaktycznych? Zaznacz na ile były one dla Ciebie przydatne. N=46	85
Wykres 52. Czy chciał/abyś brać udział w poniżej wymienionych zajęciach profilaktycznych? N=46	86
Wykres 53. Z jakich urządzeń elektronicznych korzystasz najczęściej? N=46	87

Wykres 54. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy grałeś/aś w gry na pieniądze? (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.) N=46	89
Wykres 55. Jak oceniasz swój stan zdrowia psychicznego i fizycznego? N=46.....	90
Wykres 56. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Ciebie takie stany jak: N=46	91
Wykres 57. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2019-2021	93
Wykres 58. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2019-2021	94
Wykres 59. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2019-2021	95
Wykres 60. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2019-2021	96
Wykres 61. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2019-2021.....	98
Wykres 62. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2019-2021	104
Wykres 63. Liczba osób z problemem alkoholowym, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2019-2021	106
Wykres 64. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Gniewoszków na przestrzeni lat 2019-2021	108
Wykres 66. Dane statystyczne dotyczące liczby posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2019-2021	110
Wykres 67. Liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w latach 2019-2021	112
Wykres 68. Liczba osób doświadczających i stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2019-2021	112
Wykres 69. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Gniewoszków na przestrzeni lat 2019-2021	115
Wykres 70. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2019-2021	115
Wykres 71. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2019-2021	119
Wykres 72. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2019-2021	119
Wykres 73. Mieszkańcy gminy Gniewoszków zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2019-2021.....	120

Wykres 74. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2019-2021	123
Wykres 75. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2019-2021	125